

The background of the text is a painting of a church interior. In the foreground, an open book with handwritten text lies on a wooden surface. To the right of the book is a chalice with a host on it. The background shows a dark, arched doorway or window with a cross visible in the distance. The lighting is warm and focused on the book and chalice.

GSINA KÁLMÁN
Erdély 44. református püspöke
emlékére

**„És mégis
fennmaradtunk”**

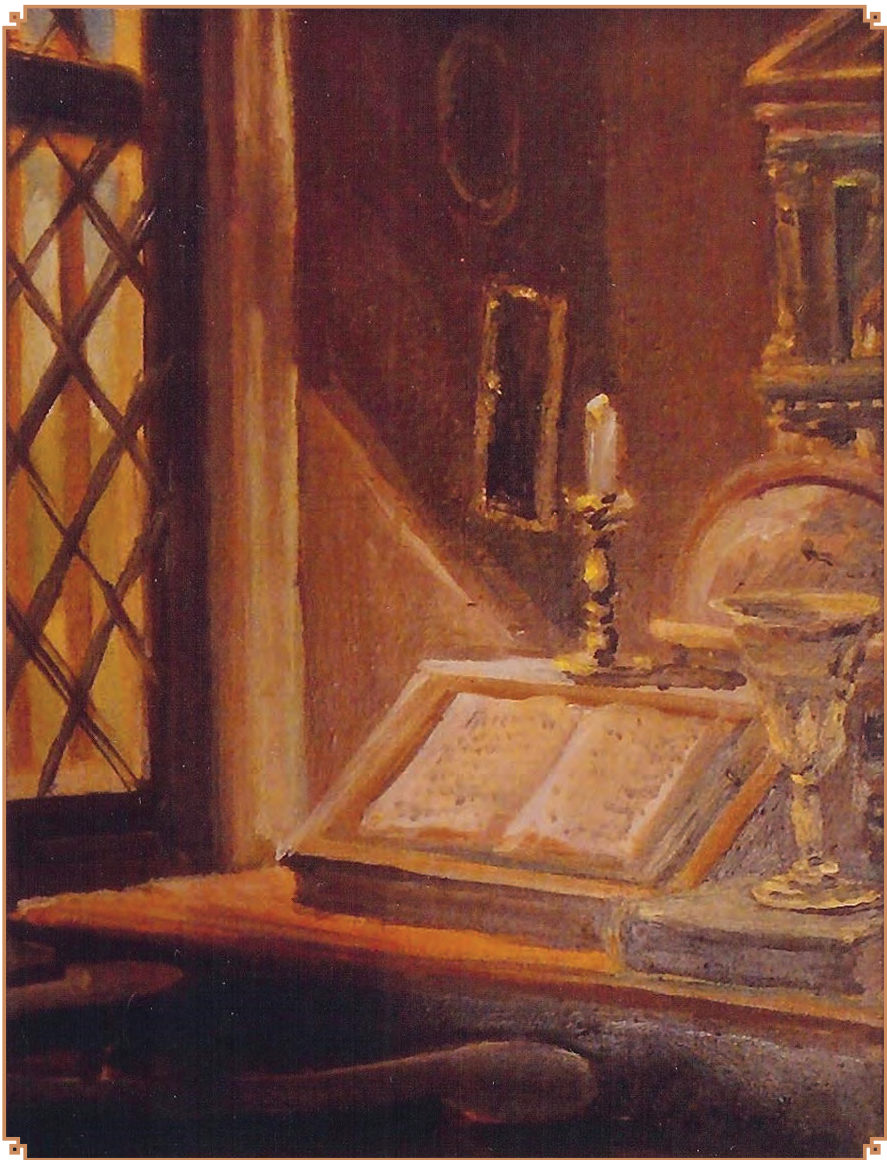
Csiha Kálmán emlékére

„És mégis fennmaradtunk”

Csiha Kálmán (1929. Érsemjén – 2007. Marosvásárhely)
az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke,
az Egyetemes Magyar Református Tanácskozó Zsinat első Elnöke

Születésnap ajándék

Kálmán 70. születésnapja alkalmából elképzelésem szerint festették ezt a képet, melyet családommal együtt ajándékoztunk.

Festette: Csonka M. (Szeged)

Csiha Kálmán életútja röviden

Csiha Kálmán 1929 szeptember 17-én született Érsemjénben. Giorgén iskoláit Érsemjénben, Sárospatakon, Debrecenben, Érmihályfalván, Zilahon, Nagyváradon végezte.

1954-ben Kolozsváron, az Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézetben szerzett református lelkészi képesítést. Segédlelkészként megszervezi az Arad-Gáj-i önálló egyházközséget. 1956-ban feleségül veszi Nagy Emese segédlelkészt.

1957-ben egy koncepciós perben 10 év nehézbüntetésre ítélik. Büntetését Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Szamosújváron és Zsilávan tölti. Peripráva, Lucsiu-Dzsiordzsény, Szálcseá és Galac hírhedt munkatáborában dolgozott, hastífuszból csodával határos módon gyógyult meg. Hat és fél év után, általános amnesztiával szabadult. Ekkor látja először 6 éves kislányát.

1975-ben gyakorlati teológiából doktorál. Szolgálati helyei Arad-Gáj, Gógánváralja, Marosvásárhely, Kolozsvár. Öt önálló egyházközséget alapít. Egyházépítő munkája során a Marosmenti egyházmegye espere-sévé választják, majd az Erdélyi Református Egyházkerület generális direktorává, 1990-ben az Erdélyi Református Egyházkerület püspökévé, az Egyetemes Magyar Református Zsinat első elnökévé, ugyanebben az évben az Egyházak Világtanácsa Végrehajtóbizottságának tagjává választják Canberrában.

2007. november 7-én hunyt el Marosvásárhelyen.

Csiha Kálmán, magyar vándorprédikátor
(1929-2007)

Csiha Kálmán 1929-ben született és 2007. novemberében halt meg. A két évszám között egy jellegzetes, mondhatnánk: tipikus sors áll előttünk, melyben a 20. századi kisebbségben élő magyarok és magyar keresztyének egész életvalósága benne foglaltatik. Mégis, Csiha Kálmán személyisége és egész életműve méltó arra, hogy a „Magyar Örökség” címmel is megörökítsük nevét.

Csiha Kálmán 1929-ben Érsemlyénben született földbirtokos családban. Iskoláit Érmihályfalván, Sárospatakon, Debrecenben, újra Érmihályfalván, Zilahon és Nagyváradon végezte. Iskoláinak gyakori változása a család sorsát tükrözi, hiszen a boldog és derűs gyermekkor után a II. világháború, majd az azt követő kommunista hatalomátvétel kamaszkorától vándoréletre kényszerítette. Középiskolái befejezése egybeesett családjá kitelepítésével, melyet ő maga csak azért kerülhetett el, mert éppen nem tartózkodott otthon. Teológiai tanulmányait Kolozsvárt végezte, félig-meddig illegálisan, hiszen miután nem vitték el családjával együtt a kényszer lakhelyül kijelölt Csíkszeredába, személyi igazolványát nem újíthatta meg, és családjával is csak a legnagyobb titokban találkozhatott. Lelkészi szolgálatát 1954-ben kezdte Aradon, ahol megszervezte az arad-gáji gyülekezetet. 1957-ben koholt vádak alapján letartóztatták, és koncepciós perben tíz esztendei börtönrre ítélték. Szabadulásáig megjárta Románia legrettegettebb börtöneit és internáló táborait, - több helyen fordult meg rabként, mint diákkorában iskolásként. Nem sokkal letartóztatása után született meg kislánya, akit csak szabadulása után, 6 évesen láthatott először. 1964-ben általános amnesztiával szabadult, és először Gógánváralján, majd Marosvásárhelyen szolgált lelkészként. Itt öt új gyülekezetet szervezett húsz esztendei szolgálata során. 1975-ben teológiai doktorátust szerzett, 1980-ban esperessé választották, majd 1990-től 2000-ig az Erdélyi Egyházkerület püspöke.

Ez az életpálya – mint korábban mondtam –, minden vonásában jellegzetes, a szomorú és rettenetes 20. század fényében, majdhogynem átlagos. Csiha Kálmán azonban messze kiemelkedik kortársai közül, és nemcsak az általa elvégzett egyházszervezői és egyházkormányzó munká révén. Természetes feladatának tartotta, hogy minden szolgálati állomásán szervezze és elevenítse a kisebbségben élő magyar református gyülekezeteket. Ennek folyamán fáradozott a Romániában bekövetkezett változások után mind a kárpótlásban, mind pedig új lehetőségek kiépítésében minden jó lehetőséget megteremteni egyháza és nemzete javára.

Nevének méltó megörökítése azonban mindenképp fölött ígihirdetői tevékenységéhez kapcsolódik. Egyik utolsó interjújában, a Budapesti Református Teológián mintegy örökségül hagyta azt a vallomását, melyben ígihirdetői pályafutására is visszatekintett. Itt arról vallott, hogy ígihirdetéseire minden esetben mondandója teljes átélésével készült. Ez teremtette meg azt a különös hatást, hogy miközben korának egyik legfelkészültebb és legtudósabb biblia magyarázója volt, prédikációi személyes erővel hatottak. 1990 után 24 könyvet és 57 jelentős tanulmányt publikált, melyek azonban

csak a jéghegy csúcsát jelentik, hiszen püspökként végiglátogatta egyházkerülete gyülekezeteit, ahová elsősorban nem hivatalos vendégként ment, hanem minden esetben igehirdetőként. 2000 után püspöki tisztségét letéve az egész Kárpát-medencei magyarság igehirdetőjévé lett, és élete végéig több száz gyülekezetben szolgált nemcsak egy-egy alkalom erejéig, hanem egész hetes igehirdetés-sorozatokkal. Igen jellemző, hogy akik szerették volna meghívni, csak évekre előre tudtak időpontot egyeztetni vele. Titka és népszerűsége azonban nemcsak abban rejlett, hogy mindig átélte üzenetet mondott, hanem abban is, hogy sosem akart más lenni, mint igehirdető. Üzenete minden esetben a konkrét hallgatósághoz szólt, abban a konkrét helyzetben, melyben őket látta. Egyszerre volt pap és próféta. Mint pap, népe sorsát hordozta, mint próféta, népe jövőjét kereste. A 2004. decemberében tartott tragikus kimenetelű népszavazás után, mikor az anyaország állampolgárai közönyösségükkel elvesztegették erkölcsi jogukat arra, hogy anya-országnak nevezzék magukat, mert rettentő mostoha-nyának bizonyultak, még nagyobb igyekezettel járta Magyarország gyülekezeteit. Üzenete egyértelmű és világos. A magyarság válsága spirituális gyökerű. Ebben kell megújulnunk, és erre nézve az evangélium az egyetlen lehetőség. Csiha Kálmán ezzel a szolgálatával a magyarság vándorprédikátora lett. Ez a minősítés - régi időkbe visszatekintve is - csak azokat illette, akik tudták és gyakorolták, hogy lelki-szellemi, politikai-földrajzi szétszórtságban élő népüket újra és újra fel kell keresniük, és a vigasztalás és remény evangéliumát kell hirdetniük. Csiha Kálmán már gyermekkorán és fiatalága hányattatásaiban megtanulta, hogy egy szétszórt nép sorsát hordozza magában, s hogyha a politika és a történelmi adottságok nem engedik a nemzet újraegyesülését, az isteni szó és az élő hit megteremtheti azt. Méltó a „Magyar Örökség” címre nemzetünk talán utolsó vándorprédikátora. Adja Isten, hogy támadjon új prófétánk, ki Csiha Kálmán örökségét mintegy Illés palástjaként felveszi, hogy az élet beszédét hirdesse nekünk!

Budapest, 2007. december 7.

Bogárdi Szabó István
dunamelléki református püspök

Ajánlás

Egyetemes keresztyén anyaszentegyházunk nemcsak református felekezetéhez tartozó tagjainak, hanem Jézus Krisztusba vetett hitünk és reménységünk alapján, minden magyar honfitársunknak hálaadással, nagy tisztelettel és örömmel ajánlom e „hangos-képes és olvasmányos könyvet”. Mindazoknak is, akik szeretik ha maradandó értéket tarthatnak kezükben, vagy adhatnak ajándékba szeretetteiknek, barátaiknak – éljenek bár „hetedhéthátáron innen és túl”! Bárhol, a Kárpát-medence tájain, a dimbes-dombos Dunántúlon, a nagy, Magyar Alföldön, Szegeden vagy éppen kincses Kolozsváron, Erdélyben.

Legyenek bár olyanok, akik már több évtizeddel ezelőtt reformátusként hitre jutottak, vagy olyanok, akik még nem fedezték fel a jelzett örökkévaló értékeket, de „éhezik és szomjazzák az igazságot”, és érzik szívükben, hogy bizonyára nem véletlen olvasható Jézus Krisztus felszólítása a Hegyi Beszédben: „Keressétek először az Istennek Országát és annak igazságát és ezek megadatnak tinéktek.” (Mt 6,33)

Dr. Csiha Kálmán lelkipásztort, az Erdélyi Református Egyházkerület nyugalmazott püspökeként ismerhettem meg személyesen Hévízen. Igen, Hévízen, amikor Püspök úr, aki látogatóba érkezett e most kiadott könyv ötletes összeállítójának és a könyv kiadásának fő kezdeményezőjéhez és támogatójához – unokahúgához, Kandel Erzsébethez.

Püspök úrral történt legelső találkozásunk alkalmával nagyon megragadott, ahogyan kedvesen, mosolygósan megjelent: *kimondhatatlan egyszerűséggel, az arcán át sugárzó benső lelki békességgel és képmutatás nélküli szeretettel párosult, s megvalósuló nagy – nagy alázattal!*

Amikor püspöki szolgálatában teljes emberként példaadó volt, nyilván, hogy szigorú tekintetű is lehetett az Úr ügyéért, de alapjában véve egész egyéniségét átjárta a kapott „Fény a rácsokon”, s az, ahogyan elmondta sokszor, és Pál apostolhoz hasonlóan bizonyosságot tett róla: „Isten kegyelme által vagyok, ami vagyok.” (1Kor 15,10) S azt is, hogy: „Elég néked az én kegyelmem” (2Kor 12,9)

Felemelő ünnepi óra és igen megtisztelő volt, amikor a keszthelyi református templomunkban unokahúga házasságkötésének megáldása megtörténhetett – magyar és német nyelvű közös szolgálat keretében tartott templomi esküvő, református szertartás szerint. Kálmán bácsi, életének legutolsó éveiben is fáradhatatlanul járt evangelizációkat tartani mindenhova a Kárpát-medencén belül és túl, éppen úgy a nagyvárosokba, mint a vidéki kis favakba. Aktív szolgálata idején

járt szerte a nagy világba, ahova csak hívták és így eljuthatott Debrecentől Buenos Airesig az evangéliummal. Isten Igéjét tisztán hirdetve, s az úrvacsorát is méltó módon kiosztva, örömmel ünnepelte a közösségben, sokan kaptak bűnbocsánatot boldog gyülekezetében.

Keszthelyi gyülekezetünk életében mind a mai napig hálásan emlékezünk az egy hetes evangelizáció áldásaira! Még a „Helikon Rádió” is kért Tőle riportot, melyben ugyanolyan természetességgel szólt a rádió hullámhosszán őt hallgatókhoz, mint a templomban ülőkhöz.

A Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának (továbbiakban: MRETZS) Emlékkönyve előszavában (1996.) a zsinat feladatát megjelölve kifejtette azt is, hogy „nem lehetünk a világ felé ablaktalan egyház, mert ez nem elég, ajtóvá kell lennünk.” Az ajtó pedig négy célra adatott:

- 1.) Hogy a tolvaj vagy ellenség előtt bezárják és védjék vele az otthont.
- 2.) Hogy a jó barát vagy testvér előtt kitarják és azon keresztül befogadják őket.
- 3.) Hogy rajta át kilépjenek a nagyvilágba és munkába induljanak.
- 4.) Hogy rajta át haza érkezzenek.

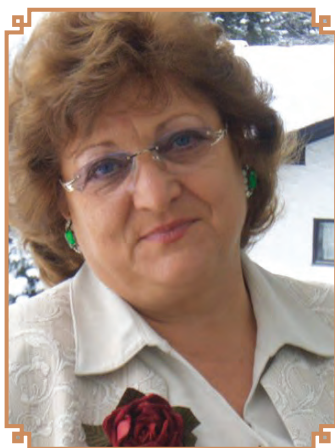
A 4. pont kifejtéséből szeretném kiemelni a következő gondolatokat: „Ajtó, amin át együttesen hazaérkezünk Istenhez. „Én vagyok az ajtó – mondja Jézus. És ha valaki énrajtam át megy be, megtartatik.” (Jn 10,9) A mi otthont adó ajtónk minden szükségét át kell, hogy ragyogja a mennyei ajtó fénye: Krisztus szeretete. Hogy egy megpróbált, szétszórt nép otthont találjon templomaiban és rajtuk hazaérkezzék Istenhez” - Ezt nemcsak a MRETZS-nak püspöke és lelkész elnökeként fogalmazta meg, mint egyben legfőbb szolgálatot és feladatot, hanem úgy is élte le földi életét a legutolsó óráig, amikor éppen egy következő evangelizációs szolgálatra készült tovább menni. Amikor „felső szóra, a végóra meghozta lehetőségét.”

Hálás emlékezéssel gondolunk gyülekezet és léleképítő, egész szolgáló életére, mivel nemcsak hisszük, hanem tudjuk – sőt mindenkinek szabad tovább adni örömhírként, amit ő is megkapott Urától – hogy „Boldogok a halottak, akik az Úrban halnak meg. (Jel 14,13)

Minden mélyen szántó gondolataért, Isten s emberközeli igehirdetői szolgálataért és hűséges sáfárságáért legyen Istené a dicsőség!

Kuti Géza
lelkipásztor, esperes
(Keszthely)

„Honnan jöttünk és hogyan tovább?”

„Hol van az már, régen elmúlt” – így hangzik ma sok fiatal szájából. Én magam sem hittem fiatal koromban a szüleim és nagyszüleim elmeséléseinek. Szép és nehéz időkről szólt a történetük. Meghallgattam, újra és újra, így megmaradt bennem és most keresem a múltat a jövőnek. Büszkén olvasom és emlékszem vissza, hogy ez nem mese, ez mind igazság volt. Ezt az igazságot az én gyerekkoromban nem lehetett mesélni, ez bűn volt. Őseim és ősünk nagy nemes emberek voltak, akik a hazáért, a magyarságért cselekedtek. Nevüket jegyezte a történelem.

Mi, akik ezen a napon találkozunk, a történelem viharát leküzdve fennmaradtunk. Elővesszük az évtizedeken keresztül félelemben őrzött bizonyítékainkat, és megpróbáljuk továbbadni a jelennek és jövőnek. A vasfüggöny, ami elválasztott bennünket a múlttól, lehullt, ma már szabadon mesélhetünk és kereshetjük **„honnan jöttünk és hogyan tovább”**.

Heumann Erzsébet Katalin született Kandel

Kandel Imre és Erzsébet, szül. nagyenyedi Jeney leánya
id. Kandel Imre és Leona, szül. rácsei Récsey unokája
récsei Récsey János és Leona, szül. horogszegi Szilágyi dédunokája
horogszegi Szilágyi Dénes és Irma szül. tunyogi Szücs ükunokája

Találkozunk

a horogszegi Szilágyiak Barantó, 2012. augusztus 18-19.

Csiha Sándorné sz. horogszegi Szilágyi Erzsébet kúriájában
fia † marjalaki dr. Csiha Kálmán Erdély Püspöke szülőháza

1409-ben, Zsigmond Király mindazoknak akik a hazát testükkel és vérükkel védték nemesi rangot adományozott.

horogszegi Szilágyi család címere

Mint egy meteor, mely hirtelen fényt áraszt, s azonnal letűnik, a család neve is így tűnt elő és le a magyar történelemben.

et dimidia parte predictas possessionis Lere-Ture
per divisionem si bi cedere et pervenire debeant simul
cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibus
liberis, arboribus, cultis et incultis, agri-
s, pratis, pascuis, campis, fensis, sylvis nemoribus,
montibus, vallibus, vineis vinearumque promissoriis,
aquis, fluviiis piscinis, piscariis, aquarumque decur-
sibus Molendinis et eorumdem locis generaliter vero
quarumlibet, utilitatum et pertinentiarum earum
Integritatibus quovis nominis vocabulo vocatis ad
eandem de jure et ab antiquo spectantibus et perti-
nere debeantibus memoratis Joanni et Caspari Kilagij
ipsorumque haereditibus et posteris eorundem nemine
seus universis perpetuo possidendam concessimus,
et e converso dicti Joannes et Casparus Kilagij tota-
les et integrae portiones ipsorum ipsorum possessioni-
um alias.

Similiter cum cunctis suis utili-
tatibus et pertinentiis quibus liberis, arboribus, cultis
et incultis, agri, pratis, pascuis, campis, fensis, sylvis nemoribus, montibus, vallibus,
vineis, vinearumque promissoriis, aquis, fluviiis,
piscinis, piscariis, aquarumque decursibus Mo-
lendinis et eorumdem locis generaliter vero quarum-
libet, utilitatum et pertinentiarum earum.
Integritatibus quovis nominis vocabulo vocatis
ad eandem de jure et ab antiquo spectantibus
et pertinere debeantibus jure et titulo perpetuae
concomitantis permutatis suis dedimus, condidimus
et universis posteris perpetuo possidemus. Et istudque
praedictum de tota praemissa divisionem
in possessionibus portionibusque possessioni-
bus et locis existens habetis auctoritate
si perpetuis semper temporibus pro tali divisione
habendum et observandum obligare se et ad
existens, Amotatumque Joannem et Casparum
Kilagij superante quietas et abestantes relictis-
as, omnibus, etiam praemissa ad per-

in loco scilicet, et alia. Sedes nostrae iusticiae una
 cum alacris nobilibus juratis scilicet, assessori-
 bus nostris pro faciendis moderatius executionum
 iudiciis considerans pro Tribunali. Ex tunc
 Mathias de Thölz iudicium noster de molio noster
 in nostram exurgens in preteritum, et debitorum
 juramentis in generali sterces, expressis fideliter
 secularis, in hunc modum. Quod cum ipse ac
 egerit et nobilis et — de Thölz et Thomas
 Thölz de Thölz iudicium noster assessores nostri septima
 de munitis Januarii in anno peractas, per-
 munit, videlicet per partes in praesentia jam
 iudicium paribus votis praefixo in possessionem
 Thölz vocatam in hoc casu de Thölz re-
 censu habitaum venientem ac una fuerunt consti-
 tuiti. Tunc ibidem egerit et nobiles Gor-
 gius et Paulus de Parlagh fratres in vero se ma-
 males filii condam Thölz de Parlagh pro
 se ipsi personaliter ab una: de Gervasea
 Dominica Clara conjux exregii Thölz una et Thölz
 de Thölz regii filia vero praesentia condam
 Thölz de Parlagh et res videlicet, et males co-
 nundem Georgii et Pauli de Parlagh paribus
 et aliorum etiam ipsi personaliter constituiti.
 In bonis et fidebus parumque ipsorum possessione
 maris in praesentia et clarumque, eodem aequale
 iure parumque una et — munitis, parum
 paribus et divisionaria, parum fraternali li-
 mitatione, intercedens, munitis, paribus et beno-
 lo, sponsa quoque et libero ipsorum, parum con-
 sciam et concordia aut iol accedens talum quae
 idiomate hungarico, sequentem. Finitur et cele-
 bratus fraternali divisionem et requiriturum
 inter ipsas pro perpetuo, durationem quique
 de fraternali divisionis Revocatis et et.
 Rescriptum igitur a Thölz et Thölz:
 Ad cuiusmodum iudicium noster fideliter
 laionem munitis praesentis etiam nobis factam
 nos praesentis licet, munitis, munitis

honorum tractatum dicitur et sequestratus
 in dolo procallegato, per portos praesentiae fusa
 et celebrata deinde inde seu exauscivales et ob-
 ligationes memoratae Generosae Dominae Clarae
 de Tarlagh puerilis exequi. Fugimundi Kilagy,
 de Horogoregh puerum notum ad puerum liberi-
 orumque ad cautelam necessariis sub sigillis
 inuis roboris de Kadolah Justicialibus et auctori-
 tatis plurimus claudens et considerandas. Communi
 piadentes justitia. Datum in Praesentatione Epaph
 Joria tercio proxima post puerum saucissimum
 Petri et Pauli Apostolorum praesentis praesentibus
 loco et die scilicet mense. Fudra. Anno. Humini
 milliesimo quinguescentis quadragesimo quic-
 to. (L.S.) (L.S.) (L.S.) (L.S.) (L.S.)

Mappura Trimmol 1565 in eodem nomen,
 Tarlagi György, Falmán Tarlagi, Amadori,
 Szeghaléri sus. pocijba sepius in Jörögais,
 kilogba ves, m. r. m. m. m. a. k. a. l. o. c. o. l. l. e.,
 exerb, m. r. k. a. l. o. c. a. m. i. a. s. i. l. l. o. d. o. s. u. n. u.
 h. a. r. n. a. l. h. a. s. m. d. i. h. i. h. e. r. o. l. l. e. a. s. h. o. g. g. l. i. d. u. a. s.
 G. a. s. p. a. r. m. a. t. h. i. F. o. r. o. s. J. o. g. g. i. g. b. a. J. u. s. s. e. s. h. i. o. d. l.
 v. a. s. o. g. g. e. s. A. k. o. l. o. g. h. o. l. a. v. d. g. p. v. i. a. c. t. i. k. a. p.
 s. a. l. a. u. h. o. e. l. k. a. r. a. b. a. n. k. a. l. a. l. e. n. i. o. s. E. x. e. u. L. i. g.
 m. m. o. l. o. l. a. m. u. i. g. i. t. u. d. o. r. i. s. h. o. g. g. l. i. r. i. m. g. o. s. k. o. l. e. i. g.
 L. u. r. i. i. v. a. r. p. l. a. r. a. u. s. u. n. o. v. o. l. t.

Trimmoluan Jia János is Gáspár, Gáspár
 Főre Jógigban vol, hominu tot aram vate-
 ras mellez, raboratul hi 1597 te. Kőleis
 pocijs eore alrahuaival orenlye sseu pelen
 vol, in hi rales deoallaion 1612 in eodem festig
 miruau ssumi oronoiaci nau, polkar, plu-
 v. i. g. e. n. e. s. J. a. n. o. s. m. a. t. h. i. s. v. o. a. l. k. a. l. e. h. i. a. d. a. s.
 p. h. l. o. v. e. l. b. e. k. a. p. i. e. d. u. y. n. a. v. n. e. v. e. s. J. i. a. s. F. i. n. g.
 m. m. o. l. o. s. s. e. x. e. u. L. i. g. m. o. n. d. u. a. k. J. i. a. s. G. y. d. e. p. a. r. e.
 k. o. r. i. o. r. o. k. i. e. s. e. i. v. o. s. m. e. l. i. p. a. m. a. g. y. a. r. a. d. i. k. a. p. s. a.
 h. a. u. l. v. e. l. k. a. r. a. d. o. l. h. i. r. e. l. e. s. h. i. a. d. a. s. k. e. u. i. s. h. o. v. e. l. e. o. n. i. o.
 Nos capitulum cathedralis ecclesiae Magna
 Varadiensis ecc. III. c. o. r. d. i. n. i. s. A. n. n. o. H. u. m. i. n. i. 1612

is explained, a köh anya - nev - Horra -

Korlainggi Pammel J'ai: Lajosiebulal J'ierisda,
haira haagasa noltuul hallear el.

Kililägn, Jitvään-Lajos Lian Kõrül Keignimad
määlän silpupäevä, Jitvään Jitvөөсmälkül
halžel, Jerevni Jitv Lajos jirani nänuvö
Masi-Kapadai, Tihavner jirani bivo Kirivovai
atpiv, Kialnau Jitv Kollau Kpavscii biva
lo bivaos Debrevkubau, Kialnau Kirivarsa
a grof, Jerevni Jitv Lajos Jitv Jitv Jitv Jitv
mälän.

Mr. Crimere e scaldadurax, melysz, moss, ha-
mál páros eszején koroná, a párosoknálán rőtök
mókóben eidellesolán, a harkmas halau
keresvel. A rőtök mókóbe vöröbe emelise-
plott, oroszlán karkasgors, a jobb sálal felt
néve, meub. a félholal, melyhez vágn
hívül; Wroöör. Es kannálak e tirsupa
lax.

A kézirat fordítása, begépelte átírat

„Mint egy meteor mely hirtelen fényt áraszt s azonnal letűnik, a család neve is úgy tűnt elő és le a magyar történelemben. E család tudható törzse idősb Szilágyi László volt, maga korának egyik hőse, ki a Szilágyságtól vette nevét hol lakott és birtoka is volt. Annyi igaz, hogy Erdélyben Gyulafehérmegyében Tótfalvati, Bokajt, Hunyad megyében Nagy és Kis Denget, Márton Deng és Piskincz helységeken pedig sok jószágokat bírt. Zsigmond magyar király idejében vitézkedett jelesen Bozsnyák országban Garázda Miklóssal, ki neki hú bajtársa volt. Zrebernyik várát négy évig védte a török ellen kiben gyakori kicsapásaik által fényes győzelmeket szereztek, mely szolgálataikért Zsigmond nekik két falut adományozott, Balázsfalvát Doboka és Szentimrét Fehér megyében. 1408-ik évben pedig Branics várát vette ostrommal be, melyért ugyancsak Zsigmond király december 29-ik napján 1408-ban kelt adománylevelében egy Horogszeg nevű mezővárossal ajándékozta meg Temes megyében s attól fogva magát Horogszeginek írta.

Belleni István leányától Katalintól három fiai Mihály, László, Osváld és három leányai Erzsébet, Sofia és Orsolya születtek.

Mihálynak, Lászlónak és Erzsébetnek a történelem külön lapot nyitván, itt szó Osváldról és annak utodairól lesz.

Szilágyi Osváld Lászlónak legkisebb idejű fia. Kik lettek legyen utódi szóljon arról legelőre is egy hiteles okirat, mely szóról szóra itt következik.”

„Mi Zsigmond, Isten kegyelméből Erdély, Moldva, Oláhország fejedelme, római szent birodalmi herceg, Magyarország részeinek ura, székelyek ispánja stb. adjuk emlékezetül jelen levelünkkel:

Hogy személyesen megjelentek előttünk egyrésről híveink vitézlő horogsze-gi Szilágyi János és Gáspár, vérszerinti testvérek fiai Zsigmondnak, ki fia Ferenc-nek, ki fia Osváldnak, ki viszont fia ugyancsak horogsze-gi Szilágyi Lászlónak néhai Katalin asszonytól, törvényes feleségétől, másrésről Szokoli Benedek a János fia néhai Magdolna asszonytól, aki viszont lánya a fentemlített Osváldnak, ki Szilágyi Lászlónak ugyanazon feleségétől Bellini Katalin asszonytól származik.

Szokoli Benedek, hogy fiai és leányi, és az ezután születendők is sérelmekről, háborgatásokról mentesüljenek, fentemlített vérrokonaival minden közös ügyüket rendezni kívánja.

Első pont: maguk között szabadon és önként megállapodtak és élőszóval egybehangzóan előttünk kijelentették, hogy fent-nevezett Szilágyi János és Gáspár a Fehér megyei Tótfalva és Bokaj, a Hunyad megyei Kis-Deng, Nagy-Deng,

Marton-Deng és Piskinc településeken levő közös birtokukban levő minden jogukat, jobbágyukat, részüket, amelyeket osztályos vérrokonaikkal már megfelezték, nevezett Szokoli Benedeknek még kiegészítésül 320 magyar forintot adnak. Ez összeget Szokoli Benedek mondása szerint Szilágyi János és Gáspár már letette, ő pedig felvette. Ezenkívül fennmaradt még a Fehér megyei Szentimre birtok fele, melyet nevezett Szokoli Benedek egyenlő arányban és jogon birtokol Szilágyi Jánossal és Gáspárral, ezt is meg szeretnék osztani, fele-fele arányban osztandó fel.

Végül a rokoni és testvéri kapcsolatokra való tekintettel olyan örökös csere-szerződést kötnek a fenti jószágra vonatkozólag, miszerint Szokoli Benedek a már említett Szentimre birtok feléből az osztozás során ráeső birtokrészeket minden hasznával és tartozékával együtt úgymint megművelt és megműveletlen szántói-val, földjeivel, rétjeivel, mezeivel, mocsaraival, erdeivel, berkeivel, hegyeivel, völgyeivel, szőlőivel, szőlőhegyeivel, vizeivel, folyóival, halastavaival, malomárkaival együtt élőszóval is kijelentve minden bennük rejlő esetleges régi joggal együtt a fentnevezett Szilágyi Jánosnak és Gáspárnak, mindkettőnek mindkét ágon leendő örököseinek örökös tulajdonul átengedi.

Ezzel szemben a már mondott Szilágyi János és Gáspár az ő tulajdonukban levő minden birtokrészt hasonló módon ... minden tartozékukkal és hasznukkal együtt úgymint ... és a bennük esetleg rejlő régi joggal együtt örökcsereképpen átadják. Az említett Szokoli Benedek a fenti birtokrészekre és birtokokra vonatkozó csereszerződést örök időkre betartani ígéri és elkötelezte magát, hogy fenti Szilágyi Jánost és Gáspárt ezentúl ezek birtokában háborgatni nem fogja. Továbbá, ha a későbbiekben néhai vitézlő Szilágyi Lászlónak valami birtokjoga még felmerülne a két megyében Szokoli Benedek ezek miatt Szilágyi Jánost és Gáspárt, ill. mindkét ágoni örököseit kielégíteni tartozik.

Hogy ezt a csereszerződést Szokoli Benedek és Szilágyi János és Gáspár már végre is hajtották, Szokoli Benedek bejelentette, amit mi ezen okmánnyal és pecsétünkkel megerősítjük.

Kelt Kolozsvár városunkban, Szt. Mátyás apostol ünnepén az Úr 1597-ik évében. /P.H./ Elöttem Deák mester Erdély felséges fejedelmi Urának főjegyzője előtt. s.k.”

„Ezen cserét és osztályt igazoló okirat nyomán világos, hogy Oswald fia Ferencz volt, leánya pedig Magdolna, Szokoli János nője Klára a Parlagi László leánya, amint azt Zabolch várményének 1545-ik évben Péter és Pál apostolok ünnepe után harmadnapon Apagyon tartott gyűléséből Iklódi Mátyás szolgabíró jelentésére hiteles alakba kiadatott osztály levél igazolja: Miszerént Parlagi Klára Horogszegi Szilágyi Zsigmond neje, Parlagi György és Pál a László fiainak, Parlagi,

Monostori, Gesterédi, Angyalházi, Nádudvari, Achádi, Petresi ősi birtokon megosztottnak. Az osztály levél így hangzik:

„Mi, Orosi Pál litteratus, alispán, továbbá Szabolcs vármegye esküdtjei adjuk tudtul mindenkinek, hogy Pál apostol színeváltozása utáni hétfőn, az Úr 1545. esztendejében Apaghon tartott megyei törvényszéki ülésünkön nemesi segítőinkkel, azaz ülnökeinkkel együtt törvényt ültünk igazságtétel céljából. Iklódi Mátyás szolgabíránk a színünk előtt megjelenvén, a szokásos módon letett eskü alatt az igazsághoz híven a következőket adta elő. Hogy midőn ő és ülnöktársai, a nemes Várdai ... és mihaldi Hodos Tamás a fent mondott év január hó hetedik napján, amely időpontot az érintett felek már korábban kijelölték, elmentek eme Szabolcs vármegyében fekvő Parlagh nevű birtokra, és ott együtt megjelentek.

Akkor pedig Parlagh György és Pál, néhai Parlagh László egytestvér fiai egy részről, és a nemes Klára asszony, horogszeghi Zilagy Zsigmond felesége, és az említett néhai Parlagh László leánya, és így ama nevezett Parlagh Györgynek és Pálnak testvére színünk előtt megjelentek, és egyenlő jogon birtokolt, alább felsorolandó birtokaikat illetően testvéries osztozást óhajtván, szabad akartból és elhatározásból jóakarattal és jó szívvel megegyezést tettek, mégpedig magyar nyelven, s kinyilvánították, hogy ama testvéries osztozást örökérvényűnek ismerik el, amely birtokosztály tartalma a következő stb. stb.

Így szól a rövidség okáért:

„Szolgabíránk tehát ama egyezséget híven előadta nekünk, és mi erről az atyafiságos birtokosztályról kiadtuk jelen levelünket, azaz a szokások szerint kiállítottuk hiteles tanúságlevelünket ama Parlaghi Klára asszonynak, Zilagy Zsigmond feleségének, és a dolog jövőbeni nagyobb erősségére elláttuk a szükséges záradékokkal, és eme Szabolcs vármegye hiteles bírói pecsétjével is megerősítettük. A köz javának szolgálatára. Kelt Apagh birtokon, Péter és Pál apostol ünnepe utáni kedden, törvényszékünk fent mondott napján és helyén, az Úr 1545. esztendejében.”

Ugyanez a Zsigmond 1565-ik évben nevezett Parlagi Györgynek és Pálnak Parlagi, Monostori, Angyalházi osztályba kapott sok jószágait zálogba veti, mint mondja a záloglevélben, azért, mert távol lakása miatt illendően nem használhatja, de hihetőbb az, hogy fiának Gáspárnak ki török fogságba jutott kiváltása végett. A záloglevél a nagyváradi káptalan levéltárában található. Éppen Zsigmondról annyi tudatik, hogy bizonyos ideig Stusiti várparancsnok volt.

Zsigmondnak fia János és Gáspár. Gáspár török fogságban volt, honnan 200 arany váltság mellett szabadul ki s 1597-ben történt osztályos csere alkalmával személyesen jelen volt, a hiteles bevalláson 1612 évben pedig miután semmi örökösei nem voltak, testvérének Jánosnak, kit az általa kiadott oklevélbe kapitánynak ne-

vez, fiát Zsigmondot, s ezen Zsigmondnak fiát Gáspárt teszi örökösének, mely a nagyváradi káptalan levéltárából hiteles kiadásban itt következik:

„A nagyváradi egyház káptalanja, az Úr 1612. évben április 22-én. Ez Horogszegi Zilági Gáspár adom emlékezetekre akiknek illik, hogy én megszorított öregségemben legitimus successor (törvényes utód) nélkül maradván, mint hoga familiámbul kezeleb valo Atiamfia minek, mint néhai Batiám Horogszegi Zilági János kapitány fia Zilági Sigmond Eochem, kinek hozzám mutatott atiafíságos indulatait tapasztaltam, magam jó akaratombul viseltetvén az igaz atiafíságos indulatiától, meggondolván azt is, hoga egiedeul eo lehetne familiámnak fen maradását fen tartani. Azon bonumokba, (birtokokba). meliek néhai Zeuleim Horogszegi Zilági Sigmond és Parlaghi Klára azzoni után fent nevezett Zilági János Batiammal atiafíságos divisio (felosztás) zerint rám deveníáltak (szálltak) azthat is báltám nekem testalt egéz rata portioiát (részbirtokát), és a néhai Nagi Anna azzon hitvesemmel valo requisitumokat (tartozékokat) a Gégeni tizenkét jobbágiot Apaghi tihenhárom, kormezői kilenczet, Zakáli huszonegiet, Adoni tizenöt jobbágiokat és a Felső kopi józág árát háromszaz Magyar ftkat, Zilagi Sigmond eochemnek fizessék meg. Az eot arani és ezust marhákkal egi jóval minden található iozágokba Zilági Sigmund kedves Eochemet és annak Isten kegielmeben életbe lévő egi fiat Gáspárt vallom, rendelem, hótok után hótomiglan is legitimus suecessoromnak (törvényes utódomnak) és amint Isten távoztatni akarion, hótok után is hét ágon leveo maradékaikat eugedien a felséges Isten nekik hozni életet, éltesse maradékaikat is. A Hachavechi Jobadiom fiának Péternek, minthoga hiv zógám vót és sok veszedelembe elnem hagiót három ftkot rendelek és zabadá teszem. Mikó zolgámnak tizeneot dutkát és azt a hátaz melibe a Sándor fia lakik. Meli akaratomat mindenek által observáltatni kívánom és rendelem. Kelt Őrmezőn, a fent mondott helyen és évben /:kezehúzása:/ P. H. Előttem Melith de Pribea István mp. P. H. Gombos Tamás, Begani Zsigmond mp. /:P.H.:/ és Stenirg Ferenc mp. Thuroczy Péter mp. /:P.H.:/”

Szilágyi Jánosnak Csokásy Zsuzsánna volt nője, ki Cserés és Kemetsei ágakon, amaz által a hajdani Büdi, Varkoni, Barkáts, ezáltal Magyi Erzsébet után most is élő jeles családokkal jön vér és osztályos egybekötetésbe, amint ezt Bereg Vármegye Levéltárában található Bag, Remete és Agyagásói közös puszták tagos felosztása felett 1841-ig és februarius 15-ik napján végrehajtással bévégzett országos tagosító pörbe állás nagy leszármazási törvényesen is megállapított tábla igazolja.

Szilágyi Jánosnak eszerént Csokásy Zsuzsannától született fia Zsigmond, kinek Szalay Erzsébettől Gáspár, kinek Petneházi Ilonától Péter fia volt, neje Szomorai Zsuzsánna.

Szomorai Zsuzsánnától Szilágyi Péternek Dániel fia korán árvaságra maradt, sőt 1649-ben már édes anyja is végrendeletileg intézkedik egyetlen fia dolgairól. Nagyváradi káptalan levéltár bizonyítása szerint.

Dániel árvasága ideje alatt családi okleveleit nagy részbe elvesztvén 1716-ik évbe Szabolch megyének Halász tartott gyűléséből részére nemesi bizonyáglevél adatik, melyben elismertetik okleveleinek elvesztése.

Dánielnek Haranghi Annától három fiai maradtak, Dániel, György és Mihály. A Dániel és Mihály örökösei élnek Szabolch megyében.

Györgynek fiai voltak Ferencz és János, ez utóbbi magtalanul halt el, a Ferenczé István és Sámuel.

Istvánnak fia Lajos, kinek fia Zsigmond, Ferencz, Kálmán és Dénes élők Szatmármegye K.Darócz mezővárosában közbirtokosok.

Sámuel fiai Lajos és Antal ugyan Szatmár megyében Gebei birtokosok: kik mindnyájan sok hányattatásik közt is egy oltár előtt térdelnek, és ez oltár – a közanya neve – Haza.

Szilágyi Sámuel fiai: Lajos és Antal fiutódok hátrahagyása nélkül haltak el.

Szilágyi István-Lajos fiai közül Zsigmond nőtlen állapotban, Dániel fiörökös nélkül halt el, Ferencz fia Lajos számverő Máté-Szalkán, Fihamen járásbíró Szimérváralján, Kálmán fia Zoltán kataszteri becslőbiztos Debreczenben, Kálmán tisztartó a gróf Degenfeld Sándor hadadi uradalmában.

Ui. Czimere e családnak melyet most használ pajzs tetején korona, a pajzs alján zöld mezőben emelkedik a hármass halom kereszttel. A zöld mezőbe kézbe emelkedő oroszlán kardot tart, a jobb oldal felé nézve, szemben a félhold, melyhez vágni készül. Az ősök ezt használták-e, bizonytalan.

Családtörténet

Kálmán halála után úgy döntöttem leírom emlékeimet és folytatni fogom családunk hovatartozásának kutatását. Kíváncsi voltam, hogy tényleg igaz az a tény, hogy az igazságos Mátyás király édesanyja legkisebbik testvérének, Osvaldnak a leszármazottai vagyunk.

Ezzel a gondolattal Kálmán már régebben foglalkozott, és szülőházában Barantón miután visszakapta a kúriát, rendbetétette, és megrendezte az első „horogszegi Szilágyi találkozót.” A második találkozót leánya, Emese rendezte 2012-ben. Meglepetésünkre, mindenki hozott valami bizonyítékot magával, fényképekkel ellátva a dokumentumok sokasága visszavezetett a horogszegi Szilágyi László legkisebbik fiához Osvaldhoz, aki Mátyás király nagybátyja és mindnyájunk egyik legősibb felmenője. Számtalan Szilágyi nevet viselő rokon közül, Vityi Zoltán történész hagyta ránk a legértékesebb bizonyítékokat, melyek a Magyar Geneológiai, és Történelmi Társulat körében ismereteseek.

*Horogszegi Szilágyi Sándor Öcsémnek
atyafiságo szeretettel!*

1991. április 24-én. *W. Vityi Zoltán*

W. VITYI ZOLTÁN:

Mátyás király anyai rokonsága*

(Újabb adatok a horogszegi Szilágyiakról)

**horogszegi
SZILÁGYI SÁNDOR
tulajdona
4700 Mátészalka
Kraszna u. 24.**

T. Mátyás királyunk anyjának, horogszegi Szilágyi Erzsébetnek a családját korán eltemette a magyar családtörténeti irodalom. Teleki József, a Hunyadiak korának jeles kutatója — a Magyar Tudományos Akadémián 1851. május 21-én elhangzott „Hunyadi János eredete” című tanulmányában — a családot „magtalanul elhaltnak” minősítette.¹ Nagy Iván, akinek nélkülözhetetlen családtörténeti kötetelt — reprint kiadásban — éppen napjainkban vehettük kézbe, hasonlóan vélekedett. „kihalt a család”.² Kempelen Béla még tömörebben nyilatkozott: „Kihalt”.³ Az egybehangzó szakvélemények ellenére az 1931-ben megjelent „Nyíregyháza és Szabolcsvármegye községei”, valamint az 1939-ben kiadott „Szabolcs vármegye” című monográfiákban — történetesen Nyírgelsén és Nyírmihálydin — mégis számos, magát Horogszegről nevező Szilágyival találkozunk a személyi adattárakban.⁴ Mi több, arra is találunk utalást, hogy az érintettek azonos famíliából származnak Hunyadi János kormányzó feleségével, horogszegi Szilágyi Erzsébettel.⁵

Kihalt-e valóban a horogszegi Szilágyi család, amint azt a szakirodalom vé-

*Kihangzott 1997. november 27-én a budapesti Kosuth klubban a Magyar Történelmi Társulat ünnepségén. Hozzájárult a Gömbszöglet Szabolcsvármegyei Önkormányzat.

Hálával és szeretettel gondolunk Vityi Zoltán történészre, aki ugyancsak a horogszegi Szilágyi család tagja. Hosszú éveken át kutatott, kereste azokat a bizonyítékokat melyek a mai napon rávilágítottak arra az igaz tényre, hogy az elmúlt évszázadokban élő horogszegi Szilágyi László gyerekei közül Osvaldnak a mai napig leszármazottai élnek.

Elkerülte volna a családtörténelmi irodalom érdeklődését, vagy nem találtak elegendő bizonyítékot arra, hogy mindmáig őseink nem hagyták kihalni a horogszegi Szilágyi nevet. A családtagok között megtaláljuk a többször előforduló nemesi előnevet. Igaz 1947-ben eltörölték a nemesi előneveket, tilos volt és nem kívánatos a mai napig.

Ezúton szeretném megemlíteni, hogy † Dr. Csiha Kálmán Erdély 44. püspöke, eredetileg egy született:

marjalaki Dr. Csiha Kálmán

Édesanyja született horogszegi Szilágyi Erzsébet, ifj. horogszegi Szilágyi Kálmán (1873-1947) leánya (Érendréd), aki az id. horogszegi Szilágyi Kálmán fia (Királydaróc), kinek édesapja Dr. horogszegi Szilágyi Lajos (1801-1873) édesanyja ilosvai és lapmpéti Gencsy Ludovika (1834-1921). Négy gyerekük volt: Zsigmond, Ferenc és Kálmán (iker testvérek), valamint Dénes .

Ifj. Szilágyi Kálmánnak (Érendréd) 3 gyereke volt: Sándor, Erzsébet (Csiháné), és legifj. Kálmán.

Rokoni kapcsolatunk visszavezet a horogszegi Szilágyi Dénes leányához aki született horogszegi Szilágyi Leona (Récsey Jánosné), dédnagymamámhoz.

Récsey János, és Leona gyerekei: Kandel Imréné sz. Récsey Leona, (ők a nagyszüleim, ifj. Kandel Imre szülei) Vitéz albisi Elekes Károlyné sz. Récsey Elza. Rokoni kapcsolatunk és szeretetünk őseink iránt soha el nem múló, a szeretet és hovatartozás erős láncá életünknek mindmáig.

Nagyszüleim, a Kandel család, ugyancsak Érendréden rakott fészket. Családjaink a „kiemelés” (fekete március 02/03. 1949 deportálás DO kényszerlakhely) napjainkig nem szakadtak el egymástól. A Kandel és Szilágyi fiúknak kontós cigányzenekar húzta a fülükbe a szebbnél szebb magyar nótákat. „Nem tudok én néked csak virágot adni”, „Szeretnék május éjszakáján, letépni minden orgonát”, „Vecsernyére szól a harang szelíd szavú hívogató hangja”.

A második világháború kegyetlen sorsra juttatta családjainkat. A fiúkat elvitték katonának, apám vissza sem tért a frontról, ismeretlen földbe nyugszik.

A háború után a kifosztott kúriákba visszatértek lakóik, és megpróbálták életüket újra felépíteni a semmiből. Amikor bekövetkezett a fekete március. 1949. március 3-án Érendrédről összeszedték a földbirtokosokat, feldobálták egy teher-

autóra. Marosvásárhely főterén letették őket, összes vagyonuk annyi volt, amit a kezükben el tudtak vinni. Egy hétig nagyszüleim az ég alatt fedél nélkül éltek, míg egy 4 gyermekes család a szuterinbe befogadta őket. (Nagy József, Arany János u. 30. sz.)

Ez idő alatt, püspökünk Érendréden élő nagyszülei közül a nagyon szeretett nagyapa meghalt, Teréz néni a nagymama Baranton volt leányánál Erzsikénél. Ugyanerre a sorsra jutott az egész Csiha család, elhurcolva kiemelték Csikszereda városába. Ma, 1915-ben a 93 éves Szűz Mancsi néni Érendrédről így emlékszik rájuk: „a tekintetes asszony és a tekintetes úr áldott emberek voltak, nem lehet ezt szóval kifejezni, magam előtt látom jóságos arcukat a mai napig, úgy éltek mint két galamb.”

**horogszegi Szilágyi Kálmán 1873- + 1947 és felesége
Teréz sz. kisfaludi és nagybajomi Miklossy Teréz 1880- + 1964
Kálmán, Erzsébet, Sándor**

Csiha Kálmán „Harangszó az elsüllyedt világból” című könyvében leírja az Érendréden töltött éveinek élményét. Az érendrédi anyakönyvben van bejegyezve születésének dátuma, Érsemlyénben született és Érendréden jegyeztették be az anyakönyvbe.

Érendréden konfirmált 1945. május 10-én, Márton Ferenc az akkori lelképásztor a konfirmálás alkalmával megjegyezte:

„Ebből a gyerekből még nagy ember lesz.”

És tényleg úgy is lett, Jézus Krisztust szolgálta élete végéig.

Érendréden nagyszülei, szülei és testvére között

Csiha Kálmán így emlékezik a nagyszülőkre: „Minden szavukra emlékszem jótanácsaikat nem felejttem el soha.”

Boldog gyermekkorra volt a szeretett nagyszülőknél Érendréden, testvére és szülei társaságában.

Könyvében nem feledkezett meg a nagyszüleimről, apám és anyám különös házasságkötéséről, a parkjukban sétáló pávákról, a biedermeier szalon garnitúráról, melyet az idő foga megviselt, és végre megtalálta helyét Németországban. Könyvében így ír róla: „Elvitte a gyökereket a gyökértelenségbe.” Lelkünk mélyén nem tudtunk megszabadulni igazából őseinktől. Amikor Erdélyben visszaadták a szülőföldünkön található házak, birtokok töredékét, mint a legdrágább kincset szeretttük volna újraéleszteni. Ez csak álom maradt, erről az álomról gondoskodtak az illetékesek, hogy ne valósuljon meg. Nagy terveket szőttem, ha visszakapom vagyonunk töredékét, munkát biztosítok a falunak, újra élet lesz a „Kandel tagokban” Érendréd és Szántó falu határában.

Csiha Kálmán
Harangszó az elsüllyedt világból

*Érsebetűk és Pécsiak.
A belsőszót kiválasztva.
Esmellőke nemestől
azért született.*

2006 március 12

Kolozsvár

**Ebben a könyvben emlékszik vissza gyerekkorára,
amit nagyszüleinél töltött Érendréden**

**Érendréd, biedermeier szalongarnitúra a Kandel kúriából.
1949-től a 10. helyre költözött örököseihez**

Kálmánnak sikerült a visszakapott vagyon újraélesztése, Mihályfalva és a magyar határ között, Barantón található szülőháza felújításra került. Az eltervezett turizmus céljára épülő panzió, a mai napig is a nyári hónapokban működik.

Nagy szeretettel tért vissza minden alkalommal szülőházába. Fáradhatatlanul dolgozott otthona felújításán. Még sikerült neki sok éven keresztül a gyermekkort felidézni. Büszkén mesélte terveit, hogyan képzei el a nyári hónapokban érkező turista vendégek ellátását.

Gyermekkoruk – Kálmán és Sándor

Csiha Kálmán sokat mesélt felmenőiről. Hogy, honnan jöttünk? Testvére Csiha Csaba, aki még mindig Csíkszeredában lakik, így emlékszik meg róla:

Csíkszereda – deportálás utáni idők

Csaba emlékei a múltból

Zsenge gyermekkorom emlékeként őrzöm 1949 kora tavaszának egyik éjszákját, mikor teherautó állt meg a terasz előtt, és rövid fél óra alatt egy zsáknyi csomaggal kiemelték régi világunkból. Népbiztosok, és otromba katonák vették ki a zsákból azt, amit mi beletettünk, mondván, hogy erre nem lesz szükségünk, közel félezer kilométerrel arrébb, Csíkszeredában folytatódott kényszerlakhelyen az életünk. Egy négyszer négy méteres petróleumlámpás szoba adott helyet a családnak három generációjának, ahol soha nem hangzott el egy éles szó, vagy sorsunk miatt elégedetlenség, és ahol szüleim szeretete próbált megóvni mindentől, ami a gyermek lelkében nyomot hagyna.

Édesapám városi kertész lett egyharmad fizetésért, mondván, hogy akik tartománynál a kertészi fizetést megállapították, azok nem tudták azt, hogy egy kulák fogja kapni, és így a városházán igazították ki a 600 lej 200 lejes havi fizetésre.

Különös fényt jelentett Kálmán egy-egy napos látogatása, aki magát fenntartó diákként élt, és néha úgy jött el, hogy egy fél disznót hozott Csíkszeredába.

A hatóságok komiszok voltak, ezzel szemben a teljesen idegen emberek is jóindulatúak.

1956 megtorló szele végigseper Erdélyen is, és a veszélyesnek ítélt magyar értelmiség körében kegyetlen pusztítást vitt véghez. Kálmán ekkor volt Aradon segédlelkész, és megszervezte az iparváros „Aradgáj” református egyházközséget, már ezzel felkeltette magára a figyelmet, és ehhez adódott hozzá, hogy édesapámék jó barátja Fodor Pali bácsi, őt is meglátogatta mikor Márton Áron római katolikus püspököt, és a Duna deltához elhurcolt csíksomlyói ferences rendi barátokat is felkereste. A hatalom számára jól jött ez a találkozás, amit összeesküvésnek lehetett feltüntetni. Pali bácsi 25 év, Kálmán 10 év nehéz börtönt kapott.

Családunk története

Számomra a világot a Barantó jelentette. A Barantó az Érmellék egyik gyöngyszeme, különösképpen az akácvirágzás idején győződik meg erről az ember.

A tanya az Érmihályfalvát Debrecennel összekötő műút mellett fekszik, az út baloldalán a határátkelőtől párszáz méterre.

Szülöházam, amit Édesapám épített, kúria jellegű épület, oszlopos nagy teraszszal tekint az országútra. A ház és az út között egykor egy kis park volt, amiről mostmár csak egy pár öreg fa árulkodik. Az állami gazdaság idején a parkot ketté osztották, a ház felőli része maradt a kert, ahol a teraszhoz tujával övezett sétány vezet, az északi részét pedig gazdasági udvarnak használták, ide műhelyt illetve munkásszállókat építettek. A háztól délre nagy legelő terül el, amit két oldalról akácerdővel borított dombok ölelnek közre. Az egykori parkot nyugaton a gazdasági udvar határolta, keleten a gyümölcsös, mellette a Kisszőlőnek nevezett szőlős dombbal. Az akácerdőket is Édesapám ültette és a Kisszőlőt is Ő telepítette. A Nagyszőlő egy kilométerrel távolabb van, ott volt a préház a borpincével és az üveghordókkal. Valamikor innen Csiha nagyapám minden évben hetven hektoliter bort szállított Prágába. A gazdasági udvaron tíz lakrészes lakóház volt béres, kocsis, parádéskocsis, juhász és más konvenciósök számára. Itt voltak az istállók, dohány szárító hodályok és itt volt a magtár. Akácvirágzás idején a tanyát övező dombok fehér virágkoszorúvá válnak és bódító illatuk szinte megrészesíti az embert. Ez tehát a BARANTÓ.

Persze a Barantónak is voltak szebb és szomorúbb időszakai, annak megfelelően, hogyan alakult a nagybetűs történelem. Volt amikor virágzott, és volt, mikor úgy nézett ki, hogy már végleg elveszett. A háború végén a visszavonuló orosz csapatok hivatalos állomáshelye volt. Az is megesett, hogy az ebédülő közepén bútorral és könyvekkel tüzeltek.

Itt születtem, a Barantón 1941. augusztus 28 án, egy csütörtöki hajnalon, a magyar világ örömére, marjalaki Csiha Sándor és horogszegi Szilágyi Erzsébet harmadik gyermekeként.

Apai nagyszüleimet nem ismertem, csupán elbeszélésekből és fényképekről rajzolódott ki tudatomban az ő világuk. Csiha nagyapám a Hajdúságról költözött Nagykágyára, a hivatalos iratok szerint nagybirtokosként. Édesapjának ott több szélmalma volt, s nevezetes volt arról, hogy előszeretettel értékelte a molnárnék szépségét. Elbeszélések szerint az alföldi magyar nemes megtestesítője volt. Mikor megmutatták neki elsőszülött unokáját, azt mondta, vigyétek innen ezt a csecsszópót, akkor mutassátok meg, mikor kardot köt az oldalára. Csiha nagyapám Debrecenben jogot végzett. Ifjú ügyvédbojtárként egy özvegyasszony teljes vagyonának az árverezését kellett lefolytatnia, ami végérvényesen meghatározta további életét. Felhagyott a jogi pályával és gazdálkodó lett. Munkáját siker koronázta. A századeleji nagy jégverés után az érmelléki kereskedők uzsorakamattal hitelbe

adták a falusi gazdáknak a vetőmag búzát. Mikor ezt megtudta Nagyapám, mindenkinék őszig kamatmentesen kölcsönözte a vetőmagot.

Nagyanyám, Rimay Irén volt az ércsokalyi Rimay László leánya, az Érmellékről származó Rimay János testvérének a leszármazottja.

Az esküvőt előbb Hajdúböszörményben, majd Csokalyon tartották. A csokalyi mulatság rövidre sikerült, épp arattak és hatalmas vihar következett. A gabonát kellett valami módon megmenteni az esőtől.

Szilágyi nagyapám Érendréden lakott, szemben a templommal egy szép kis teraszos, zsúpfedeles házban. Az udvaron fenyőfák, mogoróbokrok, szép pázsit és rengeteg virág volt. Mára mindezt kiirtották, a teraszt lebontották és egy utcát vágtak az udvar közepén. Az utca túlsó oldalán pedig piacot rendeztek be.

Nagyapám mindig a kapuban fogadott, és én valósággal imádtam őt. Magas nagy ember volt, kopasz fővel, nagy pedert fehér bajusszal. Egész lényé biztonságérzetet, nyugalmat és szeretetet árasztott. Talán az az eset volt rá a legjellemzőbb, mikor a lehetetlen méretű beszolgáltatások idején a fiatal állambiztonsági tiszt kiabált reá, hogy elviteti. Ő a karosszékeben ülve nyugodtan megszólalt, hogy Schwartz ne hadonásson, mert leesik a szemüvege.

A bécsi döntés előtt házkutatások egész során esett át. Fegyvert kerestek, míg végül csak megtalálták, és bezárták. Legkisebb fiát, az én nagybátyámat halálra is ítélték. Ő valóban benne volt egy határ menti szervezkedésben. Az egész névsort és programot ismerték. A magyar belügyminisztériumban egy titkár gépelte a szervezkedéssel kapcsolatos iratokat, aki az indigókat a papírkosárból a hivatalos idő lejártá után kivette és a román hatóságoknak átadta.

Nekünk is volt egy szép magas barna szobalányunk. Nagy kontyot viselt, ami igen jól állt neki. Magyarországról járt át az udvarlója. Mikor elbúcsúztak, mindig megölelte és jobb kezével a hajában turkált. A bécsi döntés után kisült, hogy a kontyában kicsinyített térképek és titkos levelek voltak, az udvarlója pedig magyar belügyi tiszt volt.

Nagyapám és nagybátyám után Édesapámat is bezárták. Édesapám jó viszonyban volt Ghica herceggel, s azt mondta Édesanyámnak, keresse fel őt a kolozsvári rezidenciáján, és mondja meg, hogy becsületszavát küldi, hogy nincs benne semminemű összeesküvésben, és járjon közbe, hogy engedjék szabadon. Akkor még a becsületszónak ilyen ereje volt.

Ghica herceg már az 1921-es kisajátítások idején is segített Édesapámnak. A Tanácsköztársaság idején hoztak egy olyan törvényt, hogy a nagybirtokokat kisajátítják földosztás céljából. Az új román állam a kisebbségekre való tekintettel vállalta, hogy Erdélyben az érvényben levő magyar törvényeket alkalmazza. Így

a magyar földbirtokok ezek kisajátítás alá, az okirályságban nem kellett a földbirtokokhoz nyúlni. Nagybirtoknak az ezer katasztrális hold tulajdon számított. Nagypám birtoka a határon volt.

Az egész birtok a Nagypám nevében volt, a fiai bért fizettek a földekért, ezzel mintegy ellenőrizte a gazdálkodásuk hatékonyságát. A bért valamelyik magyarországi bankban letétbe helyezte, azzal a céllal, hogy egy esetleges katasztrófa idején fedezéke legyen a gazdálkodó fiainak. Az elképzelés nagyon jó volt, de mivel ember tervez és Isten végez, Nagypám agyembólia áldozata lett. Egyik pillanatról a másikra halt meg, és rajta kívül senki sem tudta, hogy melyik bankban kell keresni a pénzt. De térjünk vissza a kihallgatáshoz.

Édesanyám Mária nénivel ment Kolozsvárra, mert ő tudott románul. Mária néni a sógornője volt, Korponai Kornél bácsi leánya. A Nagybánya melletti Feketefaluban laktak, itt a parasztság román volt, Mária néni innen tudott románul. Kornél bácsi felsőházi képviselő volt, a román többségű vidékek problémáinak a kezelésével volt megbízva a felsőházban.

Édesanyám és Mária néni a Szürke nővéreknél szálltak meg a főtéren. Egész éjszaka ácsoltak valamit. Egy rosszindulatú altiszt azt mondta, hogy vérpadot készítenek a másnapi nyilvános kivégzésekhez. El lehet gondolni, hogy min mentek keresztül azon az éjszakán. Persze csak a másnapi királyi látogatásra ácsoltak össze egy tribünt.

Ghica fogadta őket. Meghallgatta panaszukat, elővett egy albumot, végiglapozta és azt mondta, hogy valóban igaz, de kiszabadítani nem tudja, viszont nem lesz semmi bántódása sem. Ez így is történt. Hála Istennek nagypámék is kiszabadultak egy fogolycsere folytán.

De térjünk vissza Endrédre, Nagyanyámhoz.

Endréden a terasról az ebédlőbe léptünk be, itt mindig Nagyanyám finom süteményeinek a csodálatos illata fogadott. Érendréd számomra valami utánozhatatlan mesebeli világ volt.

Nagyanyám Miklóssy leány volt. Hadadon laktak. Az édesapja a grófi birtok jószágigazgatója volt, tisztségében őt követte Szilágyi nagypám.

Egész családunk református volt, Érmelléken ugyanis a református egyet jelentett a magyarral, akárcsak Csíkban a római katolikus. Nagyanyám ősei között voltak gályarabok, negyvennyolcas hősök és világháborús áldozatok. Nagypájának testvérei a piski hídi híres csatájában estek el. Neki pedig három testvére tizen-nyolcban halt hősi halált.

Édesapja, akárcsak Szilágyi nagypám, Debrecenben gazdasági egyetemet végzett s arról volt nevezetes, hogy fiaival mindig elment a gazdasz és jogász bálók-

ra. Debrecenben a Hatvan utcában laktak, majdnem szemben a Csokonai házzal. Általában a telet töltötték itt, az év többi részét Hadadon.

Szüleim Ottományban ismerkedtek meg, Szilágyi nagyapám unokatestvéré-nél, bizonyos Lovas Istvánéknál egy téli multság idején. Ottományban egy kö-zépkori árkádos szép kúriában laktak. Törökvilágbeli föld alá épített lóistálló volt az udvaron, ami átvészelte a történelmet és épen fennmaradt az ezredfordulóig.

Édesapám, nyugodtan mondhatom, intelligens ember volt, nemcsak azért, mert a nyolcvanas években divatossá vált intelligencia tesztek-nél a családban egyedül Ő érte el mindig a maximális pontszámot, hanem ezt egész életével is bizonyította.

Nagyszüleim négy gyermeke közül Ő volt a második, 1898-ban született Nagykágyán.

A középiskolát Hajdúböszörményben végezte minden tantárgyból jeles érettségi diplomával.

A hajdúböszörményi gimnáziumnak sajátos világa volt. Nyolcan jártak egy osztályba, a társadalom minden rétege képviseltette magát. Egy fiatal tanár hatására az orosz irodalomért rajongtak. A forradalmi eszmékért való megtor-lásként Édesapámat egy évre eltávolították az iskolából. A hetedik gimnáziumi osztályt Szilágycsehben végezte. Azt írta haza, hogy nem tudja elviselni az ottani életet, mert ott nincsenek sem irodalmi, sem politikai viták, a társait a futballon kívül semmi sem érdekli, valahogy intézzék el, hogy vegyék vissza Böszörménybe.

A gimnáziumban nem tanultak németet, csak franciát, latint és ógörögöt. Édesapám nyári vakációban lefordított egy német nyelvű Jókai könyvet és meg-tanulta a nyelvtant.

Kálmán bátya abban az évben halt meg tüdőgyulladásban, ezért szülei nagyon szerették volna, hogy ne vigyék katonának, mivel a háború is már két éve folyt.

Édesapám a jogra vágyott, a szülei azt akarták, hogy teológiára menjen. A két dékánátus ugyanabban az épületben volt. Nagyanyám biztonság kedvéért elkísér-te a debreceni egyetemre. Édesapám azt mondta, hogy várja meg az egyetem előtt, s Ő bement beiratkozni a jogi dékánátusra. Persze ennek egyenes következménye az lett, hogy 1917 nyarán joghallgatóként besorozták. Zászlós rangban (mai fogal-maink szerint alhadnagynak felel meg) harcolt a Piávé felső folyásánál. Huszár-tisztként vitték ki Olaszországba és a Piávé völgyéből gyalog jött haza Horvátor-szágon keresztül. Ez eléggé jellemezte a háború kimenetelét számunkra.

1921-ben átképzésre hívták be Targovistére. Románul nem tudott, németül jelentkezett le. Kért egy altisztet három hónapra, hogy a katonai nyelvet attól meg-

tanulhassa. Három hónap után szótár és az altiszt segítségével a tiszt vizsgát teljesre tette le. A katona könyvébe jellemzőként azt írták, hogy : Este un om cu o deosebita inteligenta, azaz egy különleges intelligenciával rendelkező ember.

Gyermekkorom karácsonyai

A Barantón mindig a szalonba jött az angyal. Már Karácsony előtt nagy volt a készülődés. Előkészítettük a régi játékokat, mint például a hintalovat, ezeket kivetjük a teraszra, ahonnan elvitte az angyal, és új bőrrrel, hámmal, új sörénnyel, farokkal karácsonykor visszahozta. Karácsony előtti utolsó napokban segítettünk az angyalnak a diós szaloncukor készítésében és csomagolásában. Volt mikor felfedeztük, hogy valamelyik fenyőfa csúcsából épp egy karácsonyfányi hiányzik, s ilyenkor örömmel újságot hoztam, hogy az angyal innen hozta a fát.

Érendréden az ebédlő melletti szobába jött az angyal. Itt Nagyapám zöld posztós íróasztala mellett volt elég nagy hely a plafonig érő karácsonyfa számára. Endréden sajátos díszek voltak. Volt fekete papírból készített kéményseprő, volt színes ruhájú, fekete fejű cigányasszony, fehér papírral bevont gyufásskatulyából készült piros fedelű zöld ablakos házikó, és minden más, amit a háború utáni nincstelenségben jó ötlettel el lehetett készíteni.

Csikszeredában a zöld karácsonyfán hófehér díszek voltak. Édesanyám font fehér szalvétából csinos kis kosárkákat, ezekben cukorka volt. Mindenik kis kosárkának a fülén fehér masni díszelgett. A házilag készített szaloncukor ugyancsak fehérbe volt csomagolva, persze szataniol papír nélkül, azt nem engedhettük meg magunknak. Egyszer Andrassy Ernő bácsi, Édesapám otthoni, régi jó barátja (érmihályfalvi orvos, ezerkilencszázötvenhatos elítélt) küldött egy karácsonyi csomagot, benne egy iskolás táskával és egy békebeli gyönyörű szárnyas angyalkával, ezt most hatvan év múlva is mindig feltesszük a fa hegyére. Itt a fehér díszekkel rakott fán mindig Nagyanyám által készített lánc futott körbe, egymástól öt centire egy egy pattogatott kukorica volt cénára fűzve köztük négy centis, aranyként csillogó szalmaszállal. Olyanok voltak ezek a karácsonyfák, mintha a szegénység fölött győzedelmeskedő szeretetet lettek volna hivatottak igazolni.

Ismerkedés az iskolával

Az első elemít még a Barantón kezdtem. A harmadik tanyára kellett járnunk több határőrponton keresztül, át a Roxin tanyán a Koléner tanyára. A Roxin tanya misztériumként hatott reám, itt ugyanis egy áramfejlesztő is üzemelt és

villanymotorok hajtották a malmot, és oszlopokon vezették a villanydrótokat a lámpákig.

A négyosztályos iskola egyetlen teremből állt, négy padsorral. Míg az egyik osztály új leckét vett fel, addig a másik három csendben tanult. Az első évharmadban csak egy szünet volt, ilyenkor elfogyasztottuk a feltarisznyázott ennivalót, ide mindenki tarisznyával járt, arról nem is hallottam, hogy iskolatáska is létezik.

Az új leckét palatáblára, a házi feladatot füzetbe írtuk, amit irkának nevezünk.

Itt a tanyán történt egy rablógyilkosság. Az öreg Koléner néni ravatalára éjszaka ráborították az égő gyertyát, a betörés nyomait tűzzel akarván eltüntetni. A zajra felébredt a szobalány, aki vesztére bement, s akit késszúrással megöltek. Ennek ellenére csak fény derült a tettesekre. Köztük volt a mi tanyánkról is egy béres, aki különben a földosztó bizottságnak is tagja volt. Mikor a csendőrök érte jöttek, ijedtében a kútba ugrott, ott lelte halálát.

Ebben az időben még zavaros volt a határ menti helyzet. Sok gyilkosságot követtek el, azok akik a határon való embercsempésztést vállalták, illetve akik az éjszaka sötétjében kiadták magukat egy fapuskával a vállukon, határőrnek. A kijárási este hat órától reggel hétig tilos volt. Akik ezt megszegették, azokat lelőtték. A jutalom egy párnapos szabadság volt. Így az is megtörtént, hogy a szomszéd tanyán azt az asszonyt lőtték meg, aki az eresz alatt a paprikát fűzte fel száradni. Olyan eset is volt, hogy egy férfi könyörgött Édesapámnak, valahogy juttassa át a határon, halálos ágyán fekvő édesanyjához szeretne menni, vagy legalább hozza kapcsolatba az embercsempészekkel. Persze, Édesapám világán ez teljesen kívül esett. Másnap Érmihályfalván találkozott az illetővel egyenruhában, biztonsági tiszt volt.

Egyszer középfülgyulladásom volt, sírtam, hisztiztem. Édesapám befogta este az egy megmaradt lovunkat, gondolván, hogy éjszaka nehogy valami baj történjen velem, elindult Andrási Ernő bácsihoz Mihályfalvára. Alig ment ki az országútra, fegyver ropogás hallatszott. Sortüzet nyitottak reá. Hála Istennek nem találták el, de természetesen megállt. Elmondta, mi a helyzet. A katonák bejöttek meggyőződni róla. Édesanyám mondta, na most sírjál, persze egy hang sem jött ki a torkomon, sem a könnyem nem hullt.

Ilyen körülmények között nagyon féltettek és nem engedték meg, hogy iskola után elkóboroljak, mégis egyszer későbbben érkeztem haza.

Aznap két szünetünk volt. Erről nem voltak meggyőződve, s megbüntettek. Igen rosszul esett az igazságtalanul kapott büntetés. Hússzor le kellett írjam, hogy nem tekergek.

Az iskolába általában Antival mentünk. Ő második volt, s nem nagyon kedvelte a tanulást. Csíkszentmártonból került hozzánk a székelyföldi nagy szárazság

utáni éhínség idején. Édesanyám megkérdezte, mit tanultak aznap. Anti azt válaszolta, egy verset. El tudod mondani, kérdezte. Igen, volt a válasz. Réce, ruca, vadkacsa együtt mentek moziba. Már akkor gyanús volt, de mikor másnap, Anti szerint egész nap ugyanezt ismételték, akkor kisült a turpisság, hogy Anti az iskola mellé jár. Talán emiatt nem hitték nekem a két szünetet.

Ugyanebbe az elemi iskolába járt annak idején Sanyi is, azzal a különbséggel, hogy egy pónilovas kissekérral ment körbe az úton. Egyik nap nem készítette el a házi feladatát. A tanító bácsi azt mondta, hogy vedd elő a könyvedet, hiszen én jegyeztem be ceruzával a feladatot. A könyvben nem látszott a bejegyzés, csupán a rádiózás nyoma. A füllentés, mi szerint nincs házi feladat hagyva lelepleződött. Ezt te kirádiroztad. Én nem, volt a válasz, csak valószínűleg a szekérben, ahogy rázódott a tarisznyám, a rádió oda kerülhetett, s ugyancsak a rázódástól kirádirozódott. Milyen rádió van neked, hogy ilyen tud csinálni? Én nem tudom, de a fiuk azt mondják, hogy számárbórból van, válaszolta Sanyi. Ez a történet a tanító bácsi tollából bekerült a tanügyi újságba is. Ez volt hát a tanyasi iskola a mi kedves fehér hajú tanító bácsinkkal

Testvéreim

Amint már említettem, két bátyám volt, én aránylag későn születtem a magyarvilág örömére. Sanyi tizenhat évvel volt nagyobb, ezt mindig is kihangsúlyozta, annyira, hogy örökbe akart fogadni, ezt akkor még meg sem gondoltam, hogy fő indító oka ennek az örökség, számára előnyösebb megoszlása lett volna. Kálmán tizenkét éves volt érkezésemkor.

Ők homlokegyenest ellentétes természetű emberek voltak. Sanyi inkább törtető volt, Kálmán sokkal szerényebb.

Sanyi Sárospatakon járt gimnáziumba, de mikor már várható volt, hogy Édesapámat is elviszik, akkor Kálmánt is oda írátták be elemi iskolába. Sanyi ezt úgy reagálta le, hogy érkezésükkor határozott hangon azt mondta: Vedd tudomásul, hogy mától kezdve, nem vagyok számodra Kisbátya, hanem te is Sanyinak szólítasz. A viszony is ettől kezdve hidegebb lett közöttük.

Kálmán innen írta haza levelében legnagyobb élményeként, hogy olyan iskolába jár, ahol a kis tanító bácsik tanulnak tanítónak lenni. Sárospatak elit iskolaváros volt, ahonnan mindketten egész életüket meghatározó sok szép emlékekkel tértek haza.

Sanyi azután a debreceni mezőgazdasági líceumban tanult, Kálmán előbb Zilahon, majd Nagyváradon. Sanyinak kitűnő gyakorlati érzéke volt, Kálmán líraibb

beállítottságú volt. Kritikus helyzetekben gyorsan jövő jó ötletekkel oldotta meg a nehézségeket. Erre két példát mondanék. Nálunk töltött pár hetet Csiha Tamás unokatestvérünk első elemista korában. Mint minden kisgyermek, ő is kutatott a kredencben, ahol marószóda volt egy papírba csomagolva. Azt hitte, hogy nyers cukor, ami abban az időben valóban így nézett ki. Benyalta és elkezdett ordítani, de mire oda szaladtak már a szájából ömlött a hab. Kálmán azonnal felismerte a helyzetet, szaladt a konyhába az ecetért, és azt itatott vele, mert azelőtt tanulta vegytanból a savak és bázisok reakcióit. Tamás megúsza a balesetet, csupán a térdén maradt egy heg, ahol a szájából kifolyt hab felmarta a bőrt.

Másik ötletes megoldása egy érendrédi utunknál volt. Teljes állat állományunk két bivalyból állt, ezekkel szerettünk volna eljutni Nagypárákhoz a 19 kilométerre levő Érendrére. A bivalyok jobbra is mentek, balra is, de leginkább az út menti kukoricaföldre húzták a szekeret. Kálmán a rúd hegyére felkötött egy pár cső kukoricát, erre a bivalyok már nem két irányba húzták a szekeret, sőt még szaladni is hajlandók voltak.

A Sanyi és Kálmán közti ellenérzést az is megerősítette, hogy Balatonalmádiba menekültünk. Édesanyám nagyobbik testvére feleségének rokonságához. Nekik volt egy igen megnyerő lányuk, Velti Éva, akibe mindketten szerelmesek voltak. A történet szomorúan végződött, szegény lány tizennyolc évesen meghalt.

A menekülés alatt Sanyi nagyon derekasán kivette részét a munkából, a veszprémi fegyvergyárban fuvarozott. Akkor már a front Veszprémnél volt. Egyik nap, mikor a löszert szállították, rájuk is bombát dobtak. Ő valahogy még le tudott ug-rani a bakról, de a mellette ülő rakodómunkásnak a fejét leszakította a mellettük felrobbant bomba.

Két szekérrel menekültünk, de Balatonalmádiba már csak eggyel érkeztünk. Az ígáslovakat elvették hamarabb, a kocsilovak fehérek voltak, ezek nem kellettek senkinek, mert céltáblaként szolgáltak, így ezekkel fuvaroztak, míg ezeket aztán a németek el nem vették. Miután Édesapámék is hazajöttek, két hét múlva a két ló itthon megjelent.

Híre ment annak, hogy itthon elveszik azokat a birtokokat, amelyeknek a tulajdonosa az oroszok elől elmenekült. Hallván ezt, Sanyi nekivágott az útnak és hazajött. Mikor hazajöttek Édesapámék, kikérte a meghagyott ötven hektárból a részét. Gazdálkodott és meglehetősen könnyelmű életet élt. Szüleink végtelenül elkeseredtek.

Kálmán ezalatt mindent elkövetett, hogy segítsen a helyzetünkön.

Míg a tanyánkat az oroszok szállták meg, addig beköltöztünk Érsemjénbe. Erőss Ida néni adta át lakásának egy részét. Itt Édesanyám sajtot főzött, Édesapám vitte hetente Nagyváradra. Ebből már meg lehetett élni, erre a hírre aztán megje-

lent Domahídy Laci bácsi, életművész távoli rokonunk, véget nem érő látogatásra. Ő olyan volt, mint Csíkszeredában Ambrus Zoli bácsi. Munka helyett érdekes előadásokat tartott csillagászatról kezdve geológiáig, de legjobban a táplálkozás gyakorlati oldalához értett. Ekkor pedig még gyenge helyen állt a kenyér. Már hideg ősz volt, mikor Andrási Nőci bácsi adott Kálmánnak egy zakót, amivel iskolába mehetett, mert erre még nem jutott pénz. Emlékszem, itt Semjénben laktunk, mikor egyszer Édesapám jött haza Váradról az újsággal, amiben a hirosimai atom-bombáról cikkeztek.

Ida nénivel kapcsolatban megemlítenék egy érdekes dolgot. Az édesapja főszolgabíró volt, de gazdag birtokkal is rendelkeztek. Ő igen szép fiatal lány volt, de szívbetegségben szenvedett. Egyszer egy cigányasszony jószolt neki, és azt mondta, hogy a kisasszony nagyon hosszú életet fog élni, és nagyon szegényen fog meghalni. Nem tévedett bármennyire is hihetetlennek tűnt akkor.

Semjénből hazaköltöztünk a Barantóra, és elkezdődött az élet. Édesanyám szőtte kenderből a nyári ruhák anyagát, diólevéllel festette, saját juhaink gyapjából szőtte a téli ruhának valót. Többnyire mindent sajátmagunknak kellett előteremteni, én mint gyermek az üzletben való vásárlás fogalmát sem ismertem meg.

Egyszer, míg a konyhakertben voltunk egy teherautó megállt a terasz előtt, és pillanatok alatt kirabolták a házat. Az országútra vezető fasor egyik hársfájára felakadt Édesanyámnak a szvettere, ennek a zsebébe voltak belevarrva az ékszerei. Ez még Csíkszeredában is segített rajtunk. Itt Lázár Misi bácsi vette meg, mikor a legnagyobb bűn volt aranyat tartani, le kellett ugyanis adni utolsó grammig az államnak.

A deportálás

1949 februárjában Édesanyám súlyos betegséggel a nagyváradi kórházban fekvődött. Nélküle igen kietlen volt a ház otthon, pedig ott volt Nagyanyám is. Nagyapám halála után át kellett adni az érendrédi házat a falu újonnan kinevezett elöljárójának, így természetes volt, hogy Nagyanyám nálunk szállt meg.

Március másodikán éjszaka arra ébredtünk, hogy valakik ököllel verik a bejáratú ajtót, és románul kiabálják, hogy nyissátok ki! Édesapám és köztük szóváltás keletkezett. Végül is azt mondta Édesapám, hogy az érsemjéni rendőr jelenlétében hajlandó lesz ajtót nyitni. A rendőr mondta, hogy itt van ő is, de ekkor már eldörmögött az első puskalövés is.

Többen jöttek be a lakásba, a rendőrről kívül néphatalmi megbízottak és fegyveres katonák is.

– Gyorsan öltözzenek fel! – szólt a kiadott parancs. Édesapámmal írtattak egy leltárt, Nagyanyámnak pedig azt mondták, hogy vegyen elő egy zsákot, és abba pakolja a legfontosabbakat de a tíz kilót ne haladja meg. A zsákba betettük az Édesapám téli cipőjét, azt azonnal ki is vették, és odaadták a szobalánynak, mondván, hogy ez jó lesz az apádnak. Zsuzsi viszont rendes volt, és egy óvatlan pillanatban csak becsempészte a zsákba. Én a palatáblát és a házi feladatos irkámát szorongattam, és az angyal hozta színes ceruzákat, amit nagyon szerettem, mert szép dobozban volt a hat ceruza, és teljesen újak voltak. Az egyik katona, mintha ezt megérezte volna, kivette a kezemből, és azt mondta, hogy erre nem lesz szükségem. Az igazat megvallva ez nagyon rosszul esett nekem. Ezen kívül nagyon sajnáltam a kredencen maradt habos rolót is, amit még Édesanyám készített, mielőtt kórházba került volna. A gyors pakolás megtörtént, közben az Édesapám bundáját magára öltötte az egyik megbízott, hogy idejében biztosítsa magának, az elrontott éjszakáért járó fizetséget. Kituszkoltak az ajtón, s akkor láttuk, hogy kint reánk várt a teherautó, a tetején tele ismerősökkel. Előbb Érszemjénbe mentünk, itt felvették a faluban lakó földbirtokosokat, a sor Horváth Kálmán bácsival zárult, ő igen jó barátja volt szüleimnek. Semjénből bevíttek az érmihályfalvi rendőrségre, itt vártuk meg a reggelt, illetve itt gyűlt össze a minden irányból behozott földönfutóvá lett társaság. Közben Sanyi is megjelent azzal a kemény elhatározással, hogy most ő innen kiszabadít minket. Hát ez nem éppen járt sikerrel, mert őt is ott fogták. Érmihályfalváról ugyancsak teherautóval Zilahra szállítottak, az ottani rendőrségen nyertük el a jövőbeni kényszerlakhelyeinket. Zilahra Margittán keresztül vezetett az út. Egy erdőszélen megállt az autó, indulásnál a fegyveres rendőr beült a kabinba, mikor a már mozgó kocsiról a szomszéd birtokos leugrott és kereket oldott. Soha senki nem kereste. Csíkszeredában többször is meglátogattott minket.

Zilahról vonaton utaztunk tovább. Zsibón még vártunk a csatlakozásra, Édesapám felkereste a református lelkészt, volt ugyanis egy olyan egyezség a családjunkban, hogy ha a családtagok elszakadnak egymástól, akkor a legközelebbi református papon keresztül adnak hírt magukról. Jelen esetben Édesanyám szakadt el tőlünk, és ekkor még bizonytalan volt, hogy tényleg Csíkszeredában leszünk akkor is, mikor Ő kijön a kórházból, vagy onnan is tovább visznek valahová.

Otthon már kicsi sárga virágok bontották szirmaikat az alacsony fűben, és már nyoma sem volt a télnek. A vonatunk azonban havas tájakra kanyargott, az ablakok jegesek lettek, az ajtón megjelent a zúzmara, az éjszaka hideg volt. Reggelre érkezünk Szeredába.

Mikor leszálltunk, kisült, hogy az egyik özvegyasszony sorstársunk csomagja fent maradt a vonaton. Újból Sanyi oldotta meg a helyzetet, felugrott a vonatra és a következő állomásról vissza hozta a zsák híján pokrócba csomagolt batyut.

A szeredai állomáson rendőr várt és bevitt a legidősebb Holló Gábor bácsi frissen elvett kocsmájába, kiutalva ezt nekünk lakásnak. Asztalok, székek már nem voltak, de ott volt a pult, amit Nagyanyámmal ketten vettünk birtokba úgy gyanánt, Édesapám és Sanyi a földön feküdtek.

A város még kicsi volt, de nekem nagyvárosnak tűnt. Az utcákon magasan állt a hó elválasztva az úttestet a járdáktól. Idegennek tündek az utcán gyakran látható korcsolyának nevezett lovas szánok is, nem beszélve a lovak szerszámairól, nekem ugyanis ismeretlen volt mindaddig a farhám. Tény az, hogy számomra Csík egy egészen más világnak tűnt kezdve az időjárástól egész a nyelvjárásig, de legnehezebb azt volt elviselni, hogy nem tudhattam magam mellett Édesanyámat, akihez végtelenül ragaszkodtam. Egy éjszaka azonban bekövetkezett az a várva várt pillanat is, hogy Ő is megérkezett. Azt az örömet nem tudom leírni, amit akkor éreztem.

Édesanyám a nagyváradi kórházból Érmihályfalvára ment András Ernő bácsiékhöz, ahol felkereste a kenézi tanító, vezetőkeve Deác, keresztnévére nem emlékszem. Kenéz román település, közigazgatásilag Érsemjénhez tartozik. A faluban gyűjtést rendezett, és a pénzt jött átadni. Azt mondta, hogy még nem felejtették el, hogy a magyarok bevonulásakor, mikor Édesanyám zászlóanya volt Érmihályfalván, Édesapám a felkérés ellenére sem volt hajlandó Kenézben a román lakossággal ünnepeltetni a bevonulást, mondván, hogy számunkra keserűséget jelentett annak idején a román világ, és meg kell érteni, hogy most a románság érzi magát hasonló helyzetben.

Az összegyűlt pénzből Édesanyám megvette a vonatjegyet saját számára és a kíséző fegyveres rendőr számára, mert amint kiderült, azt is Ő kellett kifizesse. Ez valószínűleg a rendőr aljasságából származott.

Az utazás a nagyváradi műtét után hosszú volt és nehéz. A rendőr elfoglalta az ülőhelyet, rádólt a puskájára és aludt. Édesanyám míg bírta, lábon állt, aztán kénytelen volt a két ülés közt lefeküdni, fejét ráhajtvá kicsi batyujára. Az utasok kíváncsian nézték, és találgatták, hogy vajon mit követett el szegény asszony?

A Kandel család Marosvásárhelyen

(1949. március 2/3 virradó reggel a ház előtt megjelent a teherautó és a bizottság, valamennyi arisztokrata családot vagyonuktól megfosztva feldobták az autóra, elszállították Marosvásárhelyre „DO”)

Kedves Béla: Hogy mi történt nem várom meg a tudását. Itt a helyzetben hogy kértél meztelenül kértél segítségre és fordultok magadhoz hogy ha tud segítsen rajtam. Később az minden-
tel elhagyva a nagy világba minden támasz nélkül egy kőre vergődő útán eljutottam Marosvásárhelyre Arany János u 304. alatt lakom hogy Jánosnál lakom ki az utcáról mehet fel. Először nem jötték már jó formán nincs. Itt a segítség segítsen rajtam és segítsen hogy valahogy éhen ne haljunk míg valahogy a munkátok juttatva hogy egy nyílélet megadják. Az pénzem mi magadál van tartva és a Kékly iratjait is. Minden megvárja az ott. Érdemes hogy mi van vele a helyzetben és elöl-^{és lakás bérlet} és tud valamit ebbe csinálni hogy legelőbb egy nyílélet kapják és helyre életre látva hozzá-
járja. Segítsen is ha lehet nem lehet minden segítséget várunk egyetemen és jó lehet. Itt van vele meg a segítségét kérem
Kandela Imre
1949. III. 2.

Id. Kandel Imre levele ügyvédjéhez, Dr. Fischer Bélához (Eredeti levél)

Kedves Béla! Hogy mi történt nem írom úgy is tudja. Ilyen helyzetbe, hogy kerülnünk most kétségbe esésembe fordulok magához, ha tud, segítsen rajtam. Koldusan, mindentől elhagyva a nagyvilágba, minden támogatás nélkül egy heti vergődés után eljutottam Marosvásárhelyre Arany János utca 30. szám alatt lakom. Nagy Józsefnél, aki az utcáról szedett fel. Élelmem, sem pénzem már jóformán nincs. Ha teheti segítsen rajtam és segítsen, hogy valahogy éhen ne haljunk míg valahogyan munkához jutunk. v. hogy egy új életet kezdjek. Az ügyeim, ami magánál van tartsa és a Nelky iratijait is. Minden ingóságom otthon. Érdekel, hogy mi van vele, ruházatunk és élelmünk is és lakás beszerzése tud valamit ebben csinálni, hogy legalább egy szobát kapjak, és leéljem életem hátralévő napjaim.

Segítsen, és ha nekem nem lesz módom segítségét viszonzni megjutalmazza a jó Isten. Isten vele még egyszer segítségét kérve

Üdvözli

Kandel Imre

1949. III. /9.

A kézzel írott levél átírata

A deportáltakat itt tették le a főter parkjában:

Marosvásárhely főtere 2007-ben

**Nagyszüleim Marosvásárhelyen
a református temetőben nyugszanak**

Nagyszüleim sokszor találkoztak Kálmánnal és családjával. A Gecse utcai református templomban minden vasárnap jelen voltak. Senkijük nem volt, egyetlen rokon ő volt, akivel rendszeresen tartották a kapcsolatot.

Hosszú idő eltelt, amikor feleségével együtt Kálmánék meglátogattak Németországban, Nürtingenben. Ezek után többször tudtunk egymásról, én is meglátogattam Kolozsváron, a püspökségen a családot. Mindaddig, amíg felesége eltávozott közülünk.

EPARHIA REFORMATĂ CLUJ
OFICIUL EPISCOPAL
KOLOZSVARI REFORMATUS EGYHAZKERULET
PÜSPÖKI HIVATAL

3400 Cluj-Napoca, str. 23 August nr. 51

Telefon: 1-29-72-13472

gst

Elisabeth Christine Handel

D-7440 NÜRTINGEN

Mühlstraße 11/1

I.P.C. 1987-8220, 8700 ex.

Áldott karácsonyi ünnepeket
és boldog új esztendőt!

Geddes Észébet!

Leveleket megkapta, jószándék,
hogy emelje juttatandó. A ke-
rületi vörösvöl gondolatok
fogant. Látványos képek
is találkoztak, melyek jó
levegő, ha leköpölközték egy-
re! Látva azon képek al-
dott híjait, örömmel meg-
barnak.

Írta: Mária János

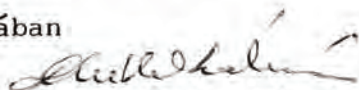
Mária
János

"És az Ige testté lett és lakozék közöttünk és láttuk az Ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, aki teljes vala kegyelemmel és igazsággal."

János 1,14

Áldott karácsonyt és boldog újesztendőt kíván szeretettel:

Kolozsvár, 1993 karácsony havában

Dr. Csiba Kálmán
püspök

Megszűnt a levelem. Nagyon
rosszra fordult. Reméljük, talál-
kozunk újra.
Szeretettel:
Kálmán

Távollétemben szomorú hírt hozott a posta, Emese meghalt.

Kálmán fájdalmán és egészségén segíteni szerettem volna, arra gondoltam meghívom a Hévíz Gyógyfürdő és Reuma Kórház privát szállodai részébe kezelésre. A tó meleg, iszapos vize, a csodálatos parkjával visszavárta hosszú éveken keresztül. Ő itt is munkálkodott pihenést nem ismerve, evangelizációkat tartott, szállodai szobájában könyveket írt, az utolsó 10 évben a szabadságát Hévízen töltötte.

Anyám megszólítását használva kaptam az alábbi levelet:

Kedves Baba!

Leveledre nagyon megörültem, és te-
németulannak éreztem, nagyon minde-
gyesre vártam. Lehet, hogy még min-
degyikőnkben van?

Időnk nagyon röviden van bajdalon
est. Búcsú. Elmesélt nekem a történet
történet. Végül az egész maradtam.
Itt ad az az érzéket, hogy a to-
rál elv és a helyes, de a fel-
hívás. Meglátom, de a mellett a
vágyakozás (hiszen próbáltam telefo-
non hívni, de a hangom nem)
Ha megpróbálom valahol a szöveg-
ből, de lehet, hogy a szöveg-
től.

Mindenesetre a történetről.

Thérèse

Csiha Kálmán és felesége, Emese

Mélységes fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk mindazokkal, akik szerették, hogy a szerető szívű, hűséges feleség, édesanya, nagymama, gyermek, testvér, rokon

Dr. Csiha Kálmánné Nagy Emese

lelkipásztor,
az Erdélyi Református Egyházkerület Nőszövetségének elnöke,
Isten hűséges szolgálja,
nekünk drága szerettünk

élete 63., boldog házassága 40. évében, türelemmel viselt szenvedésteljes, hosszas betegség után, 1996. február 9-én reggel hazatért Megváltó Urához.

Életében az önfeláldozó szeretet, a szolgálat és szenvedés útját járva, hűséggel és alázattal hordozta Jézus Krisztus nehéz és gyönyörűséges igáját mint a Gyorok-i, Arad-gáji, Kolozsvár-alsóvárosi, Gógán-i, Marosvásárhely-Gecse utcai gyülekezetek lelkipásztora.

Történelmi nehéz időkben hittel és hűséggel várta haza férjét. Élete tűzben megpróbált arany volt. Szolgálatát még betegágyán is igyekezett betölteni, hitvestársával osztozva az összes gyülekezetek gondjaiban egész Anyaszentegyházunk üdvére és sokat próbált népünk javára.

Nagy fájdalomunkban Krisztus Urunk Igéje vigasztal: „És én örök életet adok nékik és soha örökké el nem vesznek és senki ki nem ragadja őket az én kezemből” (Jn 10,28).

Hisszük, hogy átment halálból az életre.

Földi porsátorát a Kolozsvár-belvárosi templomban f. hó 12-én, hétfőn de. 10 órai kezdettel, valamint a Marosvásárhely-Gecse utcai templomban du. 3 órakor tartandó gyászistentisztelet után a marosvásárhelyi református sírkertben helyezzük nyugalomra.

Kolozsvár–Marosvásárhely, 1996. február 9-én

Csiha Kálmán
férje
Nagy Attiláné Csiha Emese
leánya
Nagy Attila
veje
Nagy Attila Botond
Nagy Kálmán Zsolt
unokái

Dr. Nagy József, édesapja
Nagy Péter és családja
Nagy Borbála és családja
testvérei
Sógornői, sógorai, apatársa,
unokatestvérei, rokonai
és ismerősei

Dr Csiha Kálmánné sz. Nagy Emese lelkipásztor sírhelye

Meghívásomat elfogadva életének utolsó 10 évében hévízi tartózkodása alkalmával fáradhatatlanul munkálkodott Isten igéjét hirdette.

A keszthelyi Református Templomba, amikor Hévízre jött Isten tiszteletet tartott, utolsó evangelizációját 2007 szeptemberében Kuti Géza lelkipásztor hívására.

A templom mindig tele volt, még busszal is érkeztek a hívek.

Záró Istentisztelet Keszthelyen Úrvacsora osztással

Keszthelyi Református Templom főbejárata

Úrvacsora osztás a Keszthelyi Református Templomban

Prédikáció a Keszthelyi Református Templomban

És Benned bíztam Uram...

Kuti Géza lelkipásztor:

Immár anyaországban és határokon túl is annyi-annyi gyülekezetben hirdette az evangéliumot, rázta meg a lelkeket, vagy simogatta, ébresztgette, hozzánk is eljött. Szeretettel köszöntöm Kálmán bácsit, Püspök urat, aki szólja az igét nemcsak ma, hanem holnap és holnapután is, sőt, ahogy a meghívóból hallhattátok, a vasárnapi, úrvacsoraosztással egybekötött istentiszteletet is elvállalta. Elment a hír Kanizsára is. Az esperes úr itt van Kanizsáról több gyülekezeti taggal. Elment a hír Marcaliba is. A marcali lelkipásztor úr itt van több gyülekezeti taggal és sorolhatnám, hogy a szórványból és Keszthelyről is eljöttünk, mert együtt akarjuk hallani az örömhírt, az evangelizációt, hogy súlypontosan a szívünkbe hulljon, hogy még jobban érezzük: szükségünk van az evangéliumra.

Amikor tegnap fölkerestem a Püspök urat Hévízen, akkor kérdeztem: mi lesz a címe a mai estének? Elveszni, vagy megmaradni?

Csiha Kálmán:

Szeretném megköszönni a kedves, üdvözlő szavakat, sok szeretettel üdvözölni kedves testvéreimet és elmondani, hogy úgy érzem, egy kicsit hazaérkeztem. Azért is, mert már voltam itt prédikálni, de azért is, mert ez a templom egy kicsi darab Erdély - és úgy érzem, hogy valahogy otthon vagyok ebben a templomban. Olyan jó, hogy nemcsak a templomban vagyunk otthon, hanem egymás szívében is, és olyan jó, hogy nemcsak egymás szívében vagyunk otthon, hanem Isten kegyelméből a mi Urunk, az Úr Jézus szívében is. Jó otthon lenni. Isten áldja meg találkozásunkat és otthonlétünket, öleljen össze bennünket, hajoljon össze a szívünk Dunántúlon és Erdélyben, és Marosvásárhelyen és Kolozsváron és Keszthelyen. Úgy öleljen át bennünket a mi Istenünk, hogy ami fáj, az Ő szerető ölelésében meggyógyuljon, mi pedig tudjunk jövőt teremtő embernek lenni.

Kuti Géza lelkipásztor:

Köszönjük szépen a kedves testvéri szavakat.

Csiha Kálmán:

Imádkozzunk!

Hálás és boldog szívvel borulunk le előtted felséges Istenünk, Meny-

nyei Édesatyánk. Köszönjük néked, hogy ezen az estén találkozhatunk egymással és Teveled. Köszönjük, hogy itt jársz a padok között Urunk Jézusunk, hiszen úgy ígérted, hogy ha egybegyűlünk a Te nevedben, jelen vagy köztünk. Te látod, hogy honnan jöttünk ide, ki mit hozott, öleld át és adj vigasztalást. Te látod, hogy ki jött erőtlenülül, ajándékozd meg a Te erőddel, Istenünk. Te látod, hogy ki jött örömmel, áldd meg az örömet.

Áldd meg ezeket az estéket, hogy itt Veled találkozhassunk, hogy a gyenge emberi beszéd mögül felcsillanjon a Te üzeneted, hogy a mi erőtlenységünk felett felragyogjon a Te erő, hogy a mi idegességünk és békétlenségünk felett felragyogjon a Te békességed. Áldd meg ezeket az estéket, hogy valamit hazavihessünk innen, amitől tisztább lesz a szemünk, erősebb a gerinciünk és melegebb a szavunk és boldogabbak azok, akik velünk élnek. Nyisd meg a Te ígédet és nyisd meg a szívünket is, segíts nekünk, hogy oda üljünk a lábad elé Urunk Jézusunk, mint valamikor ott a hegyen a Názáreti tó partján ültek a Te tanítványaid és hallgatták a Te szavadat. Hallgass meg bennünket, várjuk, hogy üzensz nekünk, hogy Veled lehessünk ezen az estén is és életünk minden napján, s majd azon az utolsó estén is Veled mehessünk át az örök mennybe. Hallgasd meg imádságunkat, Mennyei Édesatyánk legyél velünk Szent Fiadért, Jézus Krisztusért, ámen.

Kedves Testvéreim! Istennek az az ígéje, amely által ebben az órában keresi a mi Mennyei Édesatyánk a mi szívünket, írva található a Máté írása szerint való Szent Evangélium 13. részének 31. és 32. versében. Hogy Istennek ígéje a Máté írása szerint való Szent Evangélium 13. részének 31. és 32. versében miképpen van megírva, felolvasom, kérlek, hallgassátok meg figyelemmel.

„Más példázatot is adott eléjük, mondván hasonlatos a mennyeknek országa a mustármaghoz, amelyet vévén az ember elveté az ő mezejébe, amely kisebb ugyan minden magnál, de amikor felnő, nagyobb a veteményeknél és fává lesz annyira, hogy reá szállának az égi madarak és fészket raknak ágaira.” Ennyi az idézet.

Aktuális dolog ez? Vajon érdek-e bennünket a mennyek országa, amikor itt van az iraki háború, amikor itt van a magyarországi költészet, amikor itt van a csomó gond a kórházakkal meg az iskolákkal, meg a nyugdíjjal, meg ki tudja mivel. Hát érdek-e bennünket a mennyek országa? Van-e ebből a példázatból valami haszna Magyarországnak? De hát, hogyha visszagondolunk arra az időre, amikor az Úr Jézus mondta ezt a példázatot a mennyek országáról, akkor is annyi minden volt Izráelben: ott voltak a leigázó római hadseregnek a csapatai, ott voltak a különböző pártok, a zelóták, ott voltak az Egyiptomhoz húzók, aztán a görögpartiak. Annyi minden volt akkor is, mint mindég a világtörténelemben és az Úr Jézus mégis a mennyek országáról be-

szélt. Vajon miért? Két dologért is: először azért, mert mindannyiunk életében lesz egy nap – reggel, délben, este? – én nem tudom, amikor nem fog érdekelni bennünket az iraki háború, a külpolitika, a belpolitika, a nyugdíjmelés, semmi sem fog érdekelni. Azon az utolsó napon csak az fog érdekelni, ha tudunk majd még gondolkozni, hogy most már aztán igazán van-e mennyek országa, van-e örök élet, és ha van, bejutunk-e oda vagy nem jutunk. Akkor, azon a napon ez lesz a legégetőbb kérdésünk és ezt a napot nem tudjuk elkerülni. Fiatalon, öregén, ki tudja mikor, de ez lesz a legégetőbb kérdés. Vagy ha elmegy a társunk, akkor is ez lesz a legégetőbb kérdésed, hogy hát hova ment, a semmibe ment, vagy csakugyan van mennyek országa, boldog lesz ott, boldogtalan? Ezért is beszélt az Úr Jézus a mennyek országáról. De nemcsak ezért, hanem azért is, mert a mennyek országa nemcsak akkor kezdődik, amikor meghalunk. A mennyek országa már itt elkezdődik. A pokol is elkezdődik.

Képzeld el két családot, mondjuk mind a ketten egyforma panelházban laknak, mondjuk három szobás lakásban, van nekik két gyermekük, egyforma az állásuk, a fizetésük, minden egyforma. Éppen csak az egyik családban mindig részegen és káromkodva megy haza a férfi és veri a feleségét és a felesége visszakiabál és Ő is elkezd inni végül és aztán megcsalja a férjét, s a gyermek úgy nő fel, hogy 60-70 éves korában is visszaemlékszik, hogy rettenetes volt a gyermekkora. Ott már elkezdődött a pokol, s folytatódni fog akkor, amikor meghal.

S a másik családban ugyanilyen fizetéssel, ugyanilyen körülmények között szeretik egy-mást, örömmel mennek haza, de vasárnap eljönnek a templomba, aztán leülnek a párolgó húsleves mellé, vagy a szegény asztal mellé és elmondják együtt az imádságot: „Jöjj el Jézus, légy vendégünk, áldd meg, amit adtál nekünk.” Lehet, hogy ott is vannak, sőt biztosan vannak ott is gondok, betegségek, anyagi problémák, de átölelik egymást öregeken és öszen is és azt mondják: ne félj életem, társam, megsegít az Isten, eddig is megsegített. S a gyermekük úgy fog visszaemlékezni 80 éves korában is, ha megéri, hogy volt valahol egy ház, ahol a mennyország fénye ragyogott. Mert szerették egymást, mert benne fognak élni az unokák, meg a dédunokák, és jaj nekik, ha nem a mennyek országába való nemzetben fognak élni.

Ezért beszélt az Úr Jézus a mennyek országáról. De hogy lesz az enyém a mennyek országa? Az Úr Jézus ebben a példázatban azt mondja, hogy hasonlatos a mennyek országa a mustármaghoz, amelyet vévén az ember elvetett az ő mezejében.

Mindenkinek van egy mezője. Nem arra a külsőre gondolok a veteményes kertedben, vagy a villád mellett a kicsi mezőre. Itt benn a szívünk közepén mindenkinek van egy mező. Én nem tudom, hogy milyen a mező, mennyi tövis nőtt benne, mennyi csizma taposta meg, mennyi fájdalom és mennyi nyomorúság, én nem tudom, hogy milyen a mező.

Nyílnak-e benne drága, kedves virágok, mosoly és kacagás, és béke és erő, vagy a fájdalom jár az ösvényein. Én nem tudom, hogy milyen a mező. Én csak azt tudom, hogy ahova megyünk, visszük magunkkal ezt a mezőt és úgy vagyunk boldogok vagy boldogtalanok, mert nem tudunk tőle megszabadulni.

Én láttam itt, ahogy a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának az elnöke voltam és bejártam szinte a világ minden magyar református gyülekezetét Ausztráliától Dél-Amerikáig, mindenütt ott volt a régi mező az emberek szívében. És a régi mezőben ott volt egy régi templom és ott volt egy régi ház, ami a valóságban már régen nem volt meg és ott voltak a régi arcok, régi kedves arcok, akiket meg kellett volna simogassanak valamikor, de akkor lehet, hogy elfelejtették, vagy idejük se volt már rá. Mindenki viszi magával a mezőt. Én nem tudom, hogy milyen a mező, én csak azt tudom, hogy nincsen mező fájdalom nélkül.

S látjátok, volt nekünk egy közös mezőnk is, drága szép, nagy közös mezőnk, aztán Trianonban összetört. Aztán már csak a darabjai vannak meg. A cserép darabjai ott túl a határokon, meg nektek itt egy kicsi maradék, meg 43 országban bakancsok nyomása alatt szétrepedt és messze repült a mező. Vitték magukkal a szívükben az emberek. Én nem tudom úgy, hogy mi van a Ti mezőtökben. Jobban ismerem Erdélyt. Én csak azt tudom, hogy egyik mezőben sem terem az öröm, ha nem hull bele a mennyek országa.

Hogy kezdődik a mennyek országa? Hogy veszi az ember a mustármagot és elveti az ő mezejébe. Istennek legcsodálatosabb teremtese a mag. Képzeld, egy kicsi fekete rózsamagban benne van az eljövendő rózsza színe, illata, szimmetriája, formája, ragyogása, ereje, hogy mind-ég új virágot hoz és egy búzamagban benne van az eljövendő kalász. Az emberek szét tudják szedni a magot és meg tudják mondani, hogy miből van, de összerakni nem tudják soha. A génsebészeten sem, hiszen már a meglévőt rakják össze, de hogy a semmiből csinálják meg, azt nem tudják megcsinálni soha. Azt csak az Úristen tudta összerakni.

És a legcsodálatosabb az, amikor elkezd csírázni a mag, amikor elindul benne az élet és a jövő. Ilyen az Isten ígéje is. Erő van benne.

Nem szép az embernek önmagáról beszélni, de talán, amit átélünk az a leghitelesebb. És mint egy családban, el lehet mondani, hogy amikor annak idején a Securitáté letartóztatott és vallatni kezdtek, akkor még fiatal voltam és úgy éreztem, hogy itt meg kell halni, nincs menekvés, meg kell halni. És akkor eszembe jutott a Heidelbergi Kátének az első kérdése, – ugye a Heidelbergi Káté összefoglalja az egész Szentírást és az egész Heidelbergi Kátét. Az első kérdés: „Mi életedben és halálodban egyetlen egy vigasztalásod? Az, hogy akár élek, akár halok, nem önmagamé, hanem az én hűséges Uramnak és Megváltómnak, a Jézus Krisz-

tusnak tulajdona vagyok. Aki az Ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett, engem a Sátán minden hatalmától megszabadított és úgy megőriz, hogy az én Mennyei Atyám akarata nélkül még csak egy hajszál sem eshetik le a fejemről.” És úgy történt, és akkor hirtelen a szívembe dobbant: hát velem nem az lesz, amit akarnak, velem nem az lesz, amitől én félek, velem az lesz, amit Isten akar, mert én az Övé vagyok. Akkor nyílt ki a szívem Heidelberg iránt. Persze tudtam én azt azelőtt is, hogyne tudtam volna, mikor konfirmáltam, akkor is tudtam, mikor felvételiztem a teológiára, akkor is tudtam, mikor vizsgáztam belőle, akkor is tudtam, értettem is. Mikor fiatal konfirmátusokat tanítottam, akkor is tudtam, magyaráztam is, de igazán akkor értettem meg, akkor nyílt ki a szívem és eltűnt az életemből a félelem. Megkérdezte a tök a cédrust: - Hány éves vagy? És azt mondta a cédrus: - 100 éves vagyok. S akkor a tök elkezdett kacagni: - Látod, én csak egy éves vagyok és már utolértelek. - Na igen, a tavalyi tök is ezt mondta - mondta a cédrus. - És mi lett vele? - Hát jött a tél és elrothadt. Valamikor a diktatúra idejében mondtam el ezt a példázatot. Nem fejtettem ki, csak elmondtam Marosvásárhelyen.

Annyi minden próbált felküzni az én testemre, az egyház cédrusára, a mustármagra és annyi mindent hirdettünk, nekünk végünk van hát már nem érdemes, 15 év múlva már nem lesz egyház és semmi sem lesz és lemosolyogtak. Aztán jött a tél és a nagy birodalom, aminek volt hadserege, atombombája, titkosrendőrsége, világegyházak része, kötelező ideológiája, iskolái, minden elrothadt, mert jött a tél. De az egyház megmaradt és örökre megmarad, mert az az Istenből, az isteni mustár magjából nőtt ki. Elveszni, vagy megmaradni, attól függ, hogy benne lesz-e a mi nemzetünk ebben az egyházban vagy elhagyja-e ezt az egyházat. Nem csak a református egyházat, az egyházat, az Isten egyházát. Elveszni vagy megmaradni, mert nem úgy van az, hogy mikor majd szükség lesz a hídra, akkor hirtelen jövünk. Van egy magyar nemzet - istenhívő lesz, vagy nem lesz istenhívő. Ha istenhívő lesz, megmarad, míg körülötte minden elrothad. Ha nem lesz istenhívő elrothad ő is. Ezért van nagy felelősség az Egyházon. Ámen

Helikon rádió – interjú Dr. Csiha Kálmán püspökkel

Riporter:

Köszöntöm a Helikon Rádió adásában. Az első kérdésem rögtön az lenne: ha jól tudom csütörtök óta evangelizációt tart. Pontosan hol és ennek mi a lényege?

Dr. Csiha Kálmán:

Keszthelyen a református templomban. Az evangelizáció ugye az evangélium szóból származik, ami örömuzenetet jelent és általában a szentírást értjük alatta. Az evangelizációnknak a célja pedig vinni ezt az örömuzenetet, felébreszteni az alvókat, és megerősíteni azokat, akik már nem alszanak. Tehát a gyülekezetek lelki életének a megélénkítésére szolgál. Sok gyülekezetből, sok településből, sok közösségből áll a nemzet. Az evangelizáció egyúttal azt is szolgálja, hogy a nemzetnek azt a részét, amit elérünk, felébresszük. Mert Magyarország alszik és lehet, hogy rosszakat is álmodik, és lehet, hogy nem tudja, mi következik benne. Szeretnénk felébreszteni.

Riporter:

Mikor tartja ezeket az evangelizációkat?

Dr. Csiha Kálmán:

Minden este 6 órakor.

Riporter:

És ugye mindenki meglátogathatja?

Dr. Csiha Kálmán:

Persze, mindenki természetesen. Tegnap kezdtük és tele volt a templom, mindenkit sok szeretettel fogadunk.

Riporter:

Egy kicsit visszatérve, az életéről kérdezném. Hogyan választották Önt meg püspöknek és mikor?

Dr. Csiha Kálmán:

A diktatúrában végeztem a teológiát, hogy egészen visszanyúljak, '54-ben. A szüleimet már '49-ben elvitték kényszerlakhelyre egy éjszaka, 25 kilós csomaggal. Úgy, mint itt volt Magyarországon, Recsk például.

Az iskolákat egészen egyedül végeztem a saját erőmből. Dolgoztam, fizikai munkát végeztem éjszaka is, meg tanítottam másokat és miután lelkipásztor lettem Aradon, szerveztem a külvárosban egy gyülekezetet. Aztán jött '56, és '56 miatt Erdélyben 1446-an ültünk a börtönben. Szimpatizáltunk és nem voltunk hajlandók engedelmeskedni, amikor a Securitate együttműködést kért tőlünk. Én is börtönbe kerültem, 10 év nehéz börtönre ítélték el, de abból csak hat és felet töltöttem le. Románia kölcsönt kért Amerikától és a szerződésben benne volt, hogy a politikai foglyokat szabadon kell engedni. Akkor ismét lelkipásztor lettem és a változás után, tehát '90-ben, amikor Romániában is nagy forradalom volt, vagy nem is volt nagy forradalom, de megváltozott a helyzet, akkor választottak meg püspöknek. 11 évig voltam püspök, aztán elértem a nyugdíjkorhatárt. Nálunk ezután már nem lehet tovább szolgálni, így nyugdíjba mentem 2001. január 1-én.

Riporter:

Ha jól tudom, akkor folyamatosan tart az ország különböző részein evangelizációkat. Ezen kívül csinál-e még valamit?

Dr. Csiha Kálmán:

Ezen kívül nem nagyon van időm csinálni semmit sem. Amielőtt nyugdíjba mentem, már sokat hívtak Magyarországra és nem tudtam szolgálni, mert mindig odahaza voltam elfoglalva. Utána elkezdtem itt szolgálni, egyik helyről hívtak a másikra, úgy, hogy teljesen betáblázott minden hetem már 2011. februárjáig, vagy március elejéig.

Riporter:

Mind Erdélyben, mind Magyarországon?

Dr. Csiha Kálmán:

Mind Erdélyben, mind Magyarországon és nemcsak Magyarországon, hanem a Kárpát-medencében. Nyugdíjba menetelem óta voltam ismét Ausztráliában, tavaly jártam Nyugat-Európában, Münchenben és Bécsben, tehát ahol magyar gyülekezetek vannak. Nyugdíjba menetelem előtt a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának az elnöke voltam, ez azt jelentette gyakorlatilag, hogy a világ összes magyar református gyülekezete hozzánk tartozott és így állandóan hívtak külföldre is szolgálni. Ennek az utórezgése az, hogy most is meg-meghívják, a Kárpát-medencébe rendszeresen járok, itt a jövő héten szolgálók. Jövő hét után már megyek Szegedre és azután Szabadkára, utána Budapestre, aztán jön a Felvidék és jön Kárpátalja. Sok szeretettel várom a Testvéreinket ezekre az alkalmakra, hogy találkozzunk egymással, és az Úristennel is.

Turizmus tervezet

Érsemlyénben a barantói Szilágyi tanyán, falusi turizmus megvalósítását tervezte Csiha Kálmán. Egyszerű, barátságos falusi szobák várták vendégeiket, ahonnan a környékbeli nevezetességeket könnyen el lehetett érni. Nap, mint nap, büszkén mesélte: Barantón újra élet lesz, újra élet van. Fáradságot nem ismerve a vándorprédikátor lelke mindig szülőföldjén, Barantón járt... és tervezett. A vén diófa a parkból megmaradt, puszpáng bokrok gyerekkorát idézték elő. Kutyája hűségesen várta vissza távoli útjáról.

Kálmán halála után sikerült először Barantóra ellátogatnom férjemmel. Az idegen kutyus úgy fogadott mintha mindig ismertük volna egymást. Véres barátáért szemekkel simogattam, és játszottam vele.

**Csiha Kálmán
szülőháza és kutyája**

**Barantó 2012
parkrészlet**

Együtt terveztük Kálmánnal a látogatók programját, az alábbi kézírata szerint:

Szállás: 1800 Ft/fő/nap: reggelivel 2200 Ft

Tanyai turizmus ^{Ébéd, vacsora}
^{vendéglátásban}

2-3 ágyas vendégházakban külön
fürdőszobával, hideg-meleg vízzel,
téli központi fűtéssel. Szállásolható
20-22 személy. Beszerelt konyha, "éledő".

Helyben: lovaglás, kosárlabda, mérkőzés,
(a közelben horgászás), futball, ping-pong, lovak, tehén- és
birkanyúlás az akácerdőbe.

Este táborozás, a szabadban fűtő-
vagy malom-sütés.

Találkozás a püspökkel. Erdély bemutatása

Közelbeli körút: ^(a)

Törvények: Tharany (KAZINCZY) emlékhelye
Tharany és Fráter Loránd emlékhelye, ref. templom

Komárom: Ady emlékhelye

Erdődi kastély: Batófi emlékhelye,

Szatmár: Az 1711-es béke, a láncos
templom

Kárpáti: A Habsburgi kastély

Bihar: Horgászat és lovaglás földvár

Szerédy: Emlékhely templom, kastély

Kárpáti: Ady emlékhelye. Határhely
püspöki palota.

Csiha Kálmán

ISTEN ÖSVÉNYEIN

**A HEIDELBERGI KÁTÉ
GYAKORLATI MAGYARÁZATA**

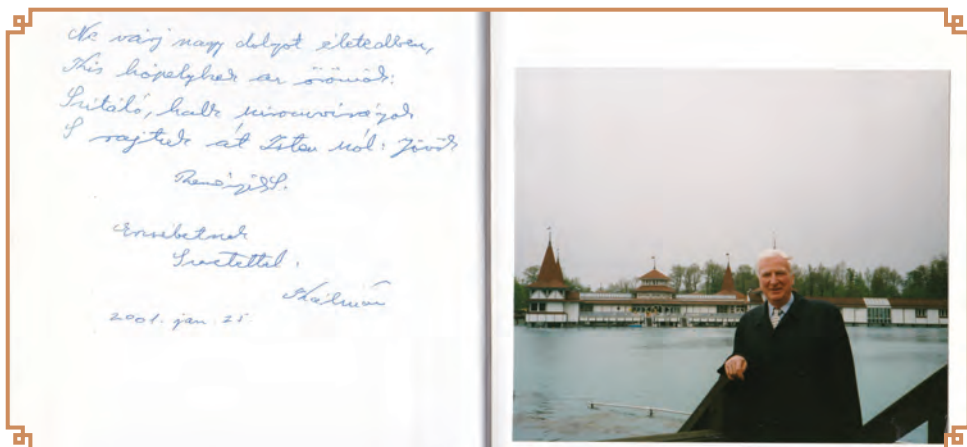
*Haudek Zsuzsanna,
heidebergi vendéglátására
való kedves emlékeztetése,
ahol a Jézus egy szőlő
istana*

Emlékeim,

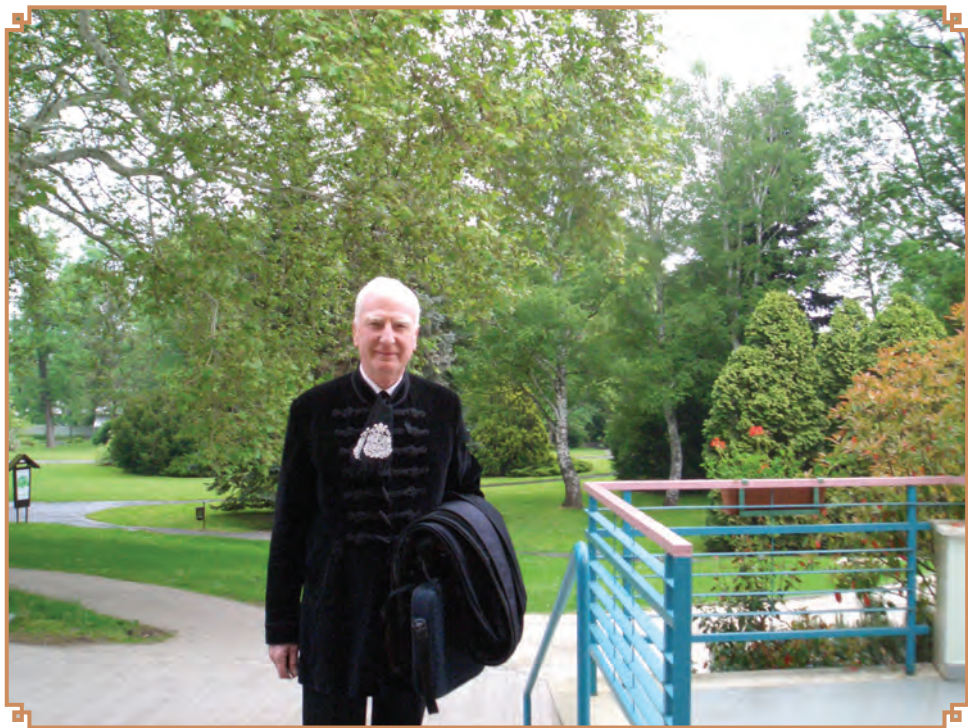
metettel: Kálmán

Heide 2001. máj 5.

**Az Erdélyi Református Egyházkerület kiadása
Kolozsvár 2000**

A Hévízi tó 2001-ben

**Hévíz Gyógyfürdő Reuma Kórház parkjában a szálloda bejárata felé
Hazatérés az istentiszteletről**

Székely Bertalan: Erzsébet királyné (1869)
József Ártilla Múzeum, Makó
Bertalan Székely: Queen Elisabeth (1869)
Artilla József Museum, Makó

Erzsébet nagyon kedve-
lelték. Tugorlaival
kiszáradt utazva, Hódme-
zővásárhelyen is me-
tettel gondolkodtam. Remél,
és el is kérem, hogy
kölölgy Erzsébet napot,
Erzsébet királyné, Róad
gondolással.
Kálman

Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatósága

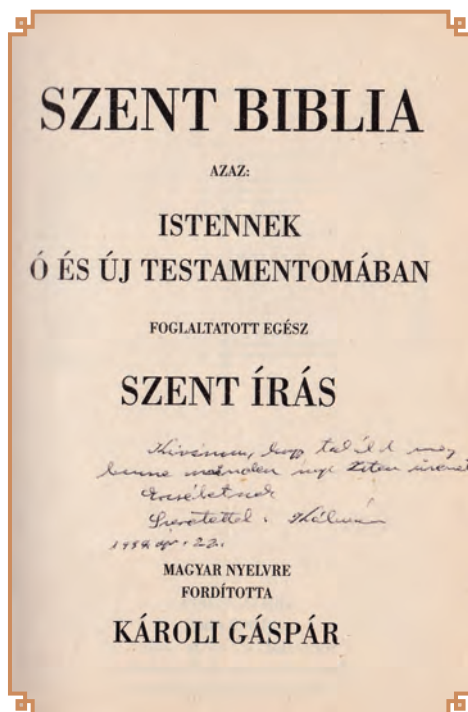
Fotó: Domotor Mihály

Hazafelé felvidéki látogatásáról, meglátogatta unokatestvérét a Szilágyi rokont, Ildikót. Együtt kifejezve jókívánságaikat. Hódmezővásárhelyről a névnapomra.

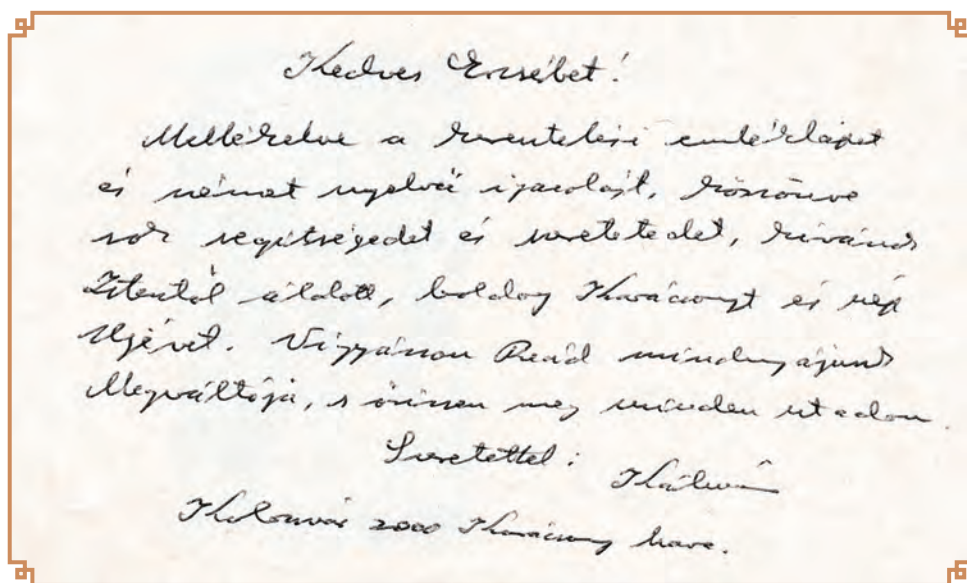
**Erzsébet napi köszöntő
Hódmezővásárhelyről**

**Kálmán szállodai
szobája Hévizen**

A Szent Biblia ajándék 1999-ben

Karácsonyi üdvözet

1993. május 8.
Unokám, Hendrik keresztelése Érendréden

Csiha Kálmán püspök

És a templom megtelt, ételt, italt készített a falu a gyerekkorától nem látott Tekintetes Úr horogszegi Szilágyi Kálmán unokája megérkezése tiszteletére. Ezüst haja, jóságos tekintete nagyszüleire emlékeztette a falut.

A kórus, tiszteletünkre a Hallelujás énekes könyvből „Áldjon meg téged az Úr” című éneket énekelt. Majd a keresztelés után „Isten velünk, viszontlátásra” című énekkel búcsúzott. Egy egész sormenet kísért szeretett nagyapja sírjához a Püspököt.

**Érendréd unokám Lieser Hendrik Marcel keresztelése 1993. május 08.
Csiha Kálmán püspök szolgálatával, keresztszülők Tapody Németh Katalin,
Jeney Csilla és a család**

Érendréd

Részlet az érendrédi református templomból, a keresztelés alkalmával

Szeged, 2004. március 12.
ZSÓTÉR ANDOR DOMBORMŰ AVATÁSA

Zsótér Andor emléktábla leleplezése
Az emléktáblát Zsótér Andor egyik volt háza falán helyezték el

A domborművet Tóbiás Klára készítette, szervező Telekné Tóth Anna, leleplezte Dr. Pászti Ágnes szegedi Önkormányzat részéről és Kandel Erzsébet, Zsótér Andor ükunokája. Megáldotta Dr. Csiha Kálmán ny. püspök.

A Zsótér család neve nem tűnt el Szeged városa életéből, cselekedeteikre a mai napig vissza emlékeznek. 1999-ben jártam először Szegeden, és szembesültem az igaz történettel melyet szüleim és nagyszüleim elmeséltek. Ma már tudom, hogy szépapám Zsótér János 1788-1861 és ükapám Zsótér Andor 1824-1906 tetteit a történelem jegyzi és ma sem feledkeztek meg róluk.

ZSÓTÉR ANDOR emléktábla leleplezése és megáldása

Dr. Csiha Kálmán Erdély 44. Református Püspök beszédéből „SZEGED NÉPÉHEZ”

Üzenet a gyermekeink, meg az unokáink, legfeljebb a dédunokáink lelkében, de a szobrok, a domborművek, az emléktáblák, azok évszázadokat ölelnek át és úgy viszik tovább ezt az üzenetet. Ez az emléktábla, ez a dombormű is üzenetet közvetít. Vajon mi van a hátánál? A hátánál van egy régi Szeged, amely kapcsolatban volt egész Európával anélkül, hogy Európába belépett volna, mert jöttek ide Görögországból és jöttek ide Németországból és megszerették ezt a várost és ez a város megszerette őket. És akkor valamikor régen, jött Görögországból egy Zsótér nevű kereskedő. A neve magyarul nagyon szép dolgot jelent: szabadító, megváltó, mint az Úr Jézusé.

Ez a név kötelezte biztosan arra, hogy Krisztus szerint éljen és kötelezte a lezármaszottait is. Ebből a családból származott Zsótér Andor, megmagyarosodott a neve Zsótér.

Felvidéken is és Délvidéken is annyi árvíz, annyi történelmi árvíz volt, amikor kettészakadtak a gátak, és amikor ránk zúdult a fájdalom, és amikor úgy látszott, hogy eltípor és megsemmisít bennünket az idő, de mindig voltak emberek, akik újraépítették a házakat, és akik újraépítették a falakat, akik újraépítették Szegedet, és akik újraépítették az igaz magyar életet.

Mi Istennek adunk hálát, hogy ilyen ember volt Zsótér Andor is és ez az emléktábla arra tanít bennünket, hogy minden árvíz ellenében mindig újraépítsük az életet. És arra is tanít, hogy kétfajta embertípus van. Vannak értelmiségi bér munkások és vannak vagyont harácsoló emberek, akiknek életét kitölti a pénz szerelme, és más semmi sem. De végül a történelmünkön mindig volt egy láthatatlan szellemi lovagrend értelmiségiekből, és kereskedőkből, és munkásokból, akik nemcsak önmagukért éltek, hanem egy nemzetért is, a jövőöért is. Az Isten szerinti élet elindul, sok szellemi lovagrendbe tartozó ember legyen. Ez az emlékmű ennyiben felfelé mutat Istenre és előre mutat jövőt teremteni, tudni illik Istenre nézni, és előre nézni, és jövőt teremteni minden vad történelmi árvizek után, az Ő kegyelméből.

A minden jóknak adója, a kegyelemnek és szeretetnek Istene áldja meg és őrizze meg ezt a domborművet, cselekedje, hogy hirdesse az igaz emberség, a Krisztus szerinti szeretet, s a történelmi viharokban való megállás bátor és igaz útját.

A minden jóknak adója, a kegyelemnek és szeretetnek Istene áldja meg és őrizze meg Szeged jövőt teremtő népét, áldja meg otthonában és templomaiban, munkájában és ünneplésében, könnyhullatásában és reménységében, családjában és utódaiban, nemzetségről nemzetségre, örökkön örökké, ámen.

**Zsótér Andort úgy említik a szegediek, mint „Szeged Wesselényijét”.
A domborművet Tóbiás Klára szegedi szobrászművésznő készítette.**

Dr. Pásztai Ágnes, Szeged Város humánpolitikai tanácsnoka köszöntő szavai

Szeged város történetének egyik leggyászosabb napján, 1879. április 12-e szerdáján 125 évvel ezelőtt egy nappal vagyunk túl azon a legborzasztóbb éjszakán, amikor Szeged városában 186 napig a víz lett az úr. Mikszáth Kálmán akkor még a Szegedi Napló fiatal munkatársa, így számolt be a történetekről: egy borzalmas hír szállott: „sebesebben a szélnél, átszakadt a töltés” kinyitottam az ablakot és amint látta az ember a magasból a nyitott ablakon, hogy a sötétben fehérülő házak egyre kisebbek, alacsonyabbak lesznek, kétségtelenné vált, hogy özönlött a víz alatt a víz. A hajnal nem találta meg többé Szegedet, csak a romjait, amint azok apránként piszkos tengerré, iszap árrá válnak.

Szeged újjáépítésének szervezésére és lebonyolítására a király már májusban Tisza Lajost nevezte ki királyi biztossá. A biztosság székháza négy éven át itt, ahol most állunk a Klauzál tér 1. sz. alatt az új Zsótér ház volt. Mint hallottuk a Zsótér háznak és tulajdonosának Zsótér Andornak kiemelkedő szerep jutott az árvíz és az újjáépítés idején. Hogy kit is tisztelhet az utókor Zsótér Andor személyében? 1824. november 24-én született Szegeden. Fiatal főhadnagyként vett részt az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban. A szabadságharc után kitűnően gazdálkodott, 99 hajója a Fekete tengertől Hamburgig szállított, ami csak azért volt, mert 100 darab csak a császárnak lehetett.

1845-ben alapító tagja volt apjával Zsótér Jánossal együtt a Csongrád megyei takarékpénztárnak. Röviddel a megalakulás után 50 évig tiszteletbeli elnöke volt a banknak. Az apja által átépített Széchenyi tér 9. szám alatti háza 1866-ban Szeged legnagyobb épülete volt. Ide menekült az árvíz éjszakáján a fiatal újságíró, Mikszáth Kálmán is. Mikszáth nagyon szerette Zsótér Andort és nagy tisztelője volt. Az árvíz idején 3000 embernek adott menedéket, amíg a víz alá nem vonult, Zsótér konyháján állandóan 50 emberre főztek, aki jött, az asztalhoz ülhetett.

1867-ben képviseli Szeged Város közgyűlését a megyei közgyűlésen. Igazi nemzetgazdász, Szegedi Honvéd Egyletnek, elnöke, a Szabadelvű Körnek, tagja a Belvárosi Kaszinónak. 1874-ben készült el másik háza, amely a Széchenyi tér és a Klauzál tér között volt.

Egyedi jelentős, és értékes grafikai gyűjteménye: a híres Kracker János barokk templom festő művészeknek. A népszerű ember igazi támogatója volt szegények gyámola, nemes lelkű művészbárát, mecénása íróknak, művészeknek, segítője a rászorultaknak, pártfogolta Vastagh György szobrászt a Szatymazról induló Dankó Pistát, jó barátja volt Joó Ferenc festőnek. Zsótérék ház asztalánál olyan híres

emberek fordultak meg, mint Klauzál Gábor, Perczel Mór, Tisza Lajos, Horváth Mihály, Klapka György. A magyar színészek pártfogója, iparosok, és népkörök, a felsővárosi hajósok és molnárok egyleti zászlóik alatt jelentek meg a Zsótér Andor szegedi polgár végső tisztességén.

Szerencsés volt a víz utáni névosztogató eljárás, amikor felsőváros területén a tiszai életre utaló újabb utca neveket választottak ki: így a Tímár, a Bárka, az Árboc utca környékén megtaláljuk Zsótért. Már nemcsak a felsővárosi kis utca és házai, hanem domborműves emléktáblája is őrzi. A helyszín és az időpont a ház szelleme. 125 évvel ezelőtt kétségbe esett emberek százai találtak menedéket a víz elől a falak mellett, a falak között, majd Lechner Lajos irányításával itt készültek azok a nagyszabású tervek, amellyel újjászületett ez a város, Szeged városa. A nagy árvíz 125. évfordulója alkalmából Szeged városa így módon kíván méltó emléket állítani árvízi hajósának.

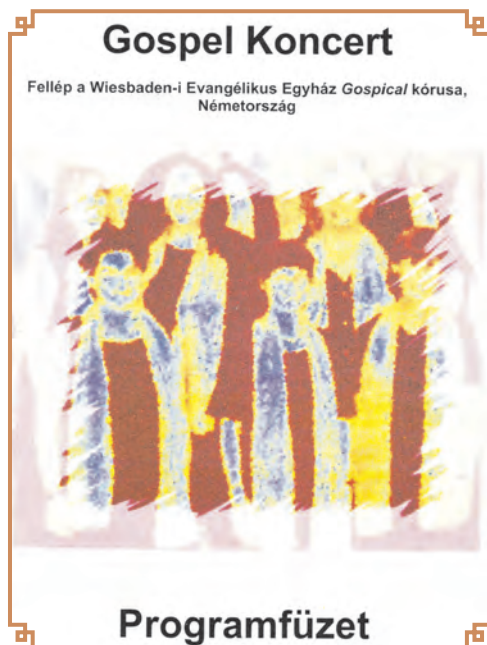
Hálás köszönet az emléktábla kezdeményezőjének Telekné Tóth Anna, a Dankó Pista Emlékérem Alapítványnak, külön köszönettel tartozunk Zsótér Andor ükunokájának, Kandel Erzsébetnek. Köszönöm Tóbiás Klára szobrászművésznek a nagyon szép munkáját, aki Zsótér Andor hiteles ábrázolásával közénk varázsolta Szeged Wesselényijét, nemes lelkű alakját.

Köszönöm szépen!

Zsótér Andor dédunokái, ükunokái, szépunokái a dombormű avatásán

Kulturális programok támogatója: Dr. Csiha Kálmán

A koncert támogatója: Dr. Csiha Kálmán nyug. püspök, valamint a Szegedi Belvárosi Egyházközség.

A koncert magyarországi szervezője Kandel Erzsébet, a koncert szegedi szervezője Telekné Tóth Anna.

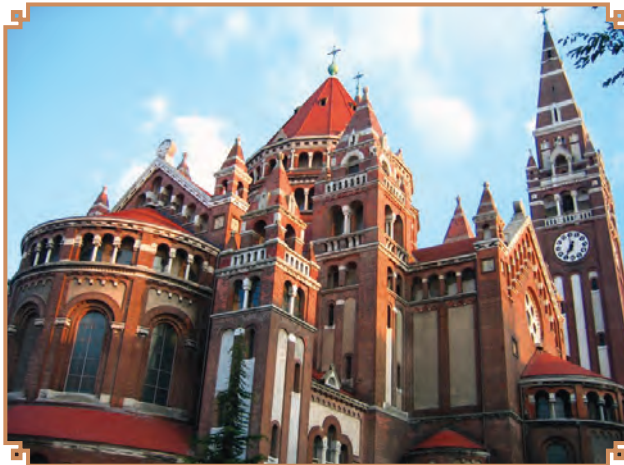
A Wiesbadeni és LUKAS evangélikus egyházközség GOSPEL Kórusa Magyarországon koncerteket adott, elsőként a hévízi és keszthelyi református templomban.

Ezt követően történelmi helyeket látogattak, majd útjukat tovább folytatták Szeged felé.

Keszthelyi Református templom

Váratlanul nagy siker érte a Gospicalt Szegeden. A Püspök Atya véleménye szerint ennyi ember még nem volt a Szegedi Dómban koncerten, pedig itt sok koncertet hallgattak a szegediek.

A szegedi Dóm

Szegeden csatlakozott hozzánk támogatónk, Dr. Csiha Kálmán nyug. püspök. Naptárában időt szakított és elkíserte a kórust fellépésük végéig.

Szeged után Cserkeszölői Strand területén lépett fel a kórus, szabadtéri előadásban. A cserkeszölői koncert szervezője: Dr. Kollárné Balla Anna.

A szegedi Dóm belső része

A Wiesbaden-i (Németország) Evangélikus Egyház GOSPICAL kórus első külföldi fellépése Magyarországon volt. A szegedi Dómban 2002. július 2-án léptek fel, ahol sikerük az eddigi koncertekhez hasonlítva a legnagyobb volt.

Ezt a koncertet Dr. Csiha Kálmán ny. püspök szellemi támogatása nélkül nem tudtuk volna megvalósítani. Fáradtságot nem ismerve minden állomásra, fellépésre elkísérte a kórust. A koncert magyarországi szervezője Kandel Erzsébet, a szegedi Zsótér Andor ükunokája.

A Kórus Budapesten a Kálvin téri Református Templomban

A nagy sikert követően kíváncsian érkezett meg a kórus Budapestre, ahol három püspök kíséretében teltház várta a Kálvin téri református templomban a wiesbadenieket. Felejthetetlen emlék maradt a kórus minden tagjában. A wiesbadeni kórus kísérője Cristiane Müller evangélikus lelkész asszony köszönetet mondott a felejthetetlen szép napokért Dr. Csiha Kálmán püspöknek.

**Előkészület a Kálvin téri Református templomban.
Rendező karmester: Matthias C. Müller**

**Búcsúvacsora a kórus tagjaival.
Cristiane Müller evangélikus lelkészasszony Wiesbaden és
Csiha Kálmán püspök közepén**

Bemutatjuk Budapestet

**Hévíz, Református Evangélikus templom
Kandel Erzsébet és lánya Beatrix, Telekné Tóth Anna**

A kórus következő állomása Szentendre. A szentendrei nyári fesztivál alkalmával lépett fel szabadtéri előadásban a kórus. Ezt követően tértek vissza Németországba.

Mosdós

Úrvacsora osztás a Magyarországi Református Egyház Mosdósi Tüdő- és Szívkórházában

Úrvacsora osztás Mosdóson

Dr. Csiha Kálmán, Dr. prof. Major Tamás

**Dr. Major Tamásné,
Michna Krisztina lelkész,
Dr. Prof. Major Tamás**

**Michna Krisztina lelkész
és Csiha Kálmán**

**Michna Krisztina lelkész
és Csiha Kálmán**

Mégis

Részlet a Magyarországi Református Egyház Mosdósi Tüdő- és Szívkörházának 2005. évi kórházlelkészi beszámolójából.

*„... Mégis tudom, hogy megsegít az Isten
S ha terve úgy szól, hazaérkezem.
Nincs hatalom az Ő hatalma ellen
És jóságában nem kételkedem.*

*Amit Ő végzett, jó lesz az, tudom
S a próbát tudja, miért mérte rám.
Engem Őhöz hú remény kötött,
És végzésére áment mond a szám.”*

(Csiha Kálmán: Mégis)

A kórház lelkészeként úgy érzem, a 2005. esztendő kórházunkban a „mégis” éve volt. Kinek tudatosan, kinek rejtetten, de azzal a szóval kellett elkezdenie minden új hónapot, hogy „mégis”. Mégis folytatom, elindulok és teszem, ami rám bízott. Annak ellenére, hogy... vagy éppen azért, mert... és akkor is, ha... S bár itt-ott ránk mosolygott az Isten, nem volt könnyű sem a vezetésnek, sem az ápolásban és a kiegészítő feladatokban résztvevőknek, sem a betegeknek. Az egészségügyi finanszírozás vagy finanszírozatlanság olyan helyzetet teremt, melyben ember legyen a kórháza talpán az, aki még szívvel-lélekkel részt tud venni a betegápolás összetett szolgálatában. Ebben a helyzetben próbáltunk lelkigondozóként, diakónusként, szupervízorként lelkileg is támaszt nyújtani, alkalmakat szervezni, vigasztalni, reménykedni.

* * *

Pünkösdi istentiszteletünkön Csiha Kálmán püspök úr szolgált közöttünk, 100 ember öröme és lelke megmozdulására. Nagyon hálásak voltunk azért, hogy Heumann Elisabeth segített megszervezni ezt a látogatást és szolgálatot. Az jött el a szenvedők és a szenvedőkért dolgozó munkatársak közé Isten igéjéről szólni, aki maga is átélte a szenvedést. Szívhez szóló szavai kicsiket-nagyokat gazdagí-

tottak. Máig visszhangzik bennem az igehirdetésben többször emlegetett kérdés: „Ezen a világon találkozunk angyali történetekkel és ördögi történetekkel. Vajon a te életed angyali történet vagy ördögi történet?” Mit is jelentett ez a kérdés akkor nekünk, hallgatóknak? Azon kellett elgondolkodnunk, hogy vajon a szeretetet, a krisztusi irgalmat adjuk tovább azoknak, akik körülöttünk élnek, vagy az önzés, harag, viszálykodás határozza meg a mindennapjainkat? Azt keressük, hogy miért adhatunk hálát Istennek, vagy azt soroljuk, mi minden hiányzik az életünkből, miért vagyunk elkeseredettek? Krisztus nyomában járunk vagy elcsábít minket a világ? Bárcsak angyali történet lehetne az életünk Isten kezében, Jézus nyomában!

* * *

A Magyarországi Református Egyház Mosdósi Tüdő- és Szívkörházának 2005-ös esztendejére visszatekintve elmondhatom, hogy bár küzdelmeink vannak a pénzübeli hiányok miatt, bár betegséggel harcol egyik vezetőnk, bár a meghatározó emberek közül némelyek idősek és fáradtak, bár kevés az orvos, bár a betegek szenvedése a mi szenvedésünk is, MÉGIS kitartottak a kórház munkatársai, sokan erejükön felül teljesítve, mégis volt öröm, feltöltődés, előrelépés, mégis adatik reménység az új vezetőség jelenléte kapcsán, mert „Nincs hatalom az Ő hatalma ellen és jóságában nem kételkedem.”

Michna Krisztina
kórházlelkész

Mosdós, 2006. január 26.

Cserszegtomaj, 2006-ban családi házunk építésekor az első kapavágást Kálmán áldotta meg, majd ugyanúgy miután kész lett, házunkat is. A kapavágás helyét a Barantói kertből szaporított kicsi puszpángbokrok díszítik. Emléke itt is örökké élni fog.

Erzsébet és Theo esküvője a keszthelyi Református templomban

2006. július 18-án tartottuk templomi esküvönket szűk családi és baráti körben. A szertartást német és magyar nyelven tartották, Csiha Kálmán püspök, Michna Krisztina lelkész és Kuti Géza a Keszthelyi Református Egyház Község lelkipásztora (később a Veszprémi Református Egyházmegye esperese).

A szertartást Kuti Géza lelkipásztor köszöntője vezette be.

Csiha Kálmán:

A mi segítségünk az Úr nevében van, aki teremtette az Eget és a Földet, az Ő szövetsége és hűsége örökké tartó és nem veszik el az Ő kezének munkája.

Kedves Testvéreink! Azért gyülekeztünk egybe ünnepi gyülekezetté, hogy Erzsébet és Theo testvérünk házasságát Isten ígéretei szerint az Ő áldása alá helyezzük. Köszönöm, hogy máris fennállva tiszteljük meg ezt az alkalmat, hogy ez az állva megadott tisztelet még jobban és még erőteljesebben a mi szívünkben benne essen, énekeljünk.

Mennyei Atyánk, hálásan köszönjük meg Neked ezt a házaspárt és a szívünkben boldogság van, hogy Ővelük most együtt ünnepezhetünk. Szükségünk van a Te szavadra, a Te ígédre, fontos nekünk, hogy ebben az ünnepi pillanatban halljuk a Te oktatásodat, a Te áldásod és a Te békességed, amelyet nekünk adsz, segít nekünk abban, hogy egymással élni tudjunk. Kérünk Téged add nekünk a Te szent lelkedet az Úr Jézus Krisztusért, ámen.

Kedves Testvéreim!

Istennek az az ígéje, amely által ebben a boldog órában keres minket.

A mi Mennyei Atyánk szíveteket, írva található Pál apostolnak a korinthusbeliekhez írt első levele 13. részének utolsó versében és az efézusbeliekhez írt levél második részének 8. versében, hogy Istennek ígéje a korinthusbeliekhez írt első levél 13. részének utolsó versében és az efézusbeliekhez írt levél második részének 8. versében miképpen van megírva, felolvasom, kérlek hallgassátok meg figyelemmel, állva. Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három. Ezek közül a legnagyobb a szeretet, mert kegyelemből tartattatok meg hit által és az nem töletek van, Isten ajándéka ez.

Kedves Erzsébet és Theo! Az életünknek, minden emberi életnek és a Ti életeteknek is, mind a kettőtök életének is van egy fekete fájdalmas oldala és van egy fehér, ragyogó boldog oldala. A fekete fájdalmas oldalra ez van ráírva: elveszett, és a fehér, ragyogó oldalra ezt írta rá az Isten: megmaradt.

Kedves Erzsébet! Ismered jól a fekete oldalt, még meg se születél, amikor az Édesapád már elveszett, eztán elveszett az is, akit annyira szerettél és akinek mindene voltál az életében, az Édesanyád. Aztán próbáltál magadnak örömet, boldogságot találni és az is elveszett. Aztán már álltál jól anyagilag is, és el kellett menekülni, menj Németországba és sok minden elveszett. És aztán próbáltál ismét, újra egzisztenciát teremteni magadnak és boldogságot találni és úgy látszott, hogy már meglesz, és az is elveszett. És aztán voltál egészséges és erős, és amikor rád tört a betegség, és az egészség is elveszett egy időre. De Isten ebben az ígében, amit most felolvastam három ajándékot adott Neked, a Társadnak is és Neked is.

Most azért megmarad a hit, reménység és a szeretet és annyi veszteség között a Te életed mégis azért volt boldog élet, mert mindig megmaradt a hit, akkor is, amikor az orvosok már lemondtak rólad, akkor is, amikor azt mondták, hogy érzékeltették, hogy nincs tovább, megmaradt a hited, hogy van egy irgalmas Isten, aki megsegít. És életed minden mély járatában, minden mély, sötét völgyében ez a hit volt egyedül világító lámpás. Van valakid, akit Te ismeretlenül is ismersz, és aki Téged tökéletesen ismer és megőriz Téged és azért tudott megmaradni mindig életedben a reménység, ezért tudtál mindig talpra állni és újrakezdeni és újra mosolyogni és újra remélni és újra meggyógyulni. Ez volt a második ajándék az életedben. De van egy harmadik ajándék, amiről azt mondja Pál, hogy a legnagyobb, a hitnél is nagyobb. Tudod miért? Mert egyszer a hitre majd nem lesz szükségünk, amikor az örök életben leszünk, ott a szemtől-szembe látás világa lesz, de szeretetre akkor is szükségünk lesz. Mindezek között legnagyobb a szeretet. Ez a harmadik ajándék és ezt most különösképpen kell, érezned, ahogy ketten most egymás előtt álltok. Azt írja Pál apostol: kegyelemből tartattatok meg Hit által és az nem töletek van, Isten ajándéka ez. Isten ajándéka volt életedben a szeretet. Az Édesanyád szeretete is és az a szeretet, ami mindig a Te szívedben is volt és kisugárzott munkatársakra és közeliekre, és ami rásugárzik most az életed társára, Isten ajándéka.

De Isten ajándéka most az a legnagyobb dolog, amit kaptál az életedben, Te magad, a Te társad, Isten drága szeretett ajándéka, hogy annyi nehéz, sötét völgy után és annyi csalódás után és annyi küzdelem után Isten ajándékozott Neked valakit, egy intelligens, szeretőszívű, ügyes, szép férfit, aki szeret Téged.

Úgy van írva itt a szent írásban, hogy nem magatoktól van ez, hanem az Isten ajándéka. Mindég úgy nézz rá, mint az Isten ajándékára és úgy szeressed, mint az Isten ajándékát és elmondtad most majd az esküt, hogy veled tündöklök és szenvedek és, hogy sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotában hitetlenül el

nem hagyom, hanem egész életemben hűséges segítő társa leszek. Tart-
sád meg ezt az esküt.

Isten drága ajándékai legyetek az egymás számára is, a gyermekeitek
számára is, mert ezzel Istennek kell elszámolni arról, hogy hogy vigyáz-
tatok az Ő ajándékára. Isten drága ajándéka a szeretet, az egymás sze-
retete és Isten drága, csodálatos ajándéka, hogy itt álltok ebben a temp-
lomban, ami Erdélyre is emlékeztet, és akkor emlékeztet a stációkra is és
emlékeztet Erdélyre is és a régi kúriára is, ami elveszett, de ami a szíved-
ben mindég megmaradt, Isten drága ajándéka az egymás szeretete és a
Jézus Krisztus szeretete. Úgy van írva a szent írásban: erős a kettős kö-
tés, de a hármass kötés nem szakad el. Áldott dolog, az amikor összefonó-
dik a kettős kötés, a kettőtök élete egybe, de csak akkor lesz örök és biztos,
ha hármass kötés lesz, ha Jézus szeretete is beleszövődik, ha Isten szeretete
is ott lesz veletek, ha együtt tudtok imádkozni majd, együtt tudtok temp-
lomba járni majd, együtt tudjátok szeretni a gyermekeiteket mindegyik
felől és együtt tudjátok szeretni Istent. Kegyelemből tartattatok meg. A
kegyelem perce az, amikor itt álltok, nem töletek van, Isten megáldott.

Gondoltad-e, amikor először megláttatok egymást, hogy ez az Isten
ajándéka, hogy nem véletlenül találkoztatok? Soha ne felejtsetek el és
úgy éljetek, hogy Neki is mindig öröm legyen. Erre fogsz majd esküt ten-
ni, Isten áldjon és segítsen meg, hogy megtartsd ezt az esküt.

Hallotta Isten, hallottuk mi is esküvésteket. E szent esküvéstek alap-
ján református keresztény anyaszentegyházunk nevében én is megkö-
töttnek nyilvánítom házassági frigyeket. Intelék Titeket, tartsátok
meg ezt az esküvést, hogy istenfélő és feddhetetlen család- és házastársi
életetek által az Ő személyére dicsőség, rátok pedig áldás lépjen.

Imádkozunk. Édesatyánk, szerető irgalmas Istenünk, köszönjük
Neked életünk három nagy ajándékát: a hitet, a reménységet és a sze-
retetet. Megköszönjük Neked, hogy ezzel a hármass ajándékkal indítod
útra őket, akik most itt állnak előtted. Segíts nekik, hogy mindig rá le-
gyen írva az életükre, a szívükre, hogy megmarad a hit, a reménység
és a szeretet. Köszönjük neked, hogy megismerhették egymást, hisszük,
hogy életük öröme és bánata a Te kezedben van, és hisszük azt, hogy
egymást megismerhették és szerethetik, és tiszta szívvel indulhatnak
el az életbe, hogy ez a Te ajándékod. Add, hogy áldás legyenek a gyer-
mekek számára is, az unokák számára is. Add, hogy áldás legyenek
egymás számára is és mindazok számára is, akik körülöttük vannak.
Megtanulták először azt a szót, hogy én, azután megtanulták azt, hogy
te. Amikor egymásra néznek, segítsd meg, hogy tudják mindég, hogy
felfelé nézve mondani, hogy Ő, hogy Isten, hogy Édesatyánk legyél ve-
lünk, vezesd a mi utunkat és áldj meg bennünket. Hallgass meg minket,
s a Te áldásod maradjon velünk, hogy legyen boldog, szép házasság a Te
fiadért, Jézus Krisztusért, ámen.

**Heumann Erzsébet szül.: Kandel és férje Heumann Theobald esküvői képe.
2006. július. 18. Keszthely Református templom**

Erzsébet és Theo

Erzsébet 70 éves

AZ ÖKUMENIKUS ISTENTISZTELET RENDJE A REFORMÁCIÓ ÜNNEPÉN

2007. október 31-én 17 órakor a NAGYTEMPLOMBAN

„Erős vár a mi Istenünk”

1. Orgonazene
2. Apostoli köszöntés *Gáncs Tamás ev. bo. lelkész*
3. Gyülekezeti ének: **90, 1**
4. Előfohász, imádság *Gáncs Tamás ev. bo. lelkész*
5. Egyesített protestáns kórus *vez.: Vad Péter ref. karnagy*
(*Lajtha: Új szívet adj...*)
6. Textus, ígehirdetés: *Dr. Csiha Kálmán ref. ny. püspök*
7. Gyülekezeti ének: **390, 1-4**
8. Apostoli Hitvallás *Bereczki Lajos baptista lelkész*
9. Egyesített protestáns kórus *Baloghné Kovács Magdolna bapt. karnagy*
(*Liszt F.: Szívünkbe áraszd...*)
10. Előadás *Dr. Hörcsik Richárd egyetemi tanár*
11. Egyesített protestáns kórus *vez.: Vass Sándor ref. karnagy*
(*Gárdonyi Zoltán: Nagy hálát adjunk*)
12. Imádság, Úri ima *Bereczki Lajos baptista lelkész*
13. Himnusz
14. Hirdetések *Vad Zsigmond református lelkész*
15. Gyülekezeti ének: **392, 1-5**
16. Áldás
17. Orgonazene

Orgona: *Vad Péter gyülekezeti kántorhelyettes*

Egyesített protestáns kórust orgonán kíséri: *Vad Péter*

Utolsó prédikáció: Debrecen, 2007.

A Reformáció nagy feladata és ajándéka

Kedves Testvéreim!

*Istennek az az igéje, amely által ebben az órában keresi a mi Meny-
nyei Édesatyánk a mi szívünket, írva található Mózes első könyve 26.
részének 12-től 22-ig terjedő verseiben. Hogy Istennek igéje a Mózes első
könyve 26. részében a 12-től 22-ig, verséig miképpen van megírva, felol-
vasom, kérlek, hallgassátok meg figyelemmel, fennállva.*

„És veté Izsák azon a földön és lett neki abban az esztendőben százannyija,
mert megáldá őt az Úr, és gyarapodik az a fényfű és elébb-elébb megy vala a gyara-
podásban, mígnem igen nagyvá lőn és vala neki apró és öreg barma és sok szolgálja,
s irigykednek ezért reá a filiszteusok. És mindazokat a kutakat, melyeket az ő atyjá-
nak a szolgálái Ábrahámnak, az ő atyjának az idejében ástak, behányák a filiszteusok
és betölték azokat földdel, s monda Abímelek Izsáknak: menj el közülünk, mert
sokkal hatalmasabbá lettél nálunknál. Elmén azért onnan Izsák és Gerár völgyé-
ben voná fel sátrait és ott lakék és ismét megása Izsák a kutakat, amelyeket ástak
vala az ő atyjának, Ábrahámnak idejében, de amelyeket Ábrahám holta után be-
hánytak a filiszteusok és azokkal a nevekkal nevezé azokat, amely neveket adott
vala azoknak az ő atyja. Izsák szolgálai pedig ásnak vala a völgyben és élő víznek for-
rására akadának ott. Gerár pásztora pedig versengének Izsák pásztoraival, mond-
ván: miénk a víz!

Ezért nevezi a kútnak nevét Észeknek, mivel hogy civakodtak vala övele. Más
kutat is ásának, s azon is versengének, azért annak nevét Szitnának nevezi, és to-
vább vonula onnan és ása más kutat, amely miatt nem versengének, ezért nevezi
nevét Rehóbótnak, és monda: immár tágas helyet szerzett az Úr mi nekünk és sza-
porodhatunk a földön.”

Eddig tart az alapige.

Kedves Testvéreim!

*Ébben a sokezer éves történetben benne van a reformáció nagy fel-
adata és ajándéka. Benne van a jövőnk, benne van a múltunk és benne
van a jelenünk is. Azzal kezdődik ez a felolvasott ige, hogy “vetett Izsák
azon a földön”, azon a földön ahol éppen éhség volt, ahol éppen száraz-
ság volt, ahol nem volt érdemes vetni. Azon a földön, ahova sokszor
betörték az idegen hordák és elvitték a gabonát és letaposták a vetést.
Vetett Izsák azon a földön.*

Mert azt olvassuk az előző versekben, hogy Isten azt mondta neki, amikor el akart menni Egyiptomba: Ne menj alá Egyiptomba, maradj ezen a földön és itt vessél! Mi most a vetőkre emlékezünk. Azokra, akik évszázadokon keresztül vetettek ezen a földön, amikor éhség volt, amikor szomjúság volt, amikor nyomorúság volt, amikor török világ volt, amikor csendes elnyomás volt, vagy amikor a gályarabokat vitték elpusztítani idegen tengerekre.

Azokra emlékezünk, akik vetettek ezen a földön akkor is, amikor nem volt érdemes, akkor is, amikor szárazság volt, vagy jégverés volt, akkor is, amikor diktatúra volt, emlékezünk a hűséges Izsákokra, akik Istenre hallgattak és nem törődtek vele, hogy mit mondanak az emberek és milyen az emberi vélemény, vetettek a földön. Ez a reformáció egyik öröksége. Vetni akkor is, amikor nem érdemes, szeretni akkor is, amikor nem érdemes, ígét hirdetni akkor is, amikor nem érdemes, megállni egy drága földön akkor is, amikor nem érdemes.

Vállalod-e ezt az örökséget? Vállalod-e, hogy vessél szüntelenül gyermeklelkékbe, unokák lelkébe, szomszédod lelkébe, az osztályba, ahol tanár vagy, a gyülekezetbe, ahol lelkipásztor, presbiter vagy? Vállalod-e, hogy vessél akkor is, amikor azt mondják, hogy nem érdemes, úgysem sikerül, úgysem lesz termés, úgysem hisz már ez a nép Istenben, hiszen mindent eltékozolt, mindent letaposott. Vállalod-e, hogy a vető ősök nyomába lépj? Igen, Izsák vetett ezen a földön, és mert vállalta, megáldotta őt az Úr! Nem úgy szól a régi beszámoló, hogy ügyes volt és ezért lett százannyija, hanem mert megáldotta őt az Úr!

Az öreg Rákóczi, aki úgy tudom, hogy Debrecenben a nagyharangot adományozta valamikor, Marosvásárhelyen latinul írta le a kedvenc igéjét: "Sem nem azé, aki fut, sem nem azé, aki akarja, hanem a könnyörülő Istené." (Rm 9,16) Ő átérezte azt, amit itt olvasunk: hogy nem azért lett százannyi, mert ügyesen vetett, hanem mert megáldotta őt az Úr. Amíg nem volt bő termése Izsáknak, amíg nem lett gazdag gazda Izsák, addig eltűrték a filiszteusok.

De amikor egyszerre megáldotta Isten, és amikor szaporodni kezdett és gazdag lett, akkor már kitűrták maguk közül, akkor már körülveték irigységgel, gyűlölködéssel és gonosszággal, akkor már azt mondták neki: menj el közülünk. Úgy van a mi életünkben is.

Amíg kicsi az életünkben Krisztus, amíg olyan, olyan karácsonyi dísz, hogy szebb legyen az ünnepség, amíg még olyan Jézuska, és nem vesszük komolyan és nem lesz naggyá, addig eltűrne a filiszteusok. De amikor naggyá nő bennünk Krisztus, amikor arról van szó, hogy Isten szerint élünk iskolában, társadalomban, gazdaságban, politikában, hogy egész életünkben Isten szerint próbáljunk élni, amikor nagy lesz bennünk Krisztus és kiállunk vele a világ elé, akkor azt mondják a filiszteusok: menj el közülünk! Nincs szükségünk reá, nincs szükségünk

erre a naggyá nőtt Krisztusra, erre a gazdag Krisztusra, nélkülöd akarunk élni. Ebben a történetben benne remeg az egyház örök sorsa és a mi anyaszentegyházunk sorsa is. A filiszteusok elűzik Izsákot, mert Izsák más, mint ők, mert Izsákkal van Isten.

Vállalod-e ezt a másságot, hogy a reformáció hordozója légy? Vállalod-e, hogy nagyra nőjön benned Krisztus, és hogy általa szóljon Krisztus ennek a világnak ott, ahol vagy? Ha tanár vagy, az iskolában, ha lelkipásztor, gondnok vagy presbiter vagy, a gyülekezetben, ha mérnök vagy, az ismeretségi körödben. Vállalod-e, hogy szóljon általa a nagyra nőtt Krisztus? Vállalod-e, hogy más legyél, hogy míg mások káromkodnak, addig Te tudj érettük is imádkozni, hogy míg mások gyűlölködnek, addig Te tudj megbocsátani, hogy míg mások elpazarolják a múlt drága értékeit, Te tudjad összegyűjteni. Vállalod-e, hogy más legyél, ezt a szent, csodálatos másságot, amit vállalt Izsák? Vállalod-e Krisztusért? Ez a reformáció hagyatéka, vállalni kell, hogy mások legyünk.

Ravasz László tartott egyszer egy előadást a divatról. Azt kérdezte, hogy mi a divat? A karámból mennek ki a juhok, a pásztor odatart egy botot a vezérürü elé és a vezérürü átugorja. És minden birka, amelyik jön utána, átugorja, mert a vezérürü átugrotta. Aztán a pásztor elveszi a botot, de ahol ugrott az előző birka, a következő is ugrik, mert a másik is ugrott. Ravasz László azt mondta: ez a divat!

Nem lett birkanyáj a mi nemzetünk? Ahol egyik is ugrik és másik is ugrik, és már azt sem tudja, hogy miért ugrik.

Vállalod-e a reformáció drága örökségét? Hogy Te tudj megítélni, hogy mikor kell ugrani és mikor nem kell ugrani, hogy ne legyünk birkanyáj, amit ide-oda lehet hajtani, ahol mindenki azt csinálja, mint amit a másik csinál, ahol mindenki kívülről irányított ember és nincs önálló látása, véleménye? És nincs Isten szerinti látása, véleménye? Izsák vállalta, hogy más legyen. És ezért elűzték a filiszteusok és betömték a filiszteusok a kutakat, mert tudták, hogy úgy lehet Izsákot elűzni, ha betömték a kutakat. Hiszen ott a sivatagban a pásztoroknak a legnagyobb kincse a víz volt. Olyan víztároló kutakat is ástak, amiket kibéleltek kövekkel: amikor jöttek a nagy esők, akkor ezek a víztároló kutak megteltek vízzel, és lefedték őket hatalmas, lapos kövekkel. Amikor pedig jött a nyáj száraz időben, elvették a követ és ott csillógott alatta a víz, és volt mivel megitatni a nyáját. A filiszteusok tudták, hogy kell elűzni Izsákot, hogy kell tönkre tenni Izsákot: be kell tömni a kutakat. Keserű dolog lehetett ilyen filiszteusok között élni!

Tudjátok a baj csak az, hogy a filiszteusok nem haltak meg, hogy a filiszteusok ma is élnek és drága kútjainkat tömik be. Milyen drága kút az élet! De ugye arról van szó, hogy lehessen sterilizáltatni 18 éves korában már magukat a fiataloknak, hogy betömjék az élet kútját és ne szülessenek magyar gyermekek.

Ugye tudjátok, hogy 1956 óta 6 millió művi abortusz volt Magyarországon, 6 millió születendő kicsi magyarnak tömték be földdel a száját, mint filiszteusok ahogy behányták földdel a kutakat, hogy ne legyen gyermekmosoly, hogy ne legyen drága kacagás, hogy ne legyen édesanyát átölelő és gyermeket átölelő szeretet és ne legyen magyar jövődő. Itt járnak közöttünk a filiszteusok. Én nem tudom, hogy hívják: korszellem, Istentől való idegenség, pogányság, elhajlás? Valami különösen nagy filiszteus sereg jár köröttünk. Betömték a kutakat.

2004-ben azért sikerült olyan félelmetesen, fájdalmasan az a népszámlálás, mert betömték az összetartozás kútjait, amik ezer esztendőn át mindig nyitva voltak és akárhová taposott bennünket a történelem, mindig lehetett inni belőle. Betömték a kutakat. És valamikor bennük csillogott a becsület drága, szép, tiszta vize.

Mi úgy néztünk onnan a határokon túlról Magyarországra, mint ahol minden ember igazat mond, és ahol becsület lakik, és jaj, mennyire fáj nekünk, hogy nem lehet felnézni erre az országra. Betömték a kutakat a filiszteusok szeméttel, földdel, hazugsággal, gazemberséggel, félrevezetéssel, hitetlenséggel. Betömték a kutakat.

Emlékeztek arra, hogy a népszámlálás idején Magyarországnak már egy negyedrésze egyházon kívüli volt? Betömték a lakosság egy-negyed részének a lelkét már a hitetlenség földjével, és jaj mennyi lélek tömődött be azután. A filiszteusok tudják, hogy kell elüldözni Izsákot. Be kell tömni a kutakat.

A csendes elnyomás idején ezért nem lehetett templomot építeni, Ceausescu alatt ezért nem lehetett Bibliát vásárolni, ezért nem jöhettek annyian a teológiára, mint amennyien szerettek volna. Mert tudták, hol kell betömni a kutakat. Itt járnak közöttünk most is a filiszteusok. Vajon hány kút tömődik be? Hányan felejtették el a régi imádságot és a régi bátorságot és a régi szeretetet? De benne van ebben történetben az egyház nagy ajándéka is: hogy a filiszteusok, amikor odajutottak a kutakhoz, akkor nem tudták használni őket – betömték őket és elüldözték Izsákot.

De Izsák akárhová ment, ázni kezdett. Emlékezett a régi kutakra, amiket még Ábrahám ásott. Tudta hol lehet a vízér és hol vannak a régi kutak, amit már régen betömték a filiszteusok. Akármerre ment, mindenütt vízre talált: kiásta a régi kutakat és a régi nevekkal nevezte őket. Visszakapcsolt. Én nem tudom, hány esztendőt, nem számoltam ki, de visszakapcsolt az édesapja idejébe és a kutakban ismét felcsillant a víz. Kútásó nemzedék volt az Izsáké.

Mert most is úgy van, hogy van kútbetömő nemzedék és van kútásó nemzedék.

Vállalod-e, hogy kútásó nemzedék legyél? Hogy megkeresd a régi vízereket, hogy kinyisd, kinyitassd a gyermekeddel, unokáddal is a régi

Bibliát? Vállalod-e, hogy kútásó nemzedék legyél és kikapcsold azokat az éveket, amikben betömték a kutakat, újra kiássad őket és a régi nevekkél nevezzed el őket? Amikor a becsület még becsület volt, amikor a hit még hit volt, amikor a szeretet még szeretet volt, amikor a hűség még hűség volt? Vállalod, hogy a régi nevekkél nevezzed őket, s kiássad a régi kutakat?

Én nem ismerem a pusztaságodat, nem ismerem a Te régi kútjaid hol tömődtek be, mikor felejtettél el talán egy régi imádságot és nem tudom, hogy mikor nyitottad ki utoljára a Bibliát, mikor ittál utoljára Isten drága életet adó vizéből, nem tudom, hogy mi van a nyájaddal, a gyermekeddel, az unokáddal, a dédunokákkal: tömi a kutat vagy ássa a kutat? Megtalálta-e a vízeret, vagy ott fog elveszni majd a pusztaságban és jaj, mi van ezzel a mi 43 országba szétaposott nemzetünkkel? Kúttömő nemzetek leszünk? Filiszteusok leszünk? Vagy lesznek majd kútásó nemzedékekhez tartozók, akik egy halálra szánt nyáj érdekében és szolgálatában kiássák a betömött kutakat, hogy élete legyen azoknak, akiket rábízott az Isten. Izsákék kiásták a kutakat, aztán megint tovább kellett menjenek, s a filiszteusok elfoglalták a kiásott kutakat, de a kezükben tönkrement a kút és Izsákék ismét találtak kutakat. Nem így volt az egész történelmünkben? Elvették az iskoláinkat, elvették a szabadságunkat is sokszor és nem tudtak vele igazán mit kezdeni. De mi mindig találtunk vizet, szétaposva, szétzavarva az egész világba, kisebbségi sorsban, itthon is megpróbáltatásban. Izsákék mindig találtak friss vizet. Ez a templom is egy drága kút volt évszázadokon át és egy drága kút lesz és minden templomunk 43 országban, hova szétzavart bennünket az élet, Isten magyar kútjai, a magyar templomok adják az éltető vizet a szétzavart nyájnak. Valahol Ausztráliában, Buenos Airesben, Afrikában, Nyugat-Európában valahol lehet ma is templomban ülnék a testvéreink, s ugyanabból a kútból isznak s ugyanabból a vízből isznak, mint ami a mi lelkünket táplálja.

Nehéz utakat kellett megjárjon Izsák. Volt olyan kút, ahol kiásták és azt olvastuk, hogy jöttek a filiszteusok és azt mondták: mienk a víz, és tovább kellett menni. Jól ismerjük a magunk történetéből is, amikor azt mondták: mienk a vagyond, mienk az iskolád, mienk a szabadságod, mienk az életed és tovább kellett menni. Azt a kutat elnevezte Izsák Észeknek, ami azt jelenti: erőszak, vagy elnyomás. Ismered-e Észeket? Amikor rátette egy idegen hatalom a kezét a szívedre és azt mondta enyém ez az élet, és tovább kellett menni.

Aztán a következő kút a Szitna volt, az azt jelenti magyarul: vádaskodás. Ismered ezt az életet? Amikor hamis vádák érnek és már nincs komoly elnyomó erőszak és mégis van vádaskodás és megszeggyenítés és megalázás, és a letaposás vádja. Onnan is tovább kellett menni Izsáknak.

De akárhova ment Izsák, mindenütt vizet talált és azt olvassuk, hogy a végén az élő vizek forrására akadt, vagyis nemcsak ciszternára, ami tárolta a vizet, hanem forrásra, ahonnan ömlött a víz. Úgy, ahogy az Úr Jézus mondta: "aki én bennem hisz, örök életnek forrásai ömlenek annak belsejéből." (Jn 4,14) Akkor elnevezte a kutat Rehóbótnak, amit azt jelentette: tágasság. Hazaérkezett.

E drága tágasságba érkezünk mindig haza templomainkba. A szeretet hatalmas, nagy tágasságába, az Isten átölelő jóságába és Isten megőriz bennünket, ezt az annyiszor űzött, hajtott, megtaposott, kirabolt, tönkrement drága nyáját, ezt a mi magyar református, evangélikus vagy akármilyen egyházban lévő Isten szerinti drága nyáját. Ezt megőrzi Isten, s a mi nagy ajándékunk az, hogy mindent elvehettek tőlünk és lehet annyi mindent még el akarnak venni tőlünk, és a lélek drága kútjait behányják földdel és szeméttel, de nekünk mindig vizet ad Isten.

Ez volt a reformáció drága ajándéka, s ez marad a mi ajándékunk is mindörökké. Amen.

Ezt a prédikációt floppy lemezen gyerekkori játszótársam, Márton Ferenc az érendrédi református lelkipásztorának leányától, Gyöngyitől kaptam.

Dr. Csiha Kálmán temetése Marosvásárhelyen

Bustya Dezső lelkipásztor beszéde

Több százan kísérték el utolsó útjára és álltak sírhantja mellett

**Marosvásárhely, Gecse utcai Református templom.
Részlet a temetésről, a gyászmenet**

Keresztény Testvérek, Gyászoló és Emlékező Gyülekezet!

Hallgassuk meg Isten szent ígését e koporsó fölött, amelyben Dr. Csiha Kálmán lelkipásztor, püspök testvérünk porsátora nyugszik, hogy az ígéből mindannyian vigasztalást vegyünk és bátorítást és buzdítást nyerjünk egy jobb és Istennek tetsző életfolytatásra.

Isten szent ígését a János írása szerint való Szent Evangéliuma 9. fejezetének 4. verséből olvasom, hallgassuk meg alázatos szívvel:

„Nékem cselekednem kell annak dolgait, aki elküldött engem, amíg nappal van. Eljő az éjszaka, mikor senki sem munkálkodhatik. Nékem cselekednem kell annak dolgait, aki elküldött engem, amíg nappal van. Eljő az éjszaka, mikor senki sem munkálkodhatik.”

Gyászoló család, Keresztény Gyülekezet, közelebből és távolabbról jött Keresztény Testvérek!

Krisztus az élő Ige, a testté lett Ige mondta ki először ezeket a szavakat, amikor Názáreti Jézusként benne, közöttünk járt Isten. Egyetlen rövid mondatban összefoglalja az Ő egész szolgálatát, közöttünk létét és elmondja, hogy ennek a szolgálatnak küldetés jellege van. És ez a küldetés Istentől kapott tartalommal bír, annak akaratát kell cselekednie, aki őt elküldötte és idői kerete van, mert addig kell ezt véghez vinni, amíg nappal van, hiszen eljön az éjszaka, amikor többé senki sem munkálkodhatik.

Szeretném az emberi gyarlóság és a szavak edényének árnyékos, fogyatékos volta ellenére átadni ennek a jézusi mondatnak az üzenetét, először megvilágítva azt, hogy mit jelentett magának Jézus Krisztusnak az életében, aztán hogyan teljesítődött ez az isteni program a mi szolgatársunk, munkatársunk, Csiha Kálmán földi életfolyásában és végül, hogy mi tartozik mindebből mireánk, akik erre a hálaadó istentiszteletre eljöttünk.

Kérjük Isten Szentlelkét, hogy így adja, hogy az Ő ígéje minden szívben adjon vigasztalást, erősítse a hitet és a benne való bizodalomban indítson hűségesebb szolgálatra bennünket.

Jézus egy pillanatig sem feledkezett meg arról, hogy neki küldetése van. Amikor olyan állapotban, formában jött közénk, mint ember, nem tekintette zsákmánynak azt, hogy Ő Istennel egyenlő. Megtehetette volna, hogy királyi, császári, vagy még fennebb való tekintéllyel uralkodjék a föld lakói fölött, Ő azonban megálázta magát, megüresítette önmagát, engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a

keresztfának haláláig. Ennek így kellett lennie. Odahagyta a mennyei tisztaságot, a tökéletes lényeknek, angyaloknak, idvezült lelkeknek a társaságát, hogy itt éljen közöttünk szegénységben, otthontalanságban.

Hiszen az övéi közé jöven, az övéi nem fogadták be őt és Ő ezt vállalta önként, mert hasonlíthatatlan szeretet volt a szívében, mert szerette a megvetett vámszedőt, mert szerette a leprást, akitől utálkozva elfordultak, szerette az egyszerű halászbembert, szerette a gyermekeket, az ég madarait és a mezők liliomait, és mindenek fölött minket szeret, szegény bűnösöket, a tékozló fiakat, hiszen azért jött küldetésbe, hogy minket hívjon haza az Atya hajlékába. Nemcsak azok az isteni jelek, amiket véghez vitt és amiket prédikálunk az egyház idejében az Ő látható ismét-megjeleléséig, nemcsak azok hirdették küldetésének betöltését, nemcsak azok a tanítások, amiket hatalommal vitt véghez – nem úgy, mint az írástudók –, nemcsak az aktív cselekedetek, hanem a passzív szenvedések is. Van testvérek passzív szent szenvedés is ezen a világon. S talán az is lehet, hogy nem annyira a hatalmas nagy tettek viszik véghez az igazán nagy dolgokat, hanem a szent passzivitások, az Istennek tetsző engedelmesség és szenvedés. És azt is tudta Krisztus, hogy ennek az isteni küldetésnek nemcsak megszabott tartalma, nemcsak kerete, munkaterülete van, hanem kiszabott ideje is van. Ha arra gondolunk, hogy mintegy három évtizedet tartott az előkészület és aztán tudomásunk szerint mindössze három esztendő volt, egy tizede az előkészületnek, amíg itt munkálkodott.

Csodálták az Ő jeleit, amelyeket Isten hatalmával tett, hallgatták páratlan tanításait, tanúi voltak szenvedésének, halálának, feltámadásának, de tudta mindvégig, hogy van rendelt idő, Istentől kiszabott idő és magára nézve azt mondja épp a felolvasott igében, hogy addig kell cselekednem, amíg nappal van. Tudta, hogy el fog jönni az este, amikor többé senki nem munkálkodhatik.

Gyászoló testvérek, résztvevő gyülekezet! Eddig Jézus Krisztusról beszéltem és érthető, mert mi a Krisztust prédikáljuk, mégpedig mint megfeszített és feltámadottat. De áttételesen mindaz, amit elmondottam, igaz Csiha Kálmán lelkipásztor testvérünk életére nézve is. Hiszen Ő is küldetéssel jött erre a világra, hiszen az Ő küldetésének is a mennyei gazda, a Mindenható megszabta a munkaterületét, a kereteit és megszabta azokat az esztendőket, azt az időszakot, amíg ezt a szolgálatot el kellett végeznie.

Mit jelent mindez az Ő életére nézve? És egy kicsit nézzük meg aztán, a saját életünkre nézve is. Küldetése volt Csiha Kálmánnak Érszemjéntől kezdve, ahol 78 esztendővel ezelőtt elindította ennek a földi életnek örömére, küzdelmére, szenvedésére, szolgálatára, egyházépítő munkára, testvérszeretetre a Mindenség Ura. Küldetése volt.

Úgy vallott saját magáról a legutóbbi beszélgetésekben, ahogy azt életrajzi kötetének az első darabjában címül fölírta: Fend a rácsokon.

Rácsokat adott neki az Úristen, sokszor akadályokat támasztott és bezártságot, sokszor meggátolta abban, hogy szabadon szárnyaljon és kibontakozhassék mindaz a sok szép álom, ami felülről való volt, de ezeken a rácsokon mindig átragyogott Isten kegyelme, a mennyei szeretet, a hitnek a vigasztalása és a szolgálatra való buzdítás.

Már az iskolás évei is ilyenek voltak. Hiszen a legtöbben egy-két helyen végeztük el általános és középiskolai tanulmányainkat, nem így az Ő életében, rettentő változások, rendszerek buktak, újak emelkedtek, menekülés, kifosztatás, szegénység, újrakezdés és Ő kapta a felülről való drága sugarakat Érmihályfalvától a kollégiumok drága alma materein keresztül Sárospataktól, Debrecenen át Zilahig és Nagyváradig és az érettségi diplomáig, amikor az ifjú ember a legboldogabb, Ő akkor érezte magát a legnyomorultabbnak. Sokszor elmondta élő szóban is, leírta életrajzában is, hogy ekkor ezt mondtam: „én Istenem eddig diák voltam, most senki sem vagyok. Hogyan lesz tovább Istenem?” Mert a szüleit akkor hurcolták kényszerlakhelyre, mert akkor lett olyan hontalanná, hogy még a személyazonossági igazolványa is lejárt és újat nem szerezhettek és valósággal bujdokolva kellett fizikai munkával, két kezével megkeresni a fenntartásához szükséges dolgokat. Nevelgette Őt Isten.

Ez volt az első rács, amit leengedett az életébe az Isten. De amikor az Úristen lezár körülöttünk ajtókat, mindég megnyit egy újabb ajtót. Sokszor körülöttünk a lenti ajtók mind bezáródnak, hogy felemeljük a tekintetünket, mint Noé a bárkában és lássuk meg, hogy van egy ajtó, ami felfelé nyílik. És így adott neki nyitott ajtót az Úristen, a Teológiai Intézet nyitott ajtaját és amikor oda beiratkozott, a stúdiumok esztendein keresztül készítette a szolgálat betöltésére. Áldott kezdet, boldog kezdet volt. Öröm volt nekikezdeni ott Aradon a segédlelkészi szolgálatnak. Nagy öröm töltötte be a szívét, amikor egy új gyülekezetet szervezhetett Arad külvárosában. Egy új munkaterület, ami egészen az övé és amire nem is egyedült indult, hanem a drága hitvestárssal, akitől 11 és fél éve búcsúztunk el ezen a helyen is. 40 esztendő drága életút volt, de le kell számítanunk azt a hat és fél esztendőt, ami a kényszerű külön életet jelentette, Hiszen amikor a boldog kezdet, a házasság éppen családdá formálódhatott volna, jött az ártatlan szenvedéseknek rettentő korszaka.

Mert valakinek kenyeret és szállást adott, mert az annak a kornak szörnyű, sötét szellemében bűnnek számított és árulásnak, 10 esztendei börtönre ítélték, ebből 6 és fél évet különböző börtönökben, a Duna-deltának különböző munka-

táboraiban éhség és nyomorúság, szenvedés, a halál árnyékának völgyét végigjárva töltötte. Mily rettentő sors! Mondanánk mi. Milyen áldott lehetőség! Mondotta Csiha Kálmán. Mert Ő tudta, hogy ez nem véletlenség, mert Csiha Kálmán tudta, hogy ez küldetés volt. Lehet, hogy csak 4-5 léleknek tudott áhítatot tartani a barakkban.

Egy-egy sarkában és lehet, hogy a kenyér és a bor helyett a puliszkadarabot és azt a kenyérhéj égetett mázából készített,

Kávészerű sötét lötytyöt, azt adta át, de az ige volt a lényeg, s az, hogy volt benne eledel, és volt benne ital, a mennyei testnek és vérnek a jelképe és lehetett mondani: hogy ez az én testem, amely érettetek megtöretik és én vagyok az újszövetség a bűnöknek a bocsánatára. Küldetés volt.

És küldetés volt a további életút is, amikor Isten megadta a szabadulást és boldogan újra kezdhette a szolgálatot és először ölelhette magához a drága kislányát, az egyetlen gyermekét, aki hat éves korban ismerte meg az édesapát, aki boldogan mondhatta el a gyerekpajtásainak, hogy íme, nekem is van édesapám.

Igen, elkezdte a sárban, Gogánváralján a hat szép, boldog, építő esztendőt és Isten kegyelme adta a többre bízást. Felfigyeltek rá a marosvásárhelyiek és hívták a Vártemplomba és a vártemplomi szolgálatból elindult oda, a Szabadi úti gyülekezetbe. Ott már templom volt, de annyi mindent kellett újra kezdeni, megszervezni, istentiszteletek, bibliaórák, a Besében való szolgálat. Olyan boldog küldetés volt ez! És boldog küldetés volt, amikor - bár Ő ott akart maradni a kicsiny munkaterületen – Isten hívó szava idehívta, ebbe a kis templomba, hogy 16 esztendőn keresztül e templom-gyülekezetnek hirdesse a vigasztalást, a hitnek az erősítését, a biztatást, hogy ha mindenki ellenünk is, Isten velünk és mellettünk van.

20 esztendő kötötte őt Marosvásárhelyhez, persze ezalatt jöttek a megbízások: először esperesnek választották meg, aztán az Erdélyi Egyházkerület elhívta a püspöki tisztségre, amelyben kerek 10 esztendőt tölthetett el, és ahogy szaporodott az életében a munka és a teher, úgy újult meg az Úristen irgalma rajta. S ahogyan Jézus Krisztus életében volt, hogy nemcsak aktív szolgálattal végezte azt, amit az Atya reá bízott, hanem passzív szenvedéssel is, Csiha Kálmánnak is kijutott a szenvedésből. Nemcsak a börtönévek alatt, hanem az úgynevezett szabadságnak az esztendeiben is. Az iskolákért való küzdelem, az új intézmények indítása, az újságok, a folyóiratok, nehéz lenne mindazt elsorolni.

Ami mind az Ő indításából történt az egyházkerületünkben, és azt sem akarom itt előtetek elsorolni, hogy fokozatosan mennyi testületben nyert többre bízást. Talán csak kettő-hármat: a Magyar Református Zsinat lelkészi elnöke, a Magyar Református Világszövetség elnökhelyettese, az Egyházak Világtanácsa

Központi Bizottságának tagja, de sorolhatnék sokféle polgári, meg egyházi kiüntetést, megbízatást, amit városunktól, más testületektől kapott, elismeréséül annak a szolgálatnak, amelyet úgy végzett, hogy ebben egy nagy ige irányította a teljes Szentírás mellett. Nem akart Ő nagy lenni. Nekünk, munkatársainak többször elmondotta János Evangéliuma 15. fejezete 16. versét: „Nem Ti választottatok engem, én választottalak Titeket.” Csiha Kálmán ezt vallotta, Jézus Krisztus választotta el lelki-pásztorának, általa lehetett esperes, aztán püspök, előjárónk, példaképünk. Nem egyéni becs-vágy, hanem Krisztus követése indította és ez még a nyugalomba vonulás éveire is vonatkozott, hiszen igazi aktivitás jellemezte az utolsó hét esztendőit is.

Egy esztendővel ezelőtt még arról beszélgettünk, hogy 2010-ig teli van a bejegyzési naplója. Evangelizációkra utazott, hétfőn utazott, keddtől vasárnapig prédikált, úrvacsorát osztott, aztán hétfőn megint további útra indult, és egyre-másra születtek az újabb és újabb meglátásai.

Egyet el kell mégis mondanom, hogy az egyik legutóbbi gondolata az volt, hogy sok mindent létesítettünk 17 év alatt, van egy nagy hiányunk: minden keresztény gyülekezet indítson egyházi óvodát, hiszen ott kezdődik az emberré válás, nem az iskolapadba beüléskor, amikor beszélni,

Gondolkodni tanul a gyermek, és ha a 4-5 éves gyermek már eléggé érett arra – idézőjelben mondom az érett szót itt -, hogy felszedje a szitokszót és a káromkodást, bizonyára elég érett arra is, hogy megtanuljon imádkozni, szüleit tisztelni, embertársait megbecsülni és keresztény életet élni.

Hosszú utat bejárt, széles volt a munkamező, nemcsak Erdélyben, ahol esperesként buzgón vizitálta a gyülekezeteket, nemcsak azokon a püspöki vizitációkon, generális látogatásokon, ahol elkísérhettük, mint munkatársai, szinte a gyülekezetek felében, talán 150 helyen tartott 10 év alatt generális vizitációt. Nem is tudta az ember, hogy közben mikor írja azokat a könyveit, azokat a prédikációs gyülekezetépítő műveket. Nem volt magánélete, ahogy azt sokszor elmondotta, mert égő fáklyaként égett el a szolgálatban. Mert, ahogy a püspöki beiktatójakor megfogadta: „Nem akarok más lenni, mint az a kisgyermek, akinek kezében nem volt más, csak öt kenyér és két hal, de azt odaadta Jézusnak és lett belőle sok ezer ember megelégtetése”. És ő aszerint élt is, kisgyermekként alázatosan odaadta az életét Krisztusnak, mert éltette az ige és éltette ő Krisztust, mert Testvéreim, palástosak és nem palástosak, hadd mondjam el Nektek, nem elég az ígét hirdetni, az ígét élni kell! Mi nagyon sokat tanultunk Csiha Kálmán püspök testvérünkől afelől, hogy hogyan kellene prédikálni, de a legfontosabb tanulság az, hogy az ígét élni kell! Teremje gyümölcsét az életünk a hirdetett ígének.

Nagy megbecsülés vette körül és nagy szenvedésekben volt része. Nemcsak a testi betegségekre gondolok, a bántásokra is, amiket el kellett hordozni azoktól is akiktől segítséget várt és nem jött a segítség ilyen-olyan okból, azok részéről is, akik részéről legkevésbé várta volna a bántalmakat, a megaláztatásokat és példánk volt abban is, hogy ezt zokszó nélkül hordozta, mert Testvérek: *„nem nagyobb a tanítvány az ő mesterénél, sem a szolga az ő uránál.”*

Amit Krisztus elszenvedett, rész szerint Csiha Kálmánnak is el kellett szenvednie és harmadszor azt kell elmondanom, ugyanennek az igének a fényében, nemcsak küldetése volt, ennek a küldetésnek megszabott kerete, de Istentől kiszabott ideje is volt. Urunk azt mondja, hogy addig kell munkálkodni, amíg nappal van. Jézus tudta, hogy eljön az este, el kell a tanítványoktól búcsúznia, vissza kell menni a mennyekbe, ahonnan eljött ide, de úgy, hogy közöttünk is itt legyen, ahogy ígérte, hogy: *„Veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”* Munkálkodott, amíg nappal volt.

Testvérek, tudjátok azt, hogy a nyári napok olyan észrevétlenül mennek át az éjszakába. Sokáig tart a szürkület és ott vannak az őszi, téli napok, amikor most még világosság van, egy pillanat alatt elborul és ránk borul az éjszaka sötétje. Így történt Csiha Kálmán testvérünk életében is az utolsó napon. Mert éppen csomagolt és már készült egy újabb evangelizációs útra, amikor a Mindenek Ura egy másik utat rendelt ki számára. Eljött az éjszaka és el kellett menni és mi úgy búcsúztunk, mint akik tudjuk, hogy kegyelmes volt ebben is hozzá Isten. Nem próbálta hosszas szenvedéssel, hanem átvitte magához az örökkévalóságba innen a földi partok sötétségéből oda, ahol a feltámadás hajnalára ébred fel bizonyára.

És most Testvérek, azt mondtuk, hogy ami Jézus Krisztus életére teljességgel igaz, rész szerint Csiha Kálmán életét is megvilágítja. Szól nekünk is ez az üzenet, Jézus Krisztusnak a parancsa és üzenete. Azt mondja, hogy nekünk is cselekednünk kell azokat a dolgokat, amikkel megbízott a küldő, az Atya.

Testvérek, amíg készültem erre a mai szolgálatra, akkor vettem észre a többes számot, ugyanis a kezemben lévő Szentírásban így van, hogy *„nékem cselekednem kell annak dolgait, aki elküldött engem.”* A modernebb és újabb bibliafordítások, ökumenikus bibliafordítások is így adják vissza: *„nekünk, amíg nappal van, annak a cselekedeteit kell végeznünk, aki elküldött engem.”* Jézus a tanítványoknak mondta, az akkoriaknak, de most nekünk

Testvérek, akik különbözőképpen dicsérjük, különböző szertartásokban, különböző formákban az egy Jézus Krisztust, az Anyaszentegyház Urát,

Nektek és még nekem is, gyarló szolgájának, mert az Ő élete bennünk folytatódik, akármilyen gyarlók vagyunk, de úgy van, hogy Jézus Krisztusnak nincs más szeme és füle ezen a világon, mint a mi szemünk és a mi fülünk, nincs más keze

és lába, mint a mi kezünk és a mi lábunk. Általunk akarja élni a maga életét. Ezért vagyunk e világon.

Testvérek! Az Anyaszentegyháznak, a kereszténységnek olyan megbízatása van, amit helyettünk semmilyen szervezet, organizáció el nem végezhet, mert az Egyház nem organizáció, hanem organizmus, élő szervezet. Krisztus a fej és mi vagyunk az Ő testének tagjai. És hogy ha néha-néha nem az akciónkkal és cselekvésünkkel, akkor a passzív, a szenvedés hordozásával is hirdetniünk kell a Mestert. Erre hívott el minket Isten, mert ebben diadalmaskodunk, s mikor erőtleneek volnánk, akkor vagyunk erősek.

És most ez a szó éppen Tinektek szól gyászban itt maradt szeretteinek, mert ez a Ti küldetésetek, hogy ne úgy sirassátok, mint akik tudjátok, hogy nincs vigasztaló, hanem, mint akik azt tudjátok, hogy van vigasztaló. Ne úgy szomorkodjatok, mint akik azt gondoljátok, hogy nincs reménységetek, mert van reménység és ezzel búcsúztatok, szeretett leánya és veje, unokái, testvére és családja, apatársa, sógornője és családja, unokatestvérek és rokonság és mi mindannyian, a keresztény gyülekezet, a munkatársak, a szolgatársak, az erdélyi Sionunk, küldetés van számunkra.

Ne mondjuk azt, hogy Csiha Kálmán meghalt, sose szerettem ezt a szót. Isten nem a holtaknak, hanem az élőknek Istene. Nem örök nyugalomra helyezzük Őt, legfeljebb a levetett porsátort. Ő már ott van a célnál, reménységünk szerint, hol lesz boldog viszontlátás, Jézusunk kebelén az örökkévalóságban. Adjunk hálát érte Istennek! Ámen.

Imádkozzunk!

Irgalmas Istenünk, aki minden életet útra indítasz sajátos küldetéssel és kiszabott idővel, hálaadó istentiszteletre gyűltünk össze e napon. Megköszönni Neked, hogy aki öröktől fogva a Tied volt, mintegy 78 esztendőn át a mienk is lehetett a Te ajándékozó jókedvedből. Tőled érkezett, Te vezérelted földi vándorlásának álmomásain, Te próbáltad hitét és béketűrését, Te adtál neki vigaszt a sokféle szenvedés és megaláztatások elhordozására. De hadd köszönjük meg Neked a sok boldog percet, órát is, amikkel bearanyoztad életét és mindvégig áldásos szolgálatát. Nem is tudjuk mind elsorolni, mennyi drága ajándéknak tetted Őt továbbadójává, Tied legyen egyedül a hála és dicsőség Urunk, Mennyi Édesatyánk.

Ebben az órában sok könnyes szem, sok párás tekintet, sok drága emlékezés veszi Őt körül itt a földön, de reménységünk szerint Ő már angyalok énekében gyönyörködik

Tenálad, vigasztald meg azokat, akik most a búcsú fájó érzésével állnak itt: egyetlen szeretett leányát, s gyermeke után gyermekévé lett vejét, a drága unokáit, a testvért, a sógornőt, az apatársat és a rokont, nekünk pedig írd szívünk-

be mindazt, amire e drága élet kötelez: munkálkodjunk, amíg nappal van, mert boldog a szolga, akit, mikor az Ő ura megjő, jó munkában talál. Hadd folytassuk könyörgésünket azzal az imával, amire Szent Fiad tanított bennünket, Ti pedig így imádkozzatok:

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a Te neved, jöjjön el a Te országod, legyen meg a Te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek és ne vigy minket kísértésbe, de szabaddíts meg a gonosztól, mert Tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség, mindörökké. Ámen.

Helyünket elfoglalva, énekeljük Testvérek a 90. zsoltár első és második versét. 90. zsoltárunk így kezdődik: Tebenned bízunk elejétől fogva.

2. Pap Géza, az Erdélyi Református Egyházkerület Püspöke

Testvéreim! Nemcsak Antiókhia második püspökéről lehetett elmondani, hogy Ő Krisztus-hordozó volt, de az Erdélyi Református Egyházkerület 44. püspökére is ráillik a megnevezés: Krisztus-hordozó. Aki Krisztust hordozza, az előbb-utóbb, Testvéreim, tapasztalni fogja, hogy ez a teher könnyű és ez az ige gyönyörűsége és kiderül, hogy nem is ő hordozza Krisztust, hanem Krisztus hordozza őt, mert nem a mi erőnkől történnek nagy dolgok, hanem a bennünket hordozó, a minket felemelő Krisztus által. És ahol megjelenik az Ő lelkének ereje, ott lélekkel telik meg a világ és ott soha sem érezzük magunkat egyedül, mert velünk van az Isten. Aki Krisztust hordozza és akit Krisztus hordoz, az mindig megtapasztalja, hogy igaz az Ő ígérete. S lehet, hogy a halál völgyének árnyékában jár, lehet, hogy a poklok poklát kell végig járnia, de Isten kegyelméből a börtönrácsokon is megcsillan az Ő kegyelmének fénye. Akik Krisztust hordozzák, és akiket Krisztus hordoz, azok sosem fognak egyedül érkezni a halál kapujába, mert számukra a meghalás nyereség.

Néhány nappal ezelőtt megdöbbenő hírként villámlott végig Erdély gyülekezetein: Csiha Kálmán meghalt! És ezt már az előttem szóló lelkipásztor testvérem cáfolta és hadd csatlakozom hozzá, és Pál szavaival együtt mondjam: lehet, hogy sokan azt gondolták, milyen óriási nagy veszteség és most kijavít bennünket Istennek szava és azt mondja, nekünk a meghalás nyereség. Veszteség Krisztus nélkül, óriási veszteség. De Krisztussal csakis nyereség lehet. A meghalás az átalmenetel, az a perc, az a pillanat, amikor valaki lehunyja a szemét, amikor megáll az emberi szív, ezt az apostol így fogalmazza: meghalás a bűnre nézve és átalmenetel az örök életre. Átalmenetel, de nem a mi erőnk révén, hanem azért lehet átalmenetel, mert

valaki itt járt ezen a földön és bűneinket Ő hordozta és vitte fel a golgotai keresztfára. Helyettünk és érettünk bűnhordozóvá lett, hogy számunkra az Istennek kegyelmét, az igazságot és az örök életet megszerezze.

Erdély 44. püspökének koporsója mellett állunk és mi ezzel a hittel és ezzel a reménységgel szeretnénk búcsúzni tőle. Hiszünk, nem örökre. Tudjuk, aki Krisztust hordozta, azt Krisztus fogja hordozni és ígérete szerint helyet ad a mennyei házban és hajlékban neki. Ezzel a hittel és reménységgel köszönjük meg Istennek azt a 79 esztendő, amit neki adott és köszönjük meg mindazt, amit Református Anyaszentegyházunk érdekében tett.

„Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Ő szent neve!” Ámen.

3. Bölcskei Gusztáv, püspök, a Magyarországi Református Zsinat Elnöke

Gyászoló Család, gyászoló Gyülekezet! Néhány nappal ezelőtt, október 31-én Csiha Kálmán püspök úr a Debreceni Református Nagytemplomban hirdette az ígét. Most már tudjuk, ez volt az utolsó alkalom, amikor Erdélyen kívül szólt, üzent és bátorított, a reformáció ünnepén, amelyik bennünket mindig Krisztus egyetemességére és az Anyaszentegyház egyetemességére emlékeztet, és szólt Isten ígéje alapján arról a küzdelemről, amellyel Isten elhívott emberei kiássák a régi kutakat, visszatérnek az eredeti forráshoz és tovább tudják vinni Isten szövetségében az Ő ígéreteit.

Engedjétek meg, hogy így olvassam azt az ígét, amelyet Ő néhány nappal ezelőtt a Debreceni Református Nagytemplomban olvasott Mózes első könyvéből a 26. fejezet 17. és 18. versében: *„ett ment onnan Izsák és Gérár völgyében ütött tábor ttt lakott. Majd ismét kiásta Izsák azokat a kutakat, melyeket apjának, Ábrahámnak az idejében ástak, de Ábrahám halála után a filiszteusok betömtek és ugyan úgy nevezte el azokat, ahogyan apja nevezte őket.”* Izsák az Ótestamentum nevető embere, aki a nevében ezt hordozza, akin nevettek, aki mosolyra fakasztott. Csiha Kálmán testvérünk magában hordozott valamit az Isten mosolyából és az Isten derűjéből. Aki találkozott vele, aki hallotta, ahogyan Isten ígétét hirdeti, aki hallotta, ahogyan nehéz, keserves dolgokról is olyan őszinte kitárulkozással és egyszerűen tudott szólni, azt megérintette valami Isten derűjéből, és Isten mosolyából. Így szólt ebben az igehirdetésében azokról a keservekről, azokról a veszteségekről is, amelyeket a magyar református népünknek kellett elszenvednie a XX. századi, meg a XXI. századi filiszteusoktól, akik újra és újra el akarták tömíteni az élethez szükséges forrást. És tudott szólni fájdalommal és mégis valami hihetetlen bölcsességgel arról, amikor át kellett élnie Isten magyar református népének azt, hogy bizony ez a filiszteusi lelkület ott van határon innen és határon túl, amelyik sokszor eltaszítja a segítségért

kinyújtott kezét. És szólt arról, reformátusnak lenni, magyar reformátusnak lenni Kárpát-medencében és világszerte, ezt az örökséget, ennek az ígéretnek, ennek a küzdelemnek a vállalását jelenti. Így, amikor most ravatala mellett megállunk, Istennek adunk hálát, amiért engedte őrajta Isten derűjét, bölcsességét, irgalmát és újrakezdéshez, újra reformáláshoz szükséges erejét megmutatni.

Engedjétek meg, hadd olvassam fel azt a néhány sort, amelyet Csiha Kálmán 2007. október 31-én a nagytemplomi istentisztelet után a gyülekezet vendégkönyvébe beleírt: „Felemelő és szívet melengető volt együtt ünnepelni október 31-én. Isten áldását kívánom kedves szolgatársaimra és a gyülekezetre. Járjon közöttünk, előttünk és a szívünkben az, aki egyedül tud életet adni sokszor becsapott, elvakított és meglopott nemzetünknek. Isten adjon erőt őt szolgálni és boldognak lenni a szolgálatban. Szeretettel, Csiha Kálmán”

Azt gondolom, ezeket a szavakat mind élete, mind szolgálata egészében Isten lelke ihlette és hagyta ránk örökölni. És amikor ebben az órában nemcsak itt Erdély-szerte, hanem a Kárpát-medencében megszólalnak a harangok, akkor együtt magasztaljuk Istent azért, aki adta ismernünk, becsülnünk, szeretnünk Őt, aki élte, vallotta, hogy *„közülünk senki se él magának és senki se hal magának, mert akár élünk, akár meghalunk az Úrúi vagyunk.”* Ámen.

4. Lakatos Péter a Gecse utcai gyülekezet lelkipásztora

Kedves Gyászoló Gyülekezet! A Gecse utcai gyülekezet, utolsó gyülekezeti szolgálati helye nevében szólok, de tudom, hogy összes gyülekezete nevében is, amikor azt mondom, hogy nemcsak Ő érezte a gyülekezet szívének az otthon adó melegét, hanem a gyülekezetek is megéreztek a lelkipásztor, az esperes, a püspök, az igehirdető szívének feléjük áradó szeretetét. Így talált mindig egymásra az igehirdető és az ígét hallgató gyülekezet, a pásztor és a gondjára bízott nyáj. 1984-ben május 20-án itteni lelkési szolgálatának 10. évfordulóján a Filippi Levél második részének 12-től 15-ig terjedő versei alapján hirdette az ígét: *„Annak okáért szerelmeseim, amiképpen mindenkor engedelmeskedtetek, nem úgy mint az én jelenlétemben csak, hanem most sokkal inkább az én távollétemben félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez a Ti üdvösségeteket. Mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből. Mindeneket zúgolódások és versengések nélkül cselekedjétek, hogy legyetek feddhetetlenek és tiszták Istennek szeplőtelen gyermekei az elfordult és elvetemedett nemzetség közepette, kik között fényeljétek, mint csillagok e világban.”*

A prédikáció zárómondatai a következők voltak: „Mi a csillagok titka? Az, hogy fényüket a Naptól kapják. Úgy tudsz igazán csillag lenni, hogy odafordítod

életedet Jézus Krisztus felé. Ha sikerülne, hogy csillag legyél, ne bízd el magad. Aki igazán Isten csillagává et, az tudja, hogy az ő fénye olyan picinyke fény, hogy amikor a nagy fény eljön ő már nem is látszik, s úgy próbál élni, hogy ne is látszódjon akkor, amikor jön az igazi fény, hogy Jézus legyen minden mindenekben.”

Ez a csillagnak a titka, ez a csillagoknak a titka, ez volt az Ő csillag-életének a titka is, annak a csillag-életnek a titka, amelynek most már a világ világossága, a világ napja, Jézus Krisztus fénye. Ezért, ezekért, mindezekért adunk hálát Istennek! Ámen.

Lelkipásztor:

Kedves Testvéreim! Mind Csiha Kálmán lelkipásztor testvérünknek, mind az ő hitvestársának Csiháné Nagy Emese lelkipásztor testvérünknek kedves énekével zárjuk hálaadó istentiszteletünknek templomi részét. Ez az ének énekeskönyvünk 451. éneke, azt énekeljük el: *„Te vagy napvilágom, Te vagy énekem, Téged várlak Jézus kínos éjeiken.”*

**A szülőháza parkjából szaporított puszpáng bokrok díszítik a sírjukat
Dr Csiha Kálmán és felesége, Emese sírja**

**A marosvásárhelyi Református Temetőben pihen
a „Vándorprédikátor”**

Mélyszéges fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk mindazokkal, akik szerették,
hogy a szerető szívű édesapa, nagyapa, testvér, rokon

D. Dr. Csiha Kálmán

lelképásztor,

a Marosi Egyházmegye volt esperese, az Erdélyi Református Egyházkerület nyugalmazott, majd tiszteletbeli püspöke,
a Magyar Református Tanácskozó Zsinat volt elnöke, az Arad-gáji, gógánváraljai, Marosvásárhely-vártemplomi,
Szabadi úti és Gecse utcai gyülekezetek lelképásztora, Isten hűséges szolgája, nekünk drága szeretettünk,

élete 79. évében, 2007. november 7-én hazatért Megváltó Urához.

Történelmi nehéz időkben, egy véres diktatúra tombolásának évtizedeiben állt helyt és tudott megmaradni egyenes gerinccel és szívbeli szeretettel. Népeért és egyházáért szolt ott, ahol nem volt ajánlatos, és hallgatott ott, ahol beszédre akartak kényszeríteni. '56-os elítéltként hat és fél évet töltött a kommunista rezsim leghírhedtebb börtöneiben, hogy azokból lélekben megerősödve szabadulván új gyülekezeteket szervezzen, ifjúságot neveljen olyan szellemiségben és elvek szerint, amelyben nevelkedett és amelyekért elítéltek. A legvadabb elnyomás idején tartott legendás, kistemplomi bibliaórára máig több ezer, egykori konfirmandus emlékezik. A püspöksége alatt emelt templomokat és azok népét, újjáélesztett felekezeti iskolákat, főiskolákat és azok diákjait vigyázta feltő szeretettel. Nyugdíjas éveiben az erdélyi lelkiséget igyekezett becsempészni a magyarországi és annál is távolabbi szívekbe. Örök reménye volt, hogy magához tér és összefog negyvenhárom országba szétszórtaott nemzete. Mindebben vállalt, a közös ügy önfeláldozó szeretetében segített tizenegy éve eltávozott társa, akivel most együtt vigasztalnak minket, ittmaradottakat:

„Az Úr az én pásztorem; nem szálkálkódóm. Fűves legelőkön nyugtat engem, és csendes vizekhez terelget engem.
Lelkemet megvidámítja, az igazság ösvényein vezet engem az ő nevéért.”

Gyászolják:

leánya, Nagy Attiláné Csiha Emese, veje, ifj. Dr. Nagy Attila, unokái, Nagy Botond és Nagy Kálmán,
testvére, Csiha Csaba és családja, apatársa, id. Dr. Nagy Attila, sógornője, Nagy Borbála és családja,
unokatestvérei, rokonai, ismerősei és barátai

A marosvásárhelyi Gecse utcai Kistemplomban f. hó 10-én, szombaton 13 órakor tartandó gyászistentisztelet után,
a református sir kertben helyeztük örök nyugalomra.

**Az érsemlyéni polgármesteri hivatal előtt helyezték el
a falu büszkeségét, Csiha Kálmán szobrát**

Magyarországi Református Egyház
Dunamelléki Református Egyházkerület

Püspök

1092 Budapest, Ráday u. 28.

telefon: +36 1 218 0753; +36 30 560 2935 telefax: +36 1 218 0903 e-mail: kardosa@raday28.hu

450508/1/2015. szám

HEUMANN ERZSÉBET úrnőnek

Cserszegtomaj

Hosszú u. 10.

8372

Kedves Asszonyom!

Köszönöm szépen levelét és a Csiha püspök úr életéről küldött filmet.

Örülök, hogy vannak, akik ápolják püspök úr lelki örökségét, és hozzáférhetővé teszik sokaknak. Mellékelten küldöm azt az írásomat, amely 2007-ben született a Magyar Örökség-díj átadására, remélve, hogy a készülő könyvben alkalmas bevezetőül szolgálhat.

Tisztelettel és áldáskívánással köszöntöm:

Budapest, 2015. július 6.

Dr. Szabó István
püspök

melléklet

A Magyarországért Alapítvány kurátorai úgy határoztak,
jeles bizottságot kérnek fel arra a célra, hogy együttműködve
a Magyar Szellem Láthatatlan Múzeumát létrehozzák.

A Magyar Örökség és Európa Egyesület által
ezen szándék szellemében megerősített bizottság
2007. december 15-én a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében
kinyilvánítja, hogy az arra méltó

CSIHA KÁLMÁN

erdélyi református püspök apostoli küldetése

MAGYAR ÖRÖKSÉG.

amiről ezen oklevél bizonytságot tesz.

Csiha Kálmán nevét az Aranykönyv őrzi.

szellemi Alapítvány
Előadó: Csiki István
Bálint István
József
Dr. -
Károlyi Ferenc

Hámori József
Hámori József
elnök
Magyar Örökség-díj bírálóbizottság

Székely Ádám
P. Mihály W.
Jelencsi László
Mészáros László
Székely István
Dr. -
Dr. -

Film készült Csiha Kálmán életéről

Pályázatot adtam be a Magyar Köztársasági Elnöki Hivatalhoz, melyet Áder János Köztársasági Elnök személyesen támogatott. Így készült el „Jobb az Úrban bízni” címmel, Csiha Kálmán életéről szóló dokumentumfilm.

Ezúton is hálás köszönetet nyilvánítunk ki Áder János Magyarország Köztársasági Elnökének.

Heumann Erzsébet és a család

Jobb az Úrban bízni

A Csiha Kálmán életéről szóló dokumentumfilm marosvásárhelyi premierjéről

Rendhagyó és igencsak érdekes karácsonyutói istentiszteletnek adott otthont szombat délután a Gecse utcai Kistemplom. Ekkor mutatták be – a nagy sikerű Bihar megyei Premier után – Marosvásárhelyen először a *Jobb az Úrban bízni* című dokumentumfilmet, amely dr. Csiha Kálmán református püspök (1929–2007) életét mutatja be olyan szemszögből és megközelítésből, ahogyan azt csak a mellette élők, a család, a barátok láthatták. A 2007-ben elhunyt lelkipásztor, a XX. század végének, XXI. század elejének magyar vándorprédikátora életéről több film is született eddig, e legutóbbit a Pro Semjén Egyesület megbízásából debreceni és nagyváradi forgatócsoport készítette – világszínvonalú minőségben.

Az Ersemjén melletti családi birtokon, a Barantón született Csiha Kálmán életének szerves részét képezte Marosvásárhely, több évtizeden keresztül élt és tevékenykedett itt a Vártemplom segédlelkészeként, a Szabadi úti templom, majd a Gecse utcai Kistemplom papjaként, később espereseként. Az első bemutatót egy további is követi majd Marosvásárhelyen, de a család ragaszkodott hozzá, hogy a premiernek a néhai lelkipásztor annyira szeretett Kistemploma adjon otthont.

A délután 6 órai istentiszteleten Lakatos Péter lelkipásztor Pál apostolnak a korinthusbeliekhez írt leveléből idézett, majd a rövid áhítat után elmondta: a film címe egyszerűen összefoglalja mindazt, amire készítői vállalkoztak.

– Csiha Kálmánnal kapcsolatban mindenkinek más személyes emlékei, gondolatai vannak, amelyek sokkal élőbbé teszik őt ma is. Rá emlékezünk e dokumentumfilmen keresztül.

A DTV által készített, Vojtkó Ferenc felelős szerkesztő, valamint Balla Tünde és Lakatos Attila szerkesztők rendezte alkotás történetét *Nagy Emese*, Csiha Kálmán lánya ismertette. – A film elkészítésének ötletével több mint egy éve keresett fel Csorba Sándor, a Pro Semjén Egyesület elnöke, az alkotás producere. Az egyesület a Bihar megyei Ersemjén képviseli,

ide tartozik a Barantó, ahol édesapám született. Az egyesület szép és hasznos munkát végez, amelynek eredményeként Ersemjénben többek között megvalósult az emlékház, amelyben a helység három nagy szülötte – Kazinczy Ferenc, Fráter Lóránd és Csiha Kálmán – emlékére rendeztek be emléksobát, és az emlékpark, ahol szobraik állnak. Csiha Kálmán mellszobra a marosvásárhelyi Hunyadi László szobrászművész munkája, másolata a Vártemplom gótikus termében látható. Az egyesület pályázatot nyújtott be Magyarország elnöki hivatalához, a pályázatot megnyerte, így elkészíthetett a debreceni és nagyváradi szakemberekből álló stáb munkájaként a dokumentumfilm. Az alkotás édesapámnak azt az arcát igyekszik bemutatni, amit nem ismertek azok, akik csak a szöveken látták őt. Fényképek, dokumentumok, interjú- és prédikációs részek segítségével mutatja be azt a hosszú utat, amit végigjárt. Úgy érzem, hogy ez a film valóban teljes képet nyújt róla, és akik nem ismerhették, azok előtt is kirajzolódik az az őszinteség, tűz és hit, ahogyan élt és szolgált. Akik pedig ismerték őt, érezzük úgy, hogy itt van közöttünk – mondta Nagy Emese, majd a szépszámu közönség jelenlétében elkezdődött a film, amely végigkíséri Csiha Kálmán életútját: a családfától és a Barantóról indul ez az út, majd következnek a nagyváradi iskolai évek, a szülők kitéleptése és csikszereadi kényszerlakhelye miatti magány és nélkülözés, Kolozsvár és a református teológia, a szerelem és esküvő, az arad-gáji első gyülekezet,

majd letartóztatás, és az 1957-es koncepció Fodor-perben tízévesnyi szigorított börtönrre ítéles. Marosvásárhely, Szamosújvár, Jilava, Periprava börtönei és munkatáborai, felesége, Csiha Emese helytállása, majd a szabadulás és a boldog családi évek Gógában és Gógánváralján, utána Marosvásárhely és a gyülekezetek önállósulása – szervezői munkásságának köszönhetően tíz egyházközség lett az addigi négyből. 1989 felejtetlen pillanata, amikor – a még igencsak kérdéses kimeneteli forradalom kezdetén – meghúzta a Kistemplom harangjait, és a szabadságát kívívni induló tömeg leterdelt a Gecse utca kockakövein. Püspökválasztás Kolozsváron és az egyház ingatlanjainak visszaszerzési folyamata, a református kollégiumok újraindítása és új templomok, gyülekezeti házak, diakoniszta-központok megvalósítása: tízéves püspöki szolgálata alatt 218 új ingatlan épült (azt mondta akkoriban: *Ha nem adják vissza, ami a miénk volt, építünk helyettük újakat – a szerk.*). Szeretett feleségének halála, nyugdíjba vonulása és utazásainak kezdete, amelyek során a negyvenhárom országba szétszórta magyarországi vándorprédikátoraként szolgálta nemzetét. Majd újra a Barantó és az utolsó, megrendítő nap. Mindez interjúkon, történeteken, fényképeken, dokumentumokon, filmfelvételeken keresztül állt össze letisztult, teljes és minőségi alkotássá, amely dokumentumértékén túl ismét megidézte a néhai püspök, Marosvásárhely szeretett lelkésze emlékét.

Miklóssy

Névmutató

A

Áder János 115
Ambrus Zoli bácsi 40
Andrássy Ernő 36
André Gizella 120

B

Belleni István 20
Bellini Katalin 20
Bölcskei Gusztáv 107
Bustya Dezső 97

C

Ceausescu 94
Cristiane Müller 78
Csiha Csaba 31
Csiha Kálmán 1, 3, 6, 9, 26, 27, 28, 31,
49, 54, 59, 60, 61, 67, 68, 70, 71,
75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 85, 99,
100, 102, 103, 104, 105, 106, 107,
108, 109, 112, 115
Csiha Sándor 32
Csiha Sándorné 9
Csiha Tamás 39
Csokásy Zsuzsánna 23
Csonka M. 2

D

Degenfeld Sándor 24
Domahídy Laci bácsi 40

E

Elekes Károlyné sz. Récsey Elza. 26
Erőss Ida néni 39

G

Gencsy Ludovika 26
Ghica herceg 33

H

Heumann Erzsébet Katalin 8, 120
Heumann Theobald 88
Hodos Tamás 22
Holló Gábor bácsi 42
Horváth Mihály 74

I

Iklódi Mátyás 21, 22

J

Jeney Csilla 68
Joó Ferenc 73

K

Kandel Erzsébet 70, 75, 77, 79
Kandel Imre 8, 26, 43, 44
Kandel Imréné sz. Récsey Leona 26
Klapka György 74
Klauzál Gábor 74
Kollárné Balla Anna 76
Korponai Kornél 34
Kracker János 73
Kuti Géza 7, 51, 54, 85, 120

L

Lakatos Péter 108
Lázár Misi bácsi 40
Lechner Lajos 74
Lieser Hendrik Marcel 68

M

Magyi Erzsébet 23
Major Tamás 80, 81
Major Tamásné 81
Márton Ferenc 28, 96
Matthias C. Müller 78
Michna Krisztina 81, 83, 85, 120
Miklossy Teréz 27
Mikszáth Kálmán 73
Molnár Ildikó 120

N

Nagy Emese 3, 51, 109

O

Orosi Pál 22

P

Pap Géza 106
Parlagh György 22
Parlagh László 22
Parlagi György 21
Parlagi Klára 21
Parlagi László 21
Pászti Ágnes 70, 73
Perczel Mór 74

R

Récsey János 8, 26
Rimay Irén 33
Rimay János 33
Rimay László 33

S

Szalay Erzsébet 23
Szilágyi Dénes 8, 26
Szilágyi Erzsébet 9, 26, 32
Szilágyi János 20, 21
Szilágyi Kálmán 26, 27, 67
Szilágyi Lajos 26
Szilágyi Leona 26
Szilágyi Sámuel 24
Szilágyi Zsigmond 21
Szokoli Benedek 20, 21
Szomorai Zsuzsanna 23
Szótér 71
Szűz Mancsi néni 27

T

Tapody Németh Katalin 68
Telekné Tóth Anna 70, 75, 79
Theo 85
Tisza Lajos 74
Tóbiás Klára 70, 72, 74

V

Vastagh György 73
Velti Éva 39
Vityi Zoltán 25, 26, 120

Z

Zsigmond király 20
Zsótér Andor 70, 71, 73, 74, 77
Zsótér János 70

Tartalomjegyzék

Csiha Kálmán életútja röviden	3
Csiha Kálmán magyar vándorprédikátor	4
Ajánlás	6
Honnan jöttünk és hogyan tovább	8
Találkozunk – Mátyás király anyai rokonsága a horogszegi Szilágyi család.....	9
Családtörténet	25
Csikszereda – deportálás utáni idők.....	31
A Kandel család Marosvásárhelyen	43
Záró Istentisztelet Keszthelyen Úrvacsora osztással.....	52
Prédikáció a Keszthelyi Református Templomban.....	54
Helikon rádió – interjú Dr. Csiha Kálmán püspökkel	59
Turizmus tervezet	61
Hévízen	64
1993. május 8. Érendréd	67
Zsótér Andor dombormű avatása	70
Kulturális programok támogatója Dr. Csiha Kálmán	75
Mosdós	80
Családi házunk.....	84
Erzsébet és Theo esküvője.....	85
Utolsó prédikáció: Debrecen 2007	91
Dr. Csiha Kálmán temetése Marosvásárhelyen.....	97
Névmutató.....	117

Összekötő szövegét írta: Heumann Erzsébet Katalin, D-Wiesbaden
Szerkesztette: Heumann Erzsébet Katalin
Kiadó koordináció: Heumann Erzsébet Katalin

© Minden jog fenntartva: a szerkesztő

Lektorálás: Molnár Ildikó, Gödöllő
Prédikációk szöveggondozása: Michna Krisztina lelkipásztor, Svájc
Kuti Géza nyugalmazott esperes
Képek: családi album
Történelmi adatok: † W. Vityi Zoltán, családi archívum
Hanganyagból az átiratot készítette: André Gizella, Budapest

ISBN 978-963-12-7908-5

Nyomdai kivitelezés:
Innovariant Nyomdaipari Kft.

Csiha Kálmán
erdélyi református püspök apostoli küldetése

MAGYAR ÖRÖKSÉG

Csiha Kálmán nevét az Aranykönyv őrzi

Ez a könyv kettős jubileumi kiadvány

Csiha Kálmán emlékére jelent meg az ő halálának 10. évében,
a Reformáció 500 éves jubileumi esztendejében 2017-ben.

„ SOLI DEO GLORIA”

„Az Olvasóknak”

Végigolvasva e könyvet képekben és szavakban, az emlékek hosszú sorát idézte fel bennem, mint aki szinte újra és újra járhattam az utat Kálmánnal. Az ünnepi órákat és áhítatos percekét úgy, ahogy mosolyogva jött valahányszor eléem, amikor találkozhattunk. Hiszem, hogy eljön az az idő is, amikor újra fogunk találkozni.

Elment tőlünk és el sem búcsúzott, de szívünkben emléke megmaradt. A test, mely hangyaszorgalommal munkálkodott, kifáradt, lelkét visszaadta Teremtőjének, a szív mely övéi és nyája iránt lánggal égett, megszűnt dobogni. Az emlékezet szelíd szárnyán vissza-visszatér megvigasztalni az itthagytakat.

Ezt a könyvet olvasva az olvasók is emlékezhetnek szeretetteljes szavaira, melyek az ő lelkükben is felidézik a Vele eltöltött lelki élményeket és vigasztalásokat.

Hiszem azt, hogy „Odafönről” is összetartja nyáját

MAROSVÁSÁRHELYTŐL BUENOS AIRESIG!

Heumann Erzsébet Katalin

ISBN 978-963-12-7908-5

9 789631 279085

3000 Ft • 10 EUR